

สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

ปริญญานิพนธ์
ของ
ราชันย์ วงศ์ทาเครือ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ
ตุลาคม 2551

สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

ปริญญานิพนธ์
ของ
ราชันย์ วงศ์ทาเครือ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ

ตุลาคม 2551

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

บทคัดย่อ
ของ
ราชันย์ วงศ์ทาเครือ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ
ตุลาคม 2551

ราชันย์ วงศ์ทาเครือ (2551). สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขัง
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม :
รองศาสตราจารย์ธงชัย เจริญทรัพย์มณี, ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวลี พึ่งโพธิ์ทอง.

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ และ
เปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง
จำแนกตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษาและจำนวนปีที่ถูกจองจำ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ต้องขัง
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็น
แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่า
เบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบสมมติฐานโดยการ ทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยรวมทั้ง 4
ด้าน ผู้ต้องขังมีความคิดเห็นว่ามีค่าไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 51.29
2. ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ
โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.75$, S.D.=1.15)
3. ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีอายุต่างกันมีความต้องการการจัด
กิจกรรมนันทนาการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน
4. ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการ
การจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน
5. ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำต่างกันมีความ
ต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

STATE AND NEEDS FOR RECREATIONAL ACTIVITY MANAGEMENT OF DRUG
ADDICTS IN CORRECTIONAL INSTITUTION, LAMPANG

AN ABSTRACT
BY
RACHAN WONGTAKRUA

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Science Degree in Recreation Management
at Srinakharinwirot University
October 2008

Rachan Wongtakruea. (2008). *State and Needs for Recreational Activity Management of Drug Addicts in Correctional Institution, Lampang*. Master thesis, M.S. (Recreation Management). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Thongchai Charoensupmanee, Asst. Prof. Kanokvadee Peungpotong.

The purpose of this research were to study the state and compared needs of recreational activity management of offenders in Lampang Correctional Institution for Drug Addicts as factors of place equipment convenience, personal and disciplines with variables of age, levels of academic and number imprison years. A sample use in this research were 270 offenders drawn by simple random sampling. The research instrument for collecting a questionnaire made by the researcher. The data were analyzed using the SPSS program to find percentage, mean, standard deviation and hypothesis test by F-test.

The results of the research were as follows :

1. Opinion of offender in Lampang Correctional Institution for drug Addicts to actual state of recreational activity management mostly were unsuitable percentage 51.29
2. Need for recreation activity management of offender in Lampang Correctional Institution for drug Addicts to summarize were mostly level. ($\bar{x} = 3.75$, S.D. = 1.15)
3. Need for recreation activity management of offender in Lampang Correctional Institution for drug Addicts having different age to summarize were significantly no different.
4. Need for recreation activity management of offender in Lampang Correctional Institution for drug Addicts having different education level to summarize were significantly no different.
5. Need for recreation activity management of offender in Lampang Correctional Institution for drug Addicts having different number imprison years to summarize were significantly no different.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ
ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

ของ
ราชันย์ วงศ์ทาเครือ

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตร
ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่..... เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2551

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ธงชัย เจริญทรัพย์มณี)

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พนมศักดิ์ สวัสดิ์พงษ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวลี ฟุ้งโพธิ์ทอง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธงชัย เจริญทรัพย์มณี)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกวลี ฟุ้งโพธิ์ทอง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อารมณีน นาวากาญจน์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ธงชัย เจริญทรัพย์มณี ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กนกทวี พึ่งโพธิ์ทองกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ให้การดูแลให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อีกทั้งให้การสนับสนุนและให้กำลังใจอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณเป็นอ่าวสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.วินิดา เจียรนัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมควร โพธิ์ทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชัยโรจน์ สายพันธุ์ นายมนัส วงศ์ทาเครือ และนายศักดิ์ชาย สมใส ที่ให้ความกรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ และเจ้าหน้าที่ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษาที่ให้ความรู้ ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการทำปริญญานิพนธ์จนสำเร็จเรียบร้อย

ขอกราบขอบพระคุณกรมราชทัณฑ์ ผู้อำนวยการทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง (นายเสรี สระปัญญา) เจ้าหน้าที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง และผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางทุกคนที่อำนวยความสะดวกและให้ข้อมูลที่เป็นจริงในการทำวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานปริญญานิพนธ์นี้จะเป็นประโยชน์แก่นิสิตนักศึกษา ผู้ต้องขัง และการจัดกิจกรรมนันทนาการของกรมราชทัณฑ์ ทั้งในทางการศึกษาและในทางพัฒนาคุณภาพชีวิตดังที่คาดหวังไว้ หากประโยชน์หรือคุณค่าที่ดั่งมดั่งกล่าวอันพึงมีขึ้นจากผลงานนี้ ผู้วิจัยขอน้อมทำเป็นเครื่องบรรณาการแก่ผู้มีพระคุณทุกท่าน

ราชันย์ วงศ์ทาเครือ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมุติฐานในการวิจัย.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ.....	7
แนวคิดและทฤษฎีการเล่น.....	10
ความหมายของนันทนาการ.....	12
ความสำคัญของกิจกรรมนันทนาการ.....	15
ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ.....	18
ประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการ.....	21
ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง.....	24
วิธีแก้ไขฟื้นฟูแก่ผู้ต้องขังของบุคคลต่าง ๆ.....	26
กิจกรรมนันทนาการภายในเรือนจำและทัศนสถาน.....	30
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
งานวิจัยในต่างประเทศ.....	35
งานวิจัยในประเทศ.....	37
3 วิธีดำเนินการวิจัย	46
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	46
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	51
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	70
	บทย่อ	70
	สรุปผลการวิจัย	72
	อภิปรายผล.....	75
	ข้อเสนอแนะ.....	79
	บรรณานุกรม	81
	ภาคผนวก	86
	ประวัติย่อผู้วิจัย	95

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ	51
2 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านการจัดและดำเนินการ.....	53
3 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก.....	54
4 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านบุคลากร.....	55
5 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านกิจกรรมนันทนาการ.....	56
6 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยรวม 4 ด้าน	57
7 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านการจัดและดำเนินการ.....	58
8 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก	59
9 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปางด้านบุคลากร.....	60
10 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทั้งหมดสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านกิจกรรมนันทนาการ.....	61

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยรวม 4 ด้าน.....	62
12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการจัดกิจกรรม นันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตาม อายุ.....	63
13 วิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามอายุ.....	64
14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	65
15 วิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามระดับการศึกษา.....	66
16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามจำนวนปีที่ถูกจองจำ.....	67
17 วิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามจำนวนปีที่ถูกจองจำ.....	68

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
2 ลำดับขั้นตอนความต้องการของมาสเตอร์.....	8
3 โครงสร้างบริหารงานภายในทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง.....	26

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในสังคมปัจจุบันประสบปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทำให้ประชาชนโดยทั่วไป ได้รับผลกระทบในการดำรงชีวิตประจำวัน สิ่งอุปโภค บริโภคมีราคาแพง การลงทุนของสถานประกอบการมีต้นทุนสูง นักลงทุนต่างประเทศย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศอื่น ทำให้เกิดปัญหาการว่างงาน ประชาชนไม่มีรายได้ หรือมีแต่ไม่เพียงพอกับการบริโภค ประกอบกับความกังวลในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน อันเนื่องมาจากปัญหาอาชญากรรม ทำให้เกิดความเครียด ไม่สามารถประกอบสัมมาอาชีพได้โดยปกติสุข จึงควรมีแนวทางหรือสิ่งที่จะบรรเทาความเครียดให้ลดลงหรือหมดไปได้ เช่น การออกกำลังกาย การทำจิตใจให้สงบ การพักผ่อน หรือการฟังและเล่นดนตรี เป็นต้น ซึ่งจะทำให้สภาพร่างกายแข็งแรง สภาพจิตใจแจ่มใส เบิกบาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ประกอบสัมมาอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวทางที่สำคัญสำหรับพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่นับวันจะมีความจำเป็นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งจะสามารถลดภาวะความเครียดและเสริมสร้างภูมิคุ้มกันจากสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นได้ เพราะการที่ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการหลังจากที่ได้ตรากตรำทำงานมาอย่างหนักนั้น จะทำให้ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และมีความสุขสบายใจจากกิจกรรมที่เข้าร่วม ดังที่ ภควัฒน์ ชวลิตบำรุง (2550:15) กล่าวถึงกิจกรรมนันทนาการว่าเป็นสิ่งที่ดีมีคุณค่า มีประโยชน์ทั้งส่วนบุคคลและส่วนรวม เพราะว่ำนันทนาการเป็นกิจกรรมที่นอกจากจะช่วยพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญาส่วนบุคคลแล้ว ยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีของสังคมให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ส่งผลต่อเนื่องในการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ

ผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำและทัณฑสถาน นอกจากจะมีความเครียดเหมือนบุคคลภายนอกแล้ว และผู้ต้องขังยังถูกจำกัดอิสรภาพเป็นเวลานาน ต้องดำรงชีวิตภายใต้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ มีตารางการดำเนินกิจวัตรประจำวันเหมือนกันทุกวัน ถูกจำกัดในด้านสิทธิและเสรีภาพ จึงทำให้ระดับความเครียดของผู้ต้องขังมีมากกว่าบุคคลทั่วไปที่อยู่ภายนอก ดังนั้น กรมราชทัณฑ์ จึงได้มีนโยบายให้ผู้ต้องขังมีการดำรงชีวิตที่ไม่แตกต่างจากบุคคลภายนอกมากนัก มีการปรับสถานที่ภายในเรือนจำและทัณฑสถานให้มีความสวยงาม ร่มรื่นเพื่อเอื้อต่อการดำรงชีวิตให้เกิดความสุขตามอัตภาพ ตลอดจนให้ผู้ต้องขังได้ผ่อนคลายด้วยกิจกรรมนันทนาการตามสภาพของเรือนจำและทัณฑสถานแต่ละแห่งจะอำนวย

แผนยุทธศาสตร์ และแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ 5 ปี (2547-2551) ระบุว่า กรมราชทัณฑ์เป็นส่วนราชการหนึ่งในกระบวนการยุติธรรม มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

ให้เป็นไปตามคำพิพากษาและคำสั่งของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย ได้แก่ การประหารชีวิต จำคุก กักขัง กักกัน และควบคุมให้อยู่ในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด เพื่อป้องกันมิให้สังคมได้รับความเดือดร้อน นอกจากภาระหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นนี้แล้ว กรมราชทัณฑ์ยังจะต้องถือปฏิบัติต่อผู้ต้องราชทัณฑ์ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ มาตรฐานขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นการปฏิบัติอย่างมีมนุษยธรรม สำหรับด้านความเป็นอยู่ของผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้เรือนจำและทัณฑสถาน มีมาตรฐานเรือนจำและทัณฑสถาน ได้แก่ มาตรฐานด้านการจัดหาสิ่งจำเป็นขั้นพื้นฐานในการใช้ชีวิตในเรือนจำสำหรับผู้ต้องขัง 5 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านโรงครัว ด้านโรงเลี้ยงอาหาร ด้านที่นอน ด้านการรักษาพยาบาลและด้านการกำจัดสิ่งปฏิกูล และภายในปี พ.ศ. 2551 กรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้กำหนดมาตรฐานเรือนจำและทัณฑสถานอีก 10 ด้าน ซึ่งจะทำให้การเป็นอยู่ของผู้ต้องขังไม่แตกต่างไปจากการเป็นอยู่ของสังคมภายนอกมากนัก

นอกจากนี้ยังสนับสนุนให้เรือนจำเป็นองค์กรแห่งความพอเพียง เพื่อให้เจ้าหน้าที่และผู้ต้องขังใช้ชีวิตอย่างพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หากผู้ต้องขังพ้นโทษออกไปสู่สังคมภายนอก จะสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้อย่างมีความสุข ใช้ชีวิตอย่างพอเพียง กรมราชทัณฑ์ได้เพิ่มภารกิจซึ่งเดิมเน้นหนักกับภารกิจหลักคือการควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนี และแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้เป็นบุคคลที่ปรารถนาของสังคมไม่หวนไปกระทำความผิดซ้ำอีก ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้บริหารงานแบบมีส่วนร่วมขององค์กรภายนอก จึงได้ทราบความต้องการของสังคมว่า ภารกิจเดิมไม่เพียงพอกับความปรารถนาของสังคม ซึ่งสังคมต้องการให้เปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมผู้ต้องขังจากคนเลวให้เป็นคนดี จึงเป็นภาระอันหนักที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยได้นำวิธีการจำแนกผู้ต้องขังให้เป็นกลุ่ม ๆ หรือรายบุคคลเท่าที่จะทำได้ และกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเป็นกลุ่ม ๆ หรือรายบุคคลซึ่งจะได้ผลดีกว่า สำหรับการแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง ด้วยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้ต้องขัง ได้แก่ การอบรม แก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมในส่วนที่บกพร่อง ให้มีพฤติกรรมที่เป็นปกติทั่ว ๆ ไปเป็นที่ยอมรับของสังคมและอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข รวมทั้งได้นำกิจกรรมนันทนาการมาใช้ควบคู่กับการดูแลผู้ต้องขัง

สมบัติ กาญจนกิจ (2542:142-143) ได้กล่าวถึงกิจกรรมนันทนาการว่า สามารถนำมาใช้เป็นสื่อเพื่อพัฒนาบุคคลตลอดจนป้องกันแก้ไขปัญหาของบุคคลและสังคมได้ภายใต้การชี้แนะของผู้นำนันทนาการที่มีความสามารถ หลักสำคัญของการจัดนันทนาการคือ การจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการ ความสนใจของผู้ต้องขังให้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ได้รับความสนุกสนาน บันเทิงเพลิดเพลิน และเป็นที่พอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นๆ และหลักการนี้สอดคล้องกับความหมายของคำว้านันทนาการ (Recreation) ซึ่งหมายถึงกิจกรรมที่บุคคลเข้าร่วมในช่วงเวลาว่าง โดยไม่มีการบังคับหรือเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ มีผลทำให้เกิดคุณค่าทางจิตใจ พัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตลอดจนช่วยพัฒนาตนเอง เป็นกิจกรรมที่สังคมยอมรับ จะมีรูปแบบหลากหลาย มีขอบเขตที่ไม่จำกัดสามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงให้ตรงกับความต้องการและความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้

เมื่อผู้ต้องขังมีสภาพร่างกายแข็งแรงจิตใจแจ่มใส จึงมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ สามารถทนต่อการรับโทษเป็นเวลานาน ๆ ได้ นอกจากนั้นกิจกรรมนันทนาการเป็นการฝึกฝนให้กล้าแสดงออก ทำให้ผู้ต้องขังมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแนวความคิด เป็นตัวของตัวเอง เป็นบุคคลที่มีความพร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมภายหลังพ้นโทษได้

ดังนั้น ผู้วิจัยซึ่งเป็นครอบครัวของเจ้าหน้าที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง เนื่องจากได้สัมผัสกับการใช้ชีวิตของผู้ต้องขังตั้งแต่ผู้วิจัยจำความได้ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนาและจัดกิจกรรมนันทนาการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขังเพื่อใช้กิจกรรมนันทนาการให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังได้อย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง และสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการและพัฒนาการดำเนินงานด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการของกรมราชทัณฑ์ ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางได้อย่างทั่วถึงและเต็มประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 750 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวน 270 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. อายุ
 - 18 - 30 ปี
 - 31 - 50 ปี
 - 51 ปี ขึ้นไป
2. ระดับการศึกษา
 - ประถมศึกษา
 - มัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า
 - ปริญญาตรี หรือสูงกว่า
3. จำนวนปีที่ถูกจองจำ
 - น้อยกว่า 3 ปี
 - 4 - 6 ปี
 - 7 - 10 ปี

ตัวแปรตาม ได้แก่ สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขัง
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ หมายถึง ลักษณะที่เป็นจริงที่ดำรงอยู่ ในการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางที่ปรากฏอยู่หรือเกิดขึ้นในปัจจุบันเกี่ยวกับด้านการจัดและดำเนินการ ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร และด้านกิจกรรมนันทนาการ

ความต้องการ หมายถึง ความสนใจและความประสงค์ของผู้ต้องขังที่มีต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

การจัดกิจกรรมนันทนาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมนันทนาการของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1. ด้านการจัดและดำเนินการ หมายถึง การจัดและดำเนินการให้มีกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง อย่างทั่วถึง
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง บริเวณที่ใช้จัดกิจกรรมนันทนาการทั้งกลางแจ้ง และในร่ม รวมถึงเครื่องใช้และบริการสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่น น้ำดื่ม ห้องน้ำ เป็นต้น เพื่อให้การจัดกิจกรรมนันทนาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก และปลอดภัย
3. ด้านบุคลากร หมายถึง เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบในการจัดกิจกรรมนันทนาการให้กับผู้ต้องขังของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ หมายถึง มีการจัดกิจกรรมนันทนาการให้ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางได้เข้าร่วมกิจกรรม

กิจกรรมนันทนาการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมในยามว่างได้รับความสุข สนุกสนานเพลิดเพลิน รู้สึกผ่อนคลายความเครียด แบ่งเป็น 9 ประเภท

1. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทกิจกรรมออกกำลังกาย เช่น กายบริหาร วิ่งเพื่อสุขภาพ ฝึกกล้ามเนื้อ เป็นต้น

2. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬา เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ บาสเก็ตบอล วอลเลย์บอล และเปตอง เป็นต้น

3. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทเกม เช่น หมากรุก หมากระดาน เป็นต้น

4. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทสังคม เช่น งานปีใหม่ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง เป็นต้น

5. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทดนตรีและเพลง เช่น การประกวดร้องเพลง การประกวดวงดนตรี เป็นต้น

6. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทการแสดง เช่น รีวิวประกอบเพลง การแสดงละคร เป็นต้น

7. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม เช่น ประดิษฐ์งานฝีมือ ตกแต่งสถานที่ต่างๆ เป็นต้น

8. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทวาดเขียน เช่น การประกวดวาดภาพ เป็นต้น

9. การจัดกิจกรรมผ่านสื่อ เช่น การจัดรายการเสียงตามสาย การจัดให้ชมวีดิทัศน์ เป็นต้น

อายุ หมายถึง อายุผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยแบ่งเป็นช่วงอายุ ตั้งแต่ 18-30 ปี 31- 50 ปี และ 51 ปีขึ้นไป (ผู้ต้องขังที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี จะถูกคุมขังอยู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน)

ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางเรียนจบในขณะนั้น แบ่งเป็น ประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า และปริญญาตรี หรือสูงกว่า

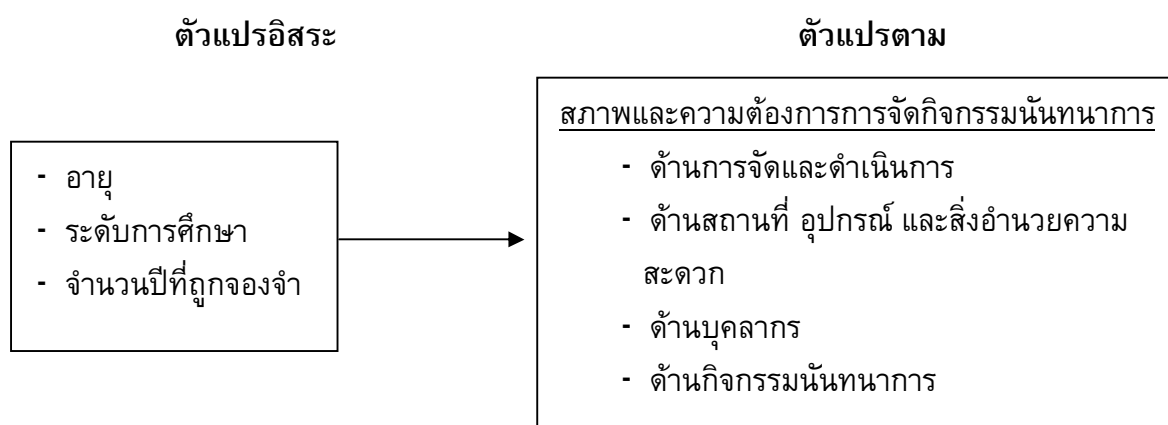
จำนวนปีที่ถูกจองจำ หมายถึง ระยะเวลาที่ถูกคุมขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง แบ่งเป็น น้อยกว่า 3 ปี 4-6 ปี และ 7-10 ปี

ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง หมายถึง ผู้ต้องขังในคดียาเสพติดให้โทษในคดี พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ ซึ่งย้ายมาจากเรือนจำและทัณฑสถานในเขตภาคเหนือ 17 จังหวัด เป็นเพศชายและมีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป มีจำนวนที่ถูกจองจำต่อไปไม่เกิน 10 ปี

ทัณฑสถาน มีลักษณะเหมือนเรือนจำ ใช้ควบคุมกักขังนักโทษเด็ดขาดที่แยกประเภท เช่น ทัณฑสถานหญิง ใช้ควบคุมนักโทษเด็ดขาดหญิง ทัณฑสถานบำบัดพิเศษ ใช้ควบคุมกักขังนักโทษเด็ดขาดคดียาเสพติด ทัณฑสถานวัยหนุ่ม ใช้ควบคุมกักขังนักโทษเด็ดขาดชาย อายุระหว่าง 18 - 25 ปี เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีอายุต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน
2. ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน
3. ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถาน
บำบัดพิเศษลำปาง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอเป็นลำดับ ดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ
2. แนวคิดและทฤษฎีการเล่น
3. ความหมายของนันทนาการ
4. ความสำคัญของกิจกรรมนันทนาการ
5. ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ
6. ประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการ
7. ข้อมูลเกี่ยวกับทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง
8. วิธีแก้ไขฟื้นฟูแก่ผู้ต้องขังของบุคคลต่าง ๆ
9. กิจกรรมนันทนาการภายในเรือนจำและทัณฑสถาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในต่างประเทศ
2. งานวิจัยในประเทศ

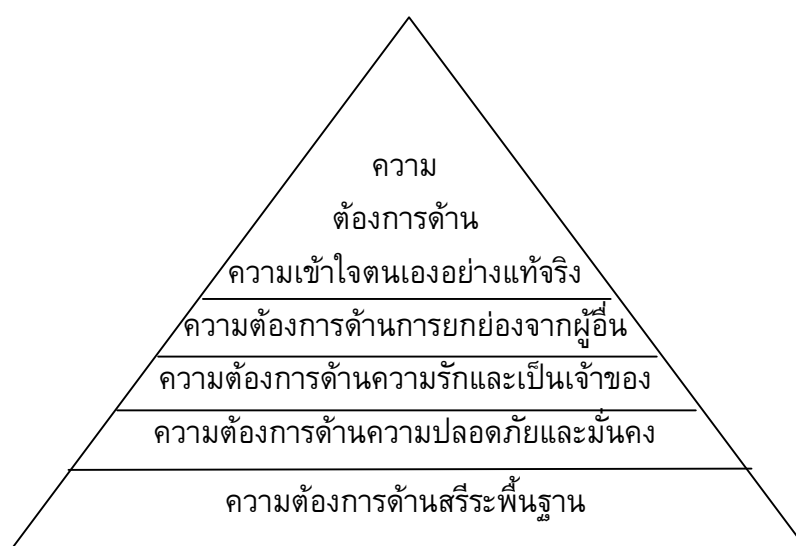
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความต้องการ

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความต้องการอันเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความพึงพอใจใน
การทำงาน แต่ในที่นี้จะได้นำเอาแนวความคิดของท่านที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ทำให้เกิดความต้องการมา
กล่าวดังนี้

แนวความคิดของมาสโลว์ (Maslow) ทฤษฎีความต้องการหลักการของมาสโลว์ ซึ่งมาสโลว์
ได้เสนอไว้ว่าความต้องการของบุคคลนั้นเกิดขึ้นอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด และถ้าความต้องการนั้นได้รับ
การตอบสนองแล้วก็จะเกิดความต้องการใหม่ขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นความต้องการของบุคคลจึงเป็นลำดับขั้น
ซึ่งมาสโลว์ (Maslow, 1970 : 80-92) ได้แบ่งความต้องการออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1. ความต้องการด้านสรีระพื้นฐาน (Basic Physiological Needs) เป็นความต้องการ
พื้นฐานที่สำคัญที่สุดทางการดำรงชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิ
2. ความต้องการด้านความปลอดภัยและมั่นคง (Safety and Security Needs)
ต้องการความคุ้มครองปกป้อง ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย

3. ความต้องการด้านความรักและเป็นเจ้าของ (Love and Belonging Needs) อยากให้ตนเป็นที่รักยอมรับจากกลุ่ม
4. ความต้องการด้านการยกย่องจากผู้อื่น (Self Esteem Needs) อยากให้ผู้อื่นยกย่องตน
5. ความต้องการด้านความเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง (Self-Actualization) กระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อบรรลุความต้องการของตนเอง

ภาพประกอบ 2 ลำดับขั้นตอนความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs ; อ้างอิงจาก Maslow. 1970 : 80-92)

อรุณ รักธรรม (2527 : 67) ได้อธิบายถึงความต้องการและความแตกต่างของมนุษย์ไว้ว่า เพราะความต้องการนี้เอง ที่เป็นตัวผลักดันให้มนุษย์ต่อสู้ดิ้นรนและทำทุกอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตัวเอง ขนาดของการต่อสู้ดิ้นรนก็จะขึ้นอยู่กับระดับความต้องการของแต่ละคนซึ่งมีไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเข้าใจความต้องการของมนุษย์เพื่อที่จะได้บำบัดความต้องการเหล่านั้นได้ถูกต้อง ทฤษฎีความต้องการของมนุษย์จึงเป็นทฤษฎีหนึ่งที่เป็นแรงจูงใจให้ประชาชนออกกำลังกายได้มากขึ้น เพื่อมีประสิทธิภาพในการประกอบกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

กฤษฎา ศักดิ์ศรี (2534 : 166) กล่าวว่า ความต้องการเป็นเรื่องที่พัวพันกับการดำรงชีวิตให้อยู่รอดของมนุษย์ ความต้องการจึงปรากฏออกมาในรูปของความต้องการอันจำเป็นแห่งชีวิต ซึ่งมีมาแต่กำเนิดและจัดหาขึ้นภายหลัง

ทฤษฎีความต้องการของอัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer Modified Hierachy Theory) (หลุย จำปาเทศ. 2533 : 40-41) เป็นผู้คิดทฤษฎีนี้ใน ค.ศ. 1972 หรือเรียกทฤษฎี อีอาร์จี (ERG : Existence Relateres – Growth Theory) ที่สนับสนุนทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ เขาปรับเปลี่ยนให้เข้าใจ

ง่ายขึ้นจาก 5 ชั้น ของมาสโลว์เหลือเพียง 3 ลำดับชั้นเป็น ERG Theory Alderfer ได้เสนอแนะรายละเอียดของทฤษฎีดังนี้

1. เอกซิส-เทนซ์ นีดส์ (Existence Needs) คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อประทังชีวิตคน เพื่อการอยู่ได้หรือเพื่อการอยู่รอด ความต้องการของเขาในข้อนี้ได้รวมเอาความต้องการชั้นที่ 1 และ 2 ของมาสโลว์เข้าไว้ นั่นคือ ความต้องการทางร่างกายและความต้องการความปลอดภัยนั่นเอง

2. รีเลเทเนส นีดส์ (Relatedness Needs) คือ ความต้องการที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์กับบุคคลรอบ ๆ ตัว และบุคคลในสังคม ความต้องการตรงกับชั้นที่ 3 ของมาสโลว์ ซึ่งเรียกว่า ความต้องการทางสังคมของอัลเดอร์เฟอร์ (Social Need Alderfer) ได้ให้ความสำคัญความต้องการข้อนี้มาก เพราะมนุษย์จะอยู่ได้มิใช่ความต้องการพื้นฐานเท่านั้น แต่การรวมตัวอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มหรือเป็นหมู่หนึ่งมีความจำเป็น

3. โกรธ นีดส์ (Growth Needs) คือความต้องการเพื่อความเจริญก้าวหน้าเป็นความต้องการสูงสุดของคน ซึ่งเขาได้รวมเอาชั้นที่ 4 และชั้นที่ 5 (Esteem และ Self-actualization Needs) ของมาสโลว์เข้าด้วยกัน ความต้องการชั้นนี้จะบ่งบอกถึงความสูงสุดของชีวิตของมนุษย์ชาติ นั่นเอง

สำหรับโนลส์ (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. 2538 : 91 ; อ้างอิงจาก Knowles. 1970) นักการศึกษาผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกันได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์แยกออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ (Physical Needs) เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย ส่วนมากมนุษย์เรามีความต้องการทางด้านนี้ เพื่อความคงอยู่ของร่างกาย ในทางการศึกษาผู้ใหญ่คือความต้องการแลเห็น ได้ยินเสียง ความสุขสบาย การพักผ่อน หมายความว่าถ้าหากตัวหนังสือเล็กเกินไป เสียงสูง เบาเกินไป แก้อั้วแข็งเกินไป สิ่งเหล่านี้จะทำให้ไม่ประสบความสำเร็จได้

2. ความต้องการในการเจริญงอกงาม (Growth Needs) นักจิตวิทยาส่วนมากเห็นตรงกันว่า ความต้องการด้านนี้เป็นสิ่งสำคัญที่พาไปสู่ส่วนอื่น ๆ ของความต้องการ ซึ่งก็ตรงกับความต้องการกระทำตนตามความสามารถ (Self-actualization) ตามทฤษฎีของมาสโลว์นั่นเอง ผู้ใหญ่ที่มองไม่เห็นอนาคตของตนเองนั้นเป็นบุคคลที่น่าสงสาร เพราะว่าการมองไม่เห็นความก้าวหน้าในอนาคตของตนเอง ทำให้คุณค่าอื่น ๆ ลดลงอย่างมาก จากการศึกษาพบว่า คนที่เกษียณอายุแล้วสามารถทำงานให้เกิดประโยชน์ได้ จะมีการปรับตัวได้ดีกว่าคนที่ไม่สามารถทำงานทำหรือทำตนให้เกิดประโยชน์

3. ความต้องการได้รับความมั่นคงความปลอดภัย (The Need for Security) เป็นที่ยอมรับกันมานานแล้ว สัตว์โลกมีสัญชาตญาณในการป้องกันตัวเอง ความต้องการความปลอดภัยทางร่างกาย ถ้าความต้องการความมั่นคงไม่ได้รับการสนองตอบ จะเกิดอาการทางพฤติกรรมตามมาด้วย คือ เกิดความรู้สึกไม่มั่นคงโดยการถอนตัวออกจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทั้งหลาย

4. ความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ (The Needs for New Experience) เมื่อคนแสวงหาความมั่นคง เขาต้องเผชิญภัยและการเสี่ยง คนเราจึงอาจจะเบื่อหน่ายต้องงานประจำที่ซ้ำซาก

ดังนั้นเมื่อความต้องการทางด้านนี้เกิดการสับสนขึ้น บุคคลจะเกิดความว้าวุ่นใจจนเกิดอาการทางพฤติกรรม น้อยย่อน ทำให้มีความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ

5. ความต้องการทางด้านความรัก (The Needs for Affection) คนทุกคนต้องการได้รับความรัก รวมทั้งการที่ได้รับความสำเร็จ ซึ่งในบางครั้งก็เป็นสาเหตุของความต้องการด้านนี้ อาจจะเรียกว่าเป็นความต้องการทางด้านสังคม คือ ต้องการมีการร่วมกันแสดงความคิดเห็น ประสบการณ์ ความร่าเริง ความเศร้าโศก ถ้าหากความต้องการด้านนี้ไม่ได้รับการตอบสนองก็จะเกิดอาการ 2 ด้าน คือ การถอนตัวออกจากกลุ่มหรือมีลักษณะก้าวร้าว แสดงอาการเป็นศัตรู

6. ความต้องการได้รับการยอมรับ (The Needs for Recognize) มนุษย์ส่วนมากต้องการได้รับความรู้สึกตัวเองมีค่า ได้รับการยกย่องนับถือจากคนอื่น ๆ ในบางด้านของเขา ความต้องการทางด้านนี้ทำให้เขามีการรวมกลุ่มทางสังคมเป็นชุมชน สถาบันต่าง ๆ ทำให้เขาสามารถแสวงหาสถานภาพและความสนใจจากสมาชิกในกลุ่มได้ด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการของ อัลเดอร์เฟอร์ (Alderfer) และโนลส์ (Knowles) พอสรุปได้ว่า เป็นทฤษฎีการจูงใจที่เน้นเรื่องการตอบสนองความต้องการเช่นเดียวกับทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ โดยเชื่อว่าความต้องการของมนุษย์ 3 ประการ คือ ความต้องการขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ความต้องการความสัมพันธ์ในสังคม และความต้องการเพื่อความเจริญก้าวหน้าซึ่งความต้องการทั้ง 3 จะมีลักษณะต่อเนื่องจากความต้องการทางวัตถุที่เป็นรูปธรรมไปสู่ความต้องการทางจิตใจที่เป็นนามธรรม

การปฏิบัติกิจกรรมนั้นหนาแน่นต่าง ๆ เป็นความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อร่างกายมนุษย์ เพราะในปัจจุบันความเจริญทางวิทยาศาสตร์และอุตสาหกรรมมีมากขึ้น มนุษย์เปลี่ยนแปลงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิต การนำเครื่องจักรมาใช้แทนพลังงานจากมนุษย์มีมากขึ้น การใช้กล้ำเนื้อและพลังงานในร่างกายจึงลดปริมาณลงมาก ทำให้สมรรถภาพลดลง เป็นผลทำให้ความสมบูรณ์ทางจิตใจและร่างกายลดลงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานก็จะต่ำไปด้วย (สนธยา บุญไทย, 2548 : 9-10)

กล่าวโดยสรุปคือ มนุษย์เรามีความต้องการตามธรรมชาติได้แก่ ความต้องการทางกายภาพ ความต้องการในการเจริญงอกงามและความต้องการได้รับความมั่นคงปลอดภัย นอกจากนั้นยังมีความต้องการทางสังคม เช่น ความต้องการความรัก และความต้องการได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีการเล่น

บัทเลอร์ (สมบัติ กาญจนกิจ ; และดาร์ส ดาราศักดิ์, 2520 : 2 ; อ้างอิงจาก Butler: 1959) ให้ความหมายว่า สันทนาการ คือ กิจกรรมที่ทำในเวลาว่าง ซึ่งเป็นเรื่องที่ตรงข้ามกับการทำงาน สันทนาการของแต่ละบุคคลไม่เหมือนกัน ซึ่งจะแปรผันไปตามรสนิยม เวลา อายุ และความต้องการของแต่ละบุคคล

เนื่องจากการเล่น กิจกรรมเวลาว่าง และนันทนาการมีความสัมพันธ์ในด้านทฤษฎีและองค์ประกอบ จึงจำเป็นต้องศึกษาพื้นฐานทฤษฎีของคำดังกล่าวข้างต้นดังนี้ (สมบัติ กาญจนกิจ, 2535 : 25-27)

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า งานวิจัยที่ว่าด้วยทฤษฎีการเล่นของนักจิตวิทยา นักโบราณคดี นักสังคมวิทยา และนักศึกษ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. ทฤษฎีพลังงานส่วนเกิน (Surplus Energy Theory) กล่าวว่า การเล่นเกิดจากความต้องการหรือมีแรงจูงใจที่จะใช้พลังงานส่วนเกิน ของคนหรือสัตว์ที่นอกเหนือจากการใช้พลังงานเพื่อการอยู่รอดหรือยังชีพ โดยสรุปคือ การเล่นเป็นการใช้พลังงานที่สะสมไว้ในร่างกายกระทำการกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาความเจริญเติบโตของร่างกาย

2. ทฤษฎีนันทนาการ (Recreation Theory) กล่าวว่า การเล่นช่วยส่งเสริมวิถีทางของบุคคลในช่วงเวลาว่าง ร่วมกิจกรรมตรงกับความเป็นจริง ทำให้บุคคลสดชื่นกระชุ่มกระชวย เสริมสร้างพลังงานเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ และเสริมสร้างประสบการณ์และคุณภาพชีวิต

3. ทฤษฎีสัญชาตญาณ (Instinct - Practice Theory) กล่าวว่า การเล่นเป็นพฤติกรรมของคนและสัตว์ ในการเตรียมตัวหรือสัญชาตญาณเพื่อความอยู่รอด โดยการฝึกหัดปฏิบัติทักษะต่าง ๆ ดังนั้นคนเราควรจะมีการเล่นใน 4 รูปแบบด้วยกันคือ 1) การเล่นเกมต่อสู้ ได้แก่ การเล่นเพื่อล่า การเล่นเพื่อการแข่งขัน 2) การเล่นเกมความรักเป็นกิจกรรมที่สุภาพ 3) การเล่นเกมเลียนแบบและละคร 4) การเล่นเกมสังคม เช่น การเล่นเกมของเด็กในบทบาทของผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นการเล่นเตรียมตัวที่เป็นสัญชาตญาณอย่างหนึ่งที่จะปรับตัวอยู่ในสังคม

4. ทฤษฎีระบายอารมณ์ (Catharsis Theory) กล่าวว่า เป็นการเล่นระบายออกทางอารมณ์ ซึ่งเปรียบเทียบกับเครื่องรักษาความปลอดภัยของระบบประสาท เป็นการจำลองเลียนแบบประสบการณ์ในอารมณ์ต่าง ๆ ในรูปแบบของการเล่นเพื่อพัฒนาจิตใจและเป็นการใช้พลังงานส่วนเกินเพื่อการเล่นด้วย

5. ทฤษฎีการลอกเลียนแบบ (Imitation Theory) กล่าวว่า การเล่นเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของมนุษย์จากวัยเด็กเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ จากสัตว์เป็นมนุษย์ การเล่นจากพฤติกรรมที่ต้องยังชีพ เช่น การตกปลา ล่าสัตว์ พายเรือ ตั้งค่ายพักแรมเป็นพฤติกรรมที่ลอกเลียนแบบคนรุ่นก่อนที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ

6. ทฤษฎีการผ่อนคลายความตึงเครียด (Relaxation Theory) กล่าวว่า การเล่นก่อให้เกิดความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายความตึงเครียด เนื่องจากสังคมพัฒนาไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ทำให้คนเราได้รับความตึงเครียด ความวิตกกังวลสูง

7. ทฤษฎีการแสดงออกแห่งตน (Self - Expression Theory) กล่าวว่า ปกติมนุษย์ต้องการการเคลื่อนไหวใช้พลังงานเสมอ การแสดงออกในเรื่องของความสามารถทักษะทั้งทางด้านสรีระและกายวิภาคระดับทางสมรรถภาพทางกาย สิ่งแวดล้อม และสังคม การเล่นจะช่วยตอบสนองการแสดงออกทางด้านทัศนคติและนิสัย ทฤษฎีการเล่นเป็นการช่วยเสริมประสบการณ์ใหม่ ช่วยเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ความมั่นคงและปลอดภัย ตลอดจนการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนอื่น ๆ

8. ทฤษฎีสังคมประสานสัมพันธ์ (Social Contact Theory) กล่าวว่า การเล่นเป็นกิจกรรมทางสังคมของมนุษย์ที่จะช่วยผสมผสานสังคม ตั้งแต่หน่วยที่เล็กที่สุด คือ ครอบครัวชุมชน และสังคมต้องการเล่นเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายของสังคมในวิถีชีวิตวัฒนธรรม อารยธรรม การให้ความช่วยเหลือเกื้อกูล การเคารพสิทธิ รู้หน้าที่ ความรับผิดชอบ

9. ทฤษฎีการบุกเบิกสร้างสรรค์ (Creative Exploration Theory) กล่าวว่า การเล่นเป็นพฤติกรรมการค้นคว้าสิ่งเร้า - กระตุ้น ซึ่งเป็นแรงขับทางจิตวิทยา ซึ่งทำให้คนเราต้องการความตื่นเต้น ทำหาย ความพอใจ เช่น กิจกรรมเสี่ยงภัย ล่องแก่ง เครื่องร่อน ดำน้ำ ซึ่งช่วยให้คนเราบรรลุถึงความรู้สึกต้องการความสำเร็จขั้นสูงสุด (Self - Actualization)

10. ทฤษฎีทดสอบความสามารถ (Competence - Efficiency) กล่าวว่า การเล่นเป็นแรงจูงใจจากการที่ผู้เล่นต้องการทดสอบความสามารถของตนเอง โดยการแก้ปัญหาและแสวงหาลักษณะที่ผลและควบคุมสถานการณ์สิ่งแวดล้อม โดยใช้วิธีทดลอง สังเกต ซึ่งก่อให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ

เอนก หงษ์ทองคำ (2542 : 16) กล่าวว่า คนไทยรู้จักใช้กิจกรรมนันทนาการมาแต่โบราณ ในระหว่างว่างเว้นศึกสงครามก็ได้ฝึกฝนการต่อสู้หลังจากนั้นก็จะมีการเล่นละคร มีการรำไทย มีการแต่งโคลงกลอน ฉะนั้นการนันทนาการได้แฝงอยู่ในลักษณะดังกล่าวมาแล้ว ในงานเทศกาลต่าง ๆ ของไทยในทุกยุคทุกสมัยนิยมให้มีการเทศน์มหาชาติ ในงานสงกรานต์ชาวไร่ชาวนาจะหยุดการทำงาน ไปทำบุญตักบาตร ไปเล่นเกมสกีฬาพื้นเมือง ร้องเพลง เดินไปตามถนนสนุกสนาน ซึ่งลักษณะเช่นนี้ก็นับว่าเป็นนันทนาการอีกแบบหนึ่ง

สมบัติ กาญจนกิจ และ ดำรัส ดาราศักดิ์ (2520 : 2) กล่าวว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมทุกชนิดที่มนุษย์เลือกปฏิบัติด้วยความพอใจในเวลาว่างระหว่างชั่วโมงหยุดเรียน หรือเวลาพักทำงาน ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนั้นต้องยินดีเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และพึงพอใจโดยปราศจากผลตอบแทนใด

แนช (สมบัติ กาญจนกิจ. 2544 : 26 ; อ้างอิงจาก Nash. 1960) กล่าวว่า นันทนาการเป็นสื่อสำหรับการสนองความพึงพอใจ ความต้องการของมนุษย์ ซึ่งอยู่ภายใต้แรงขับและความกดดันภายในตัวกระตุ้น นันทนาการเป็นการแสดงออกในทางที่ดีต่อความต้องการในช่วงเวลาว่าง ดังนั้น นันทนาการจึงตอบสนองทั้งบุคคลและสังคม

กล่าวโดยสรุปคือ การเล่นเป็นกิจกรรมยามว่างซึ่งคนไทยรู้จักกิจกรรมการเล่นมาตั้งแต่โบราณ เช่น เล่นละคร การรำไทย การเล่นกีฬาพื้นบ้าน และการร้องเพลง เพื่อให้เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียด ต่อมามีการพัฒนาการเล่นให้เข้ากับทุกยุคสมัยมากขึ้น จนในปัจจุบันกิจกรรมการเล่นเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทย

ความหมายของนันทนาการ

ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการหลายท่าน ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ กล่าวถึงความหมายของนันทนาการไว้ดังนี้

พระยาอนุมานราชธนหรือนามปากกา “เสถียรโกเศศ” ได้บัญญัติศัพท์ “นันทนาการ” ในปี พ.ศ. 2507 ซึ่งเป็นคำสนธิระหว่าง “นันท” กับ “อาการ” เรียกว่า นันทนาการ หมายถึงอาการที่ สนุกสนาน ร่าเริง ซึ่งหมายถึงพฤติกรรมของคนเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ แล้วเกิดความสุข สนุกสนาน ร่าเริง แทนคำว่า “สันทนาการ” ซึ่งมีมานานแล้ว (สมบัติ กาญจนกิจ. 2535 : 13)

“นันทนาการ” ซึ่งเป็นคำที่ได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิทางภาษาศาสตร์ว่ามีความหมายตรงตามลักษณะวิชา ลักษณะกิจกรรมมากกว่า “สันทนาการ” ซึ่งเป็นคำเดิม

นันทนาการ ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า Recreation ซึ่งมาจากศัพท์ คือ Re และ Create แปลว่า สร้างขึ้นมาใหม่ อีกนัยหนึ่ง นันทนาการ ซึ่งในภาษาอังกฤษ คือ Recreation มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คือ Re-Cre-Are ซึ่งหมายถึง กิจกรรมของเยาวชนและผู้ใหญ่ (สมบัติ กาญจนกิจ. 2535 : 10-12)

อย่างไรก็ตาม คำว่า “นันทนาการ” นั้น ยังไม่เป็นที่นิยมใช้แต่ประการใด คงใช้คำว่า “สันทนาการ” กันอยู่ไปอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้ปรับปรุงหลักสูตรชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปี พ.ศ. 2518 ในหลักสูตรมีการบังคับเนื้อหาวิชา “นันทนาการ” ให้มีเรียนด้วย คำนี้จึงเริ่มใช้กันอย่างเป็นทางการเป็นครั้งแรก (คณิต เขียววิชัย. 2529 : 13)

นันทนาการ หรือสันทนาการ คือ คำที่มีความหมายอย่างเดียวกัน ในปัจจุบันคำทั้งสองคำยังคงใช้ในทางวิชาการ ทางราชการ และสังคมทั่วไป

จอห์น ฟินเลย์ (จันทร์ ผ่องศรี. 2525 : 14-15 ; อ้างอิงจาก John Finley: 1967) กล่าวว่า นันทนาการมีความหมายรวมถึงการเล่น การแสดงออกในกิจกรรม การเล่นกีฬา การฟังและการเล่นดนตรี การเล่นเกม รวมไปถึงกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดความพอใจ สร้างสรรค์ให้เกิดความสุข และความยินดีของชีวิต

ไวแนนส์ (จรินทร์ ธานีรัตน์. 2528 : 16 ; อ้างอิงจาก Winans: 1978) ได้ให้คำจำกัดความของนันทนาการว่า นันทนาการ หมายถึง การแสดงออกตามธรรมชาติของมนุษย์ในทางความต้องการและความสนใจ ในอันที่จะแสวงหาความพึงพอใจในเวลาว่าง

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2528 : 17) กล่าวถึงนันทนาการว่า ความหมาย “นันทนาการ” ตามคำศัพท์ (Terminology) เน้นเรื่องกิจกรรมที่กระทำในเวลาว่าง โดยใช้ความสมัครใจเป็นหลัก ไม่มีการบังคับ และได้รับความพึงพอใจ และเพลิดเพลินใจจากกิจกรรมนั้น เป็นหลักสำคัญในการพิจารณาว่ากิจกรรมนั้นเป็นกิจกรรมนันทนาการหรือไม่ และได้ให้ความหมายของนันทนาการในหนังสือโปรแกรมนันทนาการ (Recreation Program) ว่าหมายถึง กิจกรรมที่บุคคลเข้าร่วมด้วยความสมัครใจในเวลาว่าง และได้รับผลความพึงพอใจในรายบุคคลและเป็นแรงจูงใจเนื่องจากกิจกรรมนั้น ๆ โดยตรง

คณิต เขียววิชัย (2529 : 14) ได้ให้ความหมายของนันทนาการว่า นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมยามว่างที่ทุกคนเข้าร่วมโดยสมัครใจ และกิจกรรมนั้นจะก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้เข้าร่วมในทันทีทันใด ทั้งนี้กิจกรรมนั้น ๆ จะต้องไม่ขัดต่อวัฒนธรรมที่พึงงามของสังคมนั้น ๆ

สุชา จันท์เอม (2529 : 105) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการทางร่างกาย ประกอบด้วย ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ หายใจ การขยับถ่าย การเคลื่อนไหว และการพักผ่อน เป็นต้น
2. ความต้องการทางอารมณ์และสังคม ประกอบด้วยความต้องการความรัก ความปลอดภัย อิสระภาพและความสำเร็จ
3. ความต้องการทางสติปัญญาสำหรับแรงจูงใจในการเข้าร่วมเล่นกีฬา และออกกำลังกาย

บรรจง คณะวรรณ (2531 : 31) กล่าวว่า นันทนาการ หมายถึง การเข้าร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งในช่วงเวลาวางจากงานประจำหรือกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งที่ตนเองมีความสนใจขณะมีเวลาวาง เพื่อเพิ่มทักษะ ประสบการณ์ และการเข้าทำกิจกรรมนั้นก็จะเป็นไปด้วยความสมัครใจ เป็นการทำงานที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือสร้างสรรค์งานขึ้นมาใหม่หรือเป็นการเข้าร่วมทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งเพื่อลดเวลาวางที่ตัวเองมีอยู่ให้น้อยลง เป็นการลดความเครียดทั้งทางกายและทางอารมณ์ให้หมดหรือน้อยลง กลายเป็นคนใหม่ที่มีพลัง มีความสดชื่นที่เต็มไปด้วยพลังที่จะทำงานหรือเผชิญโชคต่อไป

กราเซีย (บรรจง คณะวรรณ. 2531 : 32 ; อ้างอิงจาก Grazia : 1980) กล่าวว่า นันทนาการ คือ การทำงานขณะพักของมนุษย์เป็นการเปลี่ยนอิริยาบถ เพื่อสร้างพลังงานสำหรับทำงานหนักต่อไป

รังสฤษฎ์ เสริฐดิษฐ์ (2534: 2) ได้ให้ความหมายของ นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่ทำในเวลาวาง โดยความสมัครใจเป็นหลัก ไม่มีการบังคับและได้รับความพึงพอใจ เพลิดเพลินจากกิจกรรมนั้น ๆ ทั้งนี้กิจกรรมที่กระทำต้องพึงประสงค์ของสังคม ไม่เป็นไปในทางอบายมุข

ชูชีพ เยาวพัฒน์ (2543 : 21) ได้ให้ความหมายของนันทนาการว่า นันทนาการหมายถึง กิจกรรมที่คนเราใช้เวลาว่างจากภารกิจงานประจำโดยเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ และกิจกรรมที่ต้องไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมายบ้านเมือง เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาหรือความเจริญงอกงามทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา จนรู้สึกมีความสดชื่นกลับคืนมาสู่สภาวะปกติ

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 17) ได้ให้ความหมายของนันทนาการ หมายถึง กิจกรรม

ในความหมายที่ 1 หมายถึง การทำให้สดชื่นหรือการสร้างพลังขึ้นมาใหม่ (Re + Fresh, Re + Creation) การที่บุคคลได้รับประทานอาหารเข้าไปแล้วเปลี่ยนแปลงเป็นพลังงาน โดยแรงขับภายใน จะทำให้เขาต้องใช้พลังงานในรูปแบบของการเคลื่อนไหว ทำให้เกิดการเหนื่อย เมื่อล้า จึงต้องการนันทนาการเพื่อสร้างพลังขึ้นมาใหม่ หรือสร้างความสดชื่นอีกครั้งหนึ่ง

ในความหมายที่ 2 หมายถึง กิจกรรม (Activities) กล่าวคือ การที่บุคคลหรือชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามความสนใจของตน แล้วก่อให้เกิดผลพัฒนาอารมณ์ สนุกสนานและ/หรือสุขสงบ

ในความหมายที่ 3 หมายถึง กระบวนการ (Process) กล่าวคือ นันทนาการเป็นกระบวนการในการพัฒนาประสบการณ์ หรือพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคม โดยอาศัยกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ เป็นสื่อ

ในความหมายที่ 4 หมายถึง สวัสดิการสังคม (Social Welfare) นันทนาการ คือ สถาบันทางสังคม สวัสดิการทางสังคม ซึ่งรัฐบาลและฝ่ายบริหารท้องถิ่นจะต้องมีหน้าที่จัดให้บริการแก่ชุมชนเพื่อสร้างบรรยากาศของเมืองให้น่าอยู่ มีความอบอุ่นใจ

กล่าวโดยสรุป ความหมายของกิจกรรมนันทนาการได้ว่า นันทนาการ หมายถึง กิจกรรมที่บุคคลกระทำหรือเข้าร่วมในเวลาว่างจากภารกิจงานประจำด้วยความสมัครใจ และได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมที่ทำ ไม่ขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณีและกฎหมายบ้านเมือง กิจกรรมที่ทำให้พัฒนาประสบการณ์และคุณภาพชีวิตของบุคคลหรือสังคมเมือง ส่งผลให้เกิดการพัฒนาสุขภาพร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เกิดความสนุกสนาน ร่าเริง ทำให้ลดความเครียด คลายความเมื่อยล้า สร้างความสดชื่นขึ้นมาใหม่และเป็นการเพิ่มทักษะให้มีความชำนาญมากขึ้น

นอกจากนั้น กิจกรรมนันทนาการหรือสันทนาการ หมายถึง การแสดงออกตามธรรมชาติของมนุษย์ทางความต้องการในอันที่จะแสวงหาความพอใจในเวลาว่างและต้องแสดงออกด้วยความสมัครใจ เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินจากกิจกรรมนั้น และการสร้างสรรค์ให้เกิดความยินดีของชีวิตเกิดผลพัฒนาการทางอารมณ์ สนุกสนานและมีความสุข

ความสำคัญของกิจกรรมนันทนาการ

นันทนาการ นับว่าเป็นปัจจัยความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมนันทนาการนั้นก่อให้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะและสร้างเสริมประสบการณ์ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิต ดังนั้น จึงมีผู้เห็นถึงความสำคัญและได้สรุปความสำคัญของนันทนาการไว้ ดังนี้

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2528 : 59-64) ได้กล่าวถึงความสำคัญของนันทนาการไว้ดังนี้

1. ความสำคัญสำหรับบุคคล โดย
 - 1.1 บุคคลแต่ละคนมีสิทธิที่จะใช้เวลาว่างของคนในการเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการเพื่อประโยชน์แก่ตนเอง
 - 1.2 บุคคลแต่ละคนมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในอันที่จะสนับสนุนนันทนาการโดยการเสียภาษีให้แก่วัฒนธนากรรม
 - 1.3 บุคคลแต่ละคนย่อมมีความรับผิดชอบในทางจิตใจหรือทางศีลธรรมในอันที่จะช่วยเหลือสนับสนุนโดยผ่านทางองค์กรอาสาสมัครทั้งหลาย
 - 1.4 บุคคลแต่ละคนย่อมมีความรับผิดชอบที่จะอุทิศเวลาว่างของตนเพื่อบริการต่อชุมชน
2. ความสำคัญสำหรับครอบครัว กิจกรรมนันทนาการที่ดีย่อมเกิดตั้งแต่เด็ก ดังนั้นบ้านซึ่งมีบิดามารดาเป็นผู้นำนันทนาการคนแรกของเด็ก กิจกรรมต่าง ๆ ที่บิดามารดาทำเป็นการฝึกให้เด็กมีนิสัยหรือทัศนคติที่ดีในการใช้เวลาว่างไปในทางที่เป็นประโยชน์ ไม่ก่อให้เกิดปัญหาเยาวชน

ถ้าบุคคลของครอบครัวมีสุขภาพดีมีความมั่นคง ประเทศชาติก็เป็นปึกแผ่นมั่นคงตามไปด้วย

3. ความสำคัญสำหรับกลุ่มหรือคณะ โดยกิจกรรมนันทนาการเป็นเครื่องมือ เป็นสื่อให้บุคคลได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อันจะทำประโยชน์ให้แก่สังคม

4. ความสำคัญสำหรับชุมชน ชุมชนที่ดีควรจัดให้มีสถานที่บริการทางนันทนาการเพื่อประชาชนนั้น ๆ ได้พักผ่อนหย่อนใจผ่อนคลายความเครียด ทำให้เขาเฟลิดเฟลีน มีความสุข ความพอใจในชีวิต พร้อมทั้งจะฉีกรณเผชิญกับปัญหาชีวิตประจำวันต่อไปอีก

5. ความสำคัญสำหรับประเทศชาติ ชาติจะมั่นคงและพัฒนาไปได้ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมืองย่อมเป็นผลสืบเนื่องมาจากประชาชนพลเมืองมีสุขภาพพลานามัยดี มีสมรรถภาพทางกายและทางใจที่ดี นั่นคือ ทุกคนต้องรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ใช้เวลาพักผ่อนในทางกิจกรรมนันทนาการ

6. ความสำคัญสำหรับนานาชาติ นันทนาการมีบทบาทสำคัญในอันที่จะส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชาติ โดยการเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการ วัฒนธรรมวรรณกรรมพื้นเมือง แลกเปลี่ยนความคิด ส่งผลให้ลดความขัดแย้งในปัญหาระหว่างประเทศดังเช่น ปัจจุบันได้มีนันทนาการแห่งโลก (World Recreationa and Leisure Association : WRLA) ดำเนินการเพื่อวัตถุประสงค์ดังกล่าว

เจก ธนะสิริ (2529:5-6) ได้สรุปมูลเหตุเรื่องของความเสื่อมประสิทธิภาพของมนุษย์เนื่องมาจากความเครียดซึ่งเกิดจากการขาดการพักผ่อนของสมองและร่างกาย ซึ่งจะพบมากในพวกบ้างาน (Workaholic) ความวิตกกังวลหรือความทุกข์ใจ (Frustration of Sadness) และพลังสะสมตัว (Reserve Power) มีน้อย เพราะขาดการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ความเครียดและความทุกข์นี้สืบเนื่องจากจิตซึ่งประกอบด้วยพลังสะสมของกายมีน้อย จึงทำให้ประสิทธิภาพเสื่อมถอยลดลง อันทำให้เกิดโรคภัยต่าง ๆ ตามมา เช่น โรคอ้วน โรคเครียด โรคเฉื่อยชาทางเพศ โรคปวดหัวไม่รู้สาเหตุ โรคหวัด โรคภูมิแพ้บางชนิด โรคท้องผูกและระบบทางเดินอาหารไม่ปกติ โรคปวดเมื่อยตามข้อและกล้ามเนื้อ โรคนอนไม่หลับ โรคเบาหวาน โรคเก๊าท์ โรคหอบหืด โรคสมองเสื่อมสภาพ โรคประสาทหลายชนิด โรคไขมันในเลือดสูง โรคหัวใจและหลอดเลือดแข็งตัวตีบตัน โรคความดันโลหิตต่ำ วัณโรค เมื่อคนเราต้องประสบกับโรคต่าง ๆ เหล่านี้ ประสิทธิภาพต่าง ๆ ในการทำงานก็ต้องลดลงอย่างไม่มีปัญหา

สมบัติ กาญจนกิจ (2542 : 52-53) กล่าวว่า นันทนาการเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะว่ามีวิถีการดำเนินชีวิตของคนเรานั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจนเป็นผลให้ต้องมีปัจจัยที่หาเพิ่มเติมจากปัจจัยสี่ประการ ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรคและอาหาร ปัจจัยที่หานี้ก็คือการพักผ่อนหรือกิจกรรมนันทนาการ จากการเปลี่ยนแปลงนี้เองทำให้นันทนาการมีบทบาทและมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก ซึ่งในส่วนต่อไปนี้จะได้กล่าวถึงความสำคัญของนันทนาการว่ามีความสำคัญต่อส่วนใดบ้าง ดังต่อไปนี้

1. ประชากรในสังคม ใช้กิจกรรมเป็นสื่อที่สำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ดังนั้นนันทนาการจึงมีความสำคัญต่อประชากรในสังคมดังกล่าว

2. ครอบครัว จัดไว้ว่าเป็นสังคมหน่วยย่อยที่เล็กที่สุด ซึ่งในปัจจุบันนี้สัมพันธภาพของสมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยแน่นแฟ้นเหมือนเมื่อสมัยก่อน ๆ เพราะความจำเป็นในการทำมาหากิน และสภาพแวดล้อมที่ต้องมีการแข่งขันทั้งเวลาและคนอื่น ๆ ทำให้สมาชิกในครอบครัวไม่ค่อยมีโอกาสได้พบปะกันมากนัก ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการจะเป็นสื่อสำคัญที่จะสร้างบรรยากาศให้อบอุ่นภายในครอบครัว นอกจากนี้กิจกรรมนันทนาการยังช่วยลดปัญหาการใช้เวลาว่างให้กับสมาชิกภายในครอบครัวอีกด้วย เป็นผลทำให้ภาระของผู้นำครอบครัวลดน้อยลงไปด้วย

3. ชุมชน นันทนาการจะช่วยพัฒนาชุมชนให้มีความสมบูรณ์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ช่วยสร้างคนให้เป็นสมาชิกที่ดีมีเหตุผล ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม มีความขยัน ช่วยลดปัญหาอาชญากรรม และช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี

4. ลดปัญหาอาชญากรรม ในชุมชนที่สงบย่อมไม่มีปัญหาอาชญากรรม ถ้าหากเราพิจารณาถึงปัญหาอาชญากรรมจะพบว่าปัญหาที่สำคัญอันหนึ่งก็คือการปล่อยให้คนบางประเภท โดยเฉพาะวัยรุ่นอยู่ว่างมากเกินไปจนทำให้หมกมุ่นอยู่กับอบายมุขและประพฤติดนทออาชญากรรมดังกล่าว ดังนั้น ถ้าหากในชุมชนมีโปรแกรมนันทนาการให้กับบุคคลเหล่านี้ก็จะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมได้ช่วยให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี ทั้งนี้เพราะว่านันทนาการจะครอบคลุมไปถึง เรื่องการจัดสภาพแวดล้อมให้สวยงาม เป็นการป้องกันมลภาวะได้อีกทางหนึ่งด้วย การจัดสวนหย่อมก็ดีหรือการจัดสวนไม้ดอกไม้ประดับก็ดี จะช่วยรักษาสมดุลทางธรรมชาติได้เป็นอย่างดี ดังนั้นถ้าหากในชุมชนใดก็ตามขาดกิจกรรมนันทนาการหรือไม่มีการวางโปรแกรมนันทนาการไว้ก็อาจมีปัญหาด้านมลภาวะได้

5. ประเทศชาติ นันทนาการมีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะว่ากิจกรรมนันทนาการนั้น ช่วยลดปัญหาเรื่องความประพฤติดของประชากรลดลงอย่างมากจนกล่าวได้ว่ากิจกรรมนันทนาการจะช่วยสร้างความสงบสุขภายในได้เป็นอย่างดีเพราะเมื่อคนในชาติได้เล่น ได้ออกกำลังกาย เล่นกีฬาให้เขามีสุขภาพดี ไม่ค่อยเจ็บป่วยทำให้รัฐไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล และเมื่อคนมีความสุข สุขภาพดีได้มีโอกาสผ่อนคลายตึงเครียด ก็จะส่งผลให้เขามีสุขภาพจิตดี ไม่โกรธหรืออาฆาตแค้นก็ย่อมทำให้ การทะเลาะวิวาทไม่เกิดขึ้นในสังคม

บัทเลอร์ (Butler, 1959 : 14-15) ได้กล่าวถึงคุณค่าทางนันทนาการที่มีต่อมนุษย์พอสรุปได้ดังนี้ คือ

1. นันทนาการเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์
2. นันทนาการ คือ ทางออกที่ดีของการแสดงออก และการพัฒนาตนเอง
3. การเล่นหรือนันทนาการ ช่วยให้เด็กมีความเจริญเติบโต และมีประสบการณ์ที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตเมื่อเจริญวัยขึ้น

4. ช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้นในชีวิต และกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้ได้มาซึ่งทักษะที่จำเป็นสำหรับชีวิตในภายหลัง

5. สำหรับผู้ใหญ่ นันทนาการเป็นการแสดงออกในกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นการคบหาสมาคมซึ่งกันและกัน

6. นันทนาการ เป็นวิธีการหาความสุข ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสมดุลในชีวิตกับการทำงานเข้าด้วยกัน

ก๊อดบาย และปาร์กเกอร์ (Godbye and Parker. 1972 : 180-181) ให้ความหมายและความสำคัญของการใช้เวลาว่าง การใช้เวลาว่างมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเป็นช่วงที่บุคคลใช้เวลาเพื่อตนเองอย่างเต็มที่ หลังจากเสร็จจากการทำงานและการทำกิจกรรมที่ผูกมัดต่าง ๆ แล้ว นอกจากนี้ การใช้เวลาว่างและนันทนาการ ยังช่วยสร้างพื้นฐานของคนเกี่ยวกับความต้องการและที่สำคัญยิ่งที่ไปกว่าการที่บุคคลได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการออกกำลังกายเล่นกีฬา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และธรรมชาติต่าง ๆ จึงทำให้เขาเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินได้ผ่อนคลายความตึงเครียด มีโอกาสในความสามารถพิเศษและมีความเป็นอิสระ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการของมนุษย์ที่อยู่ในสังคมต่าง ๆ ทั่วไป กิจกรรมนันทนาการและกิจกรรมในเวลาว่างจึงมีบทบาทสำคัญต่อคนทุกชนทุกแห่งทั้งในเมืองและชนบท และยังช่วยเสริมสร้างสัมพันธอันดีระหว่างประชาชนของประเทศชาติและของโลกอีกด้วย

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมนันทนาการมีความสำคัญต่อบุคคล เป็นการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เพราะหลังจากเสร็จจากการทำงานและการทำกิจกรรมที่ผูกมัดต่าง ๆ แล้ว การใช้กิจกรรมนันทนาการช่วยสร้างพื้นฐานของคนเกี่ยวกับความต้องการ ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินได้ผ่อนคลายความตึงเครียด และช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน

ประเภทของกิจกรรมนันทนาการ

บัทเลอร์ (Butler. 1959 : 237-241) ได้แบ่งกิจกรรมนันทนาการออกเป็น 10 อย่าง คือ

1. เกมและกีฬา
2. กิจกรรมทางสังคม
3. ดนตรี
4. ศิลปะและหัตถกรรม
5. ละคร
6. เต้นรำ
7. กิจกรรมทางธรรมชาติและกิจกรรมกลางแจ้ง
8. กิจกรรมทางภาษา และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
9. สะสม (ของเก่า) (Collecting)
10. กิจกรรมบริการ

มนุษย์ล้วนมีความต้องการที่จะแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ และสื่อความรู้สึกนึกคิดนั้นสู่คนอื่น ดังนั้นกิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้มนุษย์ได้แสดงออกถึงความสามารถความรู้สึกและความคิดสร้างสรรค์ต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นสื่อในการพัฒนาคุณภาพชีวิต

จรินทร์ ธานีรัตน์ (2528 : 155-173) ได้กล่าวถึงประเภทของกิจกรรมนันทนาการไว้ 14 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมพลศึกษา เช่น เล่นเกมต่าง ๆ ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น
 - 1.1 การเล่นเกมแบบผาดโผน
 - 1.2 การเล่นเกมวิ่งหรือเปลี่ยนที่และการประกวด
 - 1.3 เกมเบ็ดเตล็ดพื้นฐาน
 - 1.4 กิจกรรมประกอบจังหวะดนตรี
 - 1.5 เกมนำ
2. กิจกรรมกีฬาซึ่งเป็นกีฬาและกรีฑา
3. กิจกรรมกลางแจ้ง
4. กิจกรรมทางการเกษตร
5. การสอนงานบ้าน
6. งานประดิษฐ์และงานช่าง
7. งานหัตถกรรม
8. งานศิลปะ
9. กิจกรรมสะสม
10. ถ่ายรูป
11. การซ่อม
12. กิจกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
13. ธุรกิจร้านค้าย่อยต่าง ๆ
14. การแต่งบทกลอน และการเรียงความนวนิยาย

สมบัติ กาญจนกิจ (2542 : 49-50) ได้กล่าวถึงกิจกรรมเวลาว่างช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยมีประเภทกิจกรรม ดังนี้

1. ศิลปหัตถกรรม
2. เกม กีฬา และกรีฑา
3. เดินรำ ฟ้อนรำพื้นเมือง
4. ดนตรี และร้องเพลง
5. การอ่าน เขียน พูด
6. ละคร และการละเล่นพื้นเมือง

7. กิจกรรมทางสังคม
8. กิจกรรมนอกเมือง กิจกรรมกลางแจ้ง
9. งานอดิเรก ทั้งประเภทเก็บสะสม และประดิษฐ์สร้างสรรค์
10. กิจกรรมประเภทอาสาสมัครช่วยเหลือบริการชุมชน
11. กิจกรรมนันทนาการสุขสงบ เช่น สมาธิโยคะ การผ่อนคลาย
12. การท่องเที่ยวทัศนศึกษา
13. กิจกรรมสุขภาพเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพ

ทั้งหมดนี้เป็นกิจกรรมนันทนาการที่ทำในเวลาว่าง ใช้เป็นสื่อในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม การเลือกทำกิจกรรมนันทนาการในเวลาว่างให้เหมาะสมนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งเพื่อที่จะให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมต่อไป

ซูชีพ เยาวพัฒน์ (2543 : 48-51) ได้จัดประเภทของนันทนาการไว้ 9 ประเภท ดังนี้

1. กิจกรรมนันทนาการในครอบครัว (Family recreation)
2. กิจกรรมนันทนาการในโรงเรียน (School recreation)
3. กิจกรรมนันทนาการในชุมชน (Community recreation)
4. กิจกรรมนันทนาการในชนบท (Rural recreation)
5. กิจกรรมนันทนาการธุรกิจการค้า (Commercial recreation)
6. กิจกรรมนันทนาการในโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial recreation)
7. กิจกรรมนันทนาการในโรงพยาบาล (Hospital recreation)
8. กิจกรรมนันทนาการอาสาสมัคร (Voluntary recreation)
9. กิจกรรมนันทนาการที่เป็นอาชีพ (Professional recreation)

สมบัติ กาญจนกิจ (2544 : 38-56) ได้จัดประเภทของกิจกรรมนันทนาการออกเป็น

15 ประเภท คือ

1. กิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม (Art and Crafts)
2. กิจกรรมนันทนาการประเภทเกมกีฬา (Game and Sport)
3. กิจกรรมนันทนาการการเต้นรำ (Dances)
4. กิจกรรมนันทนาการท่องเที่ยวทัศนศึกษา (Tourism and Traveling)
5. กิจกรรมนันทนาการนันทนาการพัฒนาจิตใจและความสงบสุข
6. กิจกรรมนันทนาการการละคร (Drama)
7. กิจกรรมนันทนาการการงานอดิเรก (Hobby)
8. กิจกรรมนันทนาการการดนตรีและร้องเพลง (Music and Singing)
9. กิจกรรมนันทนาการกลางแจ้ง / นอกเมือง (Outdoor Recreation)
10. กิจกรรมนันทนาการทางสังคม (Social Recreation)
11. กิจกรรมนันทนาการพิเศษ (Special Events)
12. กิจกรรมนันทนาการอ่าน พูด เขียน (Reading , Speaking and Writing)

13. กิจกรรมนันทนาการบริการอาสาสมัคร (Voluntary Service)
14. กิจกรรมนันทนาการพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ
15. กิจกรรมนันทนาการกลุ่มสัมพันธ์และมนุษยสัมพันธ์ (Group Process)

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมนันทนาการแบ่งประเภทดังนี้

1. กิจกรรมพลศึกษา
2. กิจกรรมกลางแจ้ง
3. กิจกรรมทางการเกษตร
4. งานศิลปะและงานช่าง
5. การอ่าน เขียน พุด
6. กิจกรรมทางสังคม
7. การร้องรำทำเพลง
8. กิจกรรมนันทนาการสงบสุข
9. กิจกรรมท่องเที่ยว

ประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการเป็นการเสริมสร้างการพัฒนาด้านร่างกายและจิตใจควบคู่ไปพร้อมๆ กัน เมื่อร่างกายมีความสมบูรณ์ แข็งแรงก็ส่งผลให้จิตใจแจ่มใสตามไปด้วย

บรรจง คณะวรรณ (2531 : 33-34) ได้กล่าวถึงคุณประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการคือ

1. ทำให้มีความสุขและความเพลิดเพลินสบายใจ
2. สร้างความพอใจ
3. ทำให้ชีวิตพัฒนาไปอย่างมีดุลย์
4. ช่วยทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างมากมายในสังคม
5. ช่วยส่งเสริมให้มีการแข่งขันกันสูง ซึ่งทำให้ชีวิตมีค่าและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
6. เป็นการช่วยสร้างลักษณะนิสัยที่ดี เช่น ไม่เห็นแก่ตัว เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มานะพยายาม

จรรยาพร ธรณินทร์ (2533: 370) ได้สนับสนุนว่า การกีฬาและนันทนาการสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ในด้านสุขภาพ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย และช่วยพัฒนาเยาวชนและเด็กได้ ดังนี้คือ

1. สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
3. มีค่านิยมที่ดี
4. มีเหตุผลเชิงจริยธรรม
5. มีความเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์
6. มีสุขภาพและสมรรถภาพที่ดี

7. มีความคาดหวังในอนาคต

เอนก หงษ์ทองคำ (2542 : 5-7) ได้อธิบายประโยชน์ของนันทนาการว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมที่บุคคลเข้าร่วมด้วยความสมัครใจในเวลาว่าง เพื่อความรื่นเริงบันเทิงใจ เพื่อดำรงชีพอย่างผาสุก และสามารถประกอบอาชีพการงานอย่างมีประสิทธิภาพในการดำรงชีพในยุคสมัยใหม่ บ้านเมืองเจริญขึ้น เครื่องจักรทำงานแทนคน มีเวลาว่างมากขึ้น การครองชีพระบบสังคม สลับซับซ้อนมากขึ้นบุคคลมีเวลาว่างมากขึ้น ฉะนั้นการนันทนาการจึงมีความสำคัญและให้ประโยชน์ ช่วยจัดปัญหาได้เป็นอย่างดี ดังจะกล่าวประโยชน์ของนันทนาการดังต่อไปนี้ คือ

1. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ คนเรามีเวลาทำงาน เวลานอน เวลาทำกิจวัตรประจำวัน และจะมีเวลาว่างเหลืออยู่อีกประมาณวันละ 5-7 ชั่วโมง ถ้าใน 1 สัปดาห์ 1 เดือน และใน 1 ปี บุคคลเหล่านี้จะมีเวลาว่างหลายชั่วโมงทีเดียว เวลาดังกล่าวนี้สามารถนำไปใช้ในทางให้เกิดประโยชน์ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการจะได้ประโยชน์ต่อสังคมยิ่งขึ้น แทนที่จะปล่อยประโยชน์หรือใช้ไปในทางอบายมุข

2. ช่วยให้กรรมกรได้พักผ่อน นันทนาการช่วยให้คนในโรงงาน บริษัท และองค์กรต่าง ๆ ได้มีโอกาสผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อย ได้มีเวลาร่วมสนุกสนาน มีการจัดดนตรี งานเลี้ยง งานรื่นเริง แข่งขันกีฬาภายในระหว่างแผนกหรือฝ่ายต่าง ๆ ของโรงงานหรือบริษัท

3. ช่วยป้องกันอาชญากรรมและความประพฤติเกเรของเด็ก เพราะปัจจุบันนี้ปัญหายัยรุ่นเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมาก เด็กเหล่านี้มีประพฤติกรรมในทางลักขโมย ก่ออาชญากรรม ทะเลาะวิวาท หนีโรงเรียน สูบบุหรี่ ดิยาเสพติด ทำการก่อความสงบสุขของสังคมและสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งคือ การไม่รู้จักใช้เวลาว่างในทางนันทนาการ เมื่อมีเวลาว่างแต่ใช้ในทางที่ไม่เป็นก็หันเหใช้เวลาว่างไปในทางชั่ว ความจริงเราทราบจากทฤษฎีการเล่นว่าเด็กวัยรุ่นนี้อยากแสดงตนออกให้ปรากฏแก่เพื่อนฝูง หรือต่อเพื่อนฝูงหรือต่อฝูงชน ฉะนั้นกิจกรรมนันทนาการจึงช่วยปัญหานี้ได้อย่างดี เช่น ให้แสดงออกทางกีฬา และกิจกรรมนันทนาการ เป็นต้น

4. ช่วยบำรุงขวัญความแข็งแรงและความอดทนของทหาร นันทนาการทำให้ทหารมีร่างกายแข็งแรงและรื่นเริง สนุกสนานอยู่เสมอ ไม่ว่าในยามสงบหรือสงคราม

5. ส่งเสริมให้เกิดความสุข ความพอใจ ผู้ที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการชนิดใดนั้นย่อมได้เลือกเฟ้นแล้ว เขาย่อมพอใจในกิจกรรมนั้นๆ แล้ว เพราะฉะนั้นผลที่ได้รับทำให้เขามีความสุขสดชื่นเพลิดเพลินสนุกสนาน พอใจในชีวิตและสังคมยิ่งขึ้น

6. กิจกรรมนันทนาการช่วยให้ความปลอดภัยแก่สังคม เช่นประชาชนในนครหลวงย่อมอยู่กันหนาแน่นที่อยู่อาศัยไม่เพียงพอ ไม่มีที่ว่างใช้สำหรับเล่นสำหรับพักผ่อน สนามเด็กเล่น สนามกีฬาไม่มีพอกับจำนวนผู้ต้องการใช้ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ถนนมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ ๆ มีเด็กจำนวนมากวิ่งเล่นบ้างและเล่นเกมกีฬาต่าง ๆ บ้าง บนถนนหรือบนทางเท้า อันเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดอันตรายอย่างง่ายดายและเกิดไม่สะดวกต่อการขับขี่ยวดยาน ฉะนั้นเพื่อความปลอดภัยและรักษาชีวิตเด็กควรมีสถานที่เด็กเล่นเพื่อความปลอดภัย

7. ช่วยส่งเสริมความรักและความอบอุ่น และความเข้าใจอันดีต่อกัน

8. ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี รู้จักบำรุงรักษาสุขภาพ ใช้เวลาในทางที่ถูกต้อง ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่สังคม

การรู้จักใช้เวลาว่างโดยใช้กิจกรรมนันทนาการเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งของมนุษย์ผู้ฉลาดพึงแสวงหาวิธีพักผ่อน โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมและซึ่งจะเป็นเครื่องตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความพึงพอใจของผู้นั้น กิจกรรมที่อาจใช้เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจนั้น มีมากมายหลายชนิดซึ่งอาจเลือกได้ตามความสมัครใจ การประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจนี้ ควรทำเมื่อมีเวลาว่าง เช่น เวลาที่เหลือจากงานประจำ เวลาที่เหลือจากการนอนหลับ หรือเวลาว่างจากการประกอบกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ หลักการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ก็คือ การที่ประกอบกิจกรรมที่ตนพึงพอใจซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ขึ้นในเวลาว่าง โดยกิจกรรมนั้นอาจช่วยพัฒนาสิ่งต่าง ๆ ในตัวคนและสังคมเป็นอย่างดี ชูชีพ เยาวพัฒน์ (2543 : 26) กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการพอสรุปได้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อตนเอง กิจกรรมนันทนาการทำให้คนเรามีสุขภาพที่ดีทั้งทางกายและจิตใจ
2. ประโยชน์ต่อครอบครัว กิจกรรมนันทนาการทำให้ชีวิตครอบครัวเป็นสุขและอบอุ่น
3. ประโยชน์ต่อสังคม กิจกรรมนันทนาการก่อให้เกิดความรักใคร่กลมเกลียวในการทำงานร่วมกัน

ไวส์คอฟ (สมบัติ กาญจนกิจ. 2544 : 33 ; อ้างอิงจาก Weifskopf. 1975) ได้กล่าวถึงคุณค่าของนันทนาการที่ส่งผลต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ต่อผู้เข้าร่วม ดังนี้

1. นันทนาการกับผลทางด้านจิตวิทยา เป็นที่ยอมรับกันว่า กิจกรรมนันทนาการเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการที่จะป้องกันบุคคลที่ป่วยทางด้านจิตใจ และยังใช้ในการฟื้นฟูจิตใจให้กลับคืนสภาพเดิมได้เร็วอีกด้วย นอกจากนี้แล้วปัญหาอื่นที่ทำให้ทุกคนเกิดความคับข้องใจหรือความวิตกกังวลที่จะถูกลืมไม่ได้ เมื่อบุคคลนั้นได้เข้าร่วมในกิจกรรมนันทนาการ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม กิจกรรมที่ทำเป็นกลุ่มหรือคณะจะให้ผลทางจิตวิทยามาก โดยเฉพาะด้านเกมกีฬา
2. นันทนาการกับผลทางร่างกาย นันทนาการประเภทเกมและกีฬา จะช่วยส่งเสริมสมรรถภาพทางกายให้กับผู้เข้าร่วมเป็นอย่างดี ทำให้ร่างกายได้รับการพัฒนาทุกส่วนส่งเสริมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพของระบบในร่างกาย โดยเฉพาะระบบการไหลเวียนโลหิต ระบบหายใจ ระบบกล้ามเนื้อและระบบขับถ่ายของเสีย เมื่อร่างกายแข็งแรงก็จะมีผลให้สามารถประกอบภารกิจประจำวันได้ดีขึ้น
3. นันทนาการกับผลทางสังคม กิจกรรมนันทนาการเปิดโอกาสให้บุคคลที่เข้าร่วมทำงานและรับผิดชอบกัน มีการติดต่อประสานงาน เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จึงเป็นการส่งเสริมให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับประโยชน์และคุณค่าทางนันทนาการ กล่าวโดยสรุปได้ว่าประโยชน์และคุณค่าทางนันทนาการ มีส่วนช่วยพัฒนาตัวบุคคลให้ได้รับการพัฒนาไปในทางที่

ดี บุคคลเหล่านั้นจะเป็นผู้นำในการสร้างสรรค์สังคมให้อยู่กันอย่างมีความสุข สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมที่ดี อันจะนำพาสังคมไปสู่ความสงบสุขได้

กล่าวโดยสรุป ประโยชน์ของกิจกรรมนันทนาการประกอบด้วย

1. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
2. ช่วยให้ได้พักผ่อน
3. เสริมสร้างให้เกิดความสุข
4. ส่งเสริมให้มีสุขภาพและสมรรถภาพที่ดี
5. ทำให้เกิดการสร้างสรรค์ของสังคม

ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง

ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางอ้างอิงจากเอกสารแผนพับบรรยายสรุปของทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง พ.ศ. 2551

ประวัติความเป็นมา

ทัศนสถานบำบัดพิเศษ ลำปาง เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมราชทัณฑ์กระทรวงยุติธรรม เริ่มเปิดดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2522 เพื่อควบคุมและให้การบำบัดรักษาผู้ต้องขังในคดียาเสพติดให้โทษ โดยรับผู้ต้องขังเด็ดขาด ในคดี พ.ร.บ. ยาเสพติดให้โทษที่มีกำหนดโทษเหลือไม่เกิน 10 ปี จากเรือนจำ 17 จังหวัดในเขตภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง ตั้งอยู่เลขที่ 234 หมู่ที่ 2 ตำบลปงยางคก อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เดิมชื่อสถานอบรมและฝึกอาชีพลำปาง ใช้ควบคุมกักขังบุคคลซึ่งถือว่ามีความผิดกรณีอื่นเป็นภัยต่อสังคมตามคำสั่งคณะปฏิวัติ เมื่อปี พ.ศ.2518 ต่อมาถูกยกเลิกจึงได้เปลี่ยนเป็นทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง พื้นที่ภายในเขตกำแพง 9 ไร่ 2 งาน พื้นที่ภายนอกเขตกำแพง 84 ไร่ 1 งาน และพื้นที่เรือนจำชั่วคราวปงยางคก พื้นที่ 134 ไร่ 77 ตารางวา

วิสัยทัศน์

ทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง เป็นองค์กรชั้นนำ ด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่มีมาตรฐาน ทั้งในมิติด้านการบริหารจัดการองค์กร กระบวนการทำงานบุคลากร และเป็นองค์กรต้นแบบแห่งความพอเพียงของกรมราชทัณฑ์

ภารกิจ

1. การควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัยไม่แหกหักหลบหนีหรือก่อเหตุร้าย
2. พัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเด็ดขาดในคดียาเสพติดให้โทษให้กลับตนเป็นพลเมืองดี ภายหลังพ้นโทษ สามารถพึ่งพาตนเองได้และยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต ไม่เป็นภาระต่อครอบครัว สังคม และประเทศชาติ
3. การเผยแพร่ให้ความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของยาเสพติด ที่มีต่อตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ เพื่อป้องกันยาเสพติดเชิงรุก

ข้อมูลเจ้าหน้าที่ สํารวจเมื่อ 27 มกราคม 2551

ข้าราชการระดับ 8	จำนวน	1	นาย
ข้าราชการระดับ 7	จำนวน	4	นาย
ข้าราชการระดับ 6	จำนวน	11	นาย
ข้าราชการระดับ 5	จำนวน	20	นาย
ข้าราชการระดับ 4	จำนวน	3	นาย
ข้าราชการระดับ 3	จำนวน	12	นาย
ข้าราชการระดับ 2	จำนวน	1	นาย
ข้าราชการระดับ 1	จำนวน	1	นาย
ลูกจ้างประจำ	จำนวน	2	นาย
ผู้ช่วยพนักงานราชทัณฑ์	จำนวน	3	นาย
พนักงานขับรถ	จำนวน	1	นาย
รวม	จำนวน	59	นาย

บุคลากรในการจัดกิจกรรมนันทนาการของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง แบ่งการดำเนินงาน ดังนี้

1. การออกกำลังกาย ในเวลา 07.00 น. เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่เวรรักษาการณ์ กลางคืนของคืนที่ผ่านมา ซึ่งเวรรักษาการณ์กลางคืน จะเข้าปฏิบัติหน้าที่คืนละ 11 คน ระหว่างเวลา 16.30-08.00 น.
2. กิจกรรมการเล่นกีฬา ในเวลา 15.00-16.00 น. เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ประจำฝ่าย ปกครองและรักษาการณ์
3. กิจกรรมการแข่งขันกีฬายามในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางและระหว่างเรือนจำ จะมอบหมายเจ้าหน้าที่เป็นกรณีพิเศษ
4. กิจกรรมนันทนาการเกี่ยวกับการบันเทิงและการแสดงต่าง ๆ เป็นหน้าที่ของ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ
5. กิจกรรมนันทนาการที่มีส่วนร่วมของบุคคลภายนอกเป็นหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์

ข้อมูลผู้ต้องขัง สํารวจเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2551

แบ่งตามอายุคือ

1. อายุ 18-30 ปี	จำนวน	416	คน
2. อายุ 31-50 ปี	จำนวน	279	คน
3. อายุ 51 ปีขึ้นไป	จำนวน	55	คน
รวม	จำนวน	750	คน

แบ่งตามระดับการศึกษาคือ

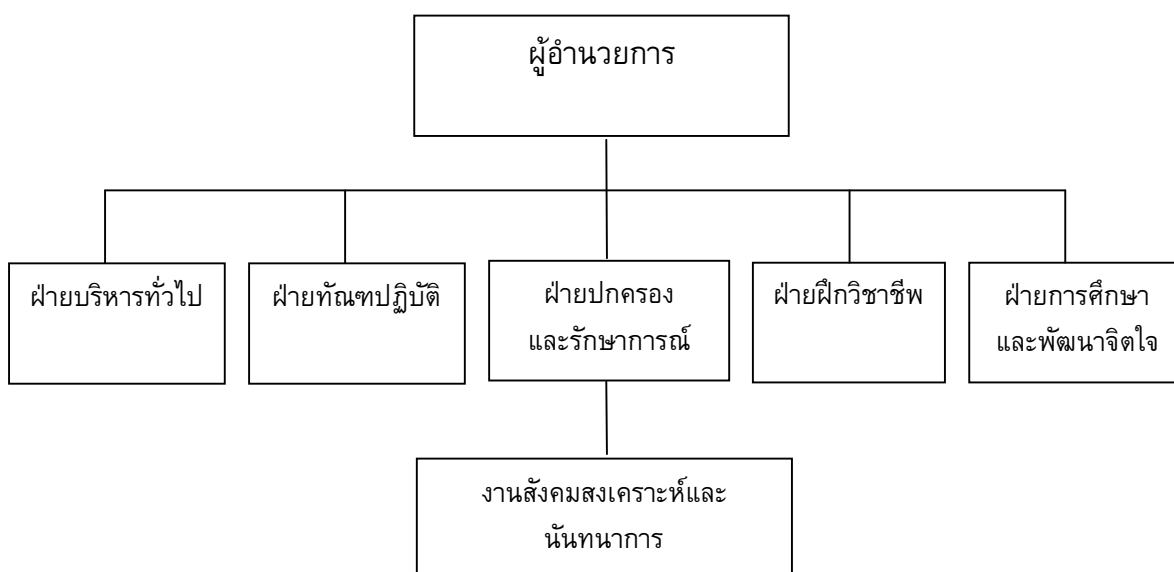
1. ระดับประถมศึกษา	จำนวน	202	คน
2. ระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	จำนวน	519	คน
3. ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า	จำนวน	29	คน
รวม	จำนวน	750	คน

แบ่งตามจำนวนปีที่ถูกจองจำคือ

1. น้อยกว่า 3 ปี	จำนวน	309	คน
2. 3-6 ปี	จำนวน	360	คน
3. 7-10 ปี	จำนวน	81	คน
รวม	จำนวน	750	คน

โครงสร้างบริหารงานภายใน

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางได้แบ่งโครงสร้างการบริหารงานภายในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางออกเป็น 5 ฝ่าย ดังนี้

ภาพประกอบ 3 โครงสร้างบริหารงานภายในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

วิธีแก้ไขฟื้นฟูแก่ผู้ต้องขังของบุคคลต่าง ๆ

เอลเมอร์ (Elmer. 1964 : 613) เสนอแนะไว้ว่า วิธีการแก้ไขปรุงแต่งผู้ต้องขังในระหว่างคุมขังนั้นต้องจัดให้มีโครงการต่าง ๆ หลายโครงการ เพื่อให้เหมาะสมกับอุปนิสัยของผู้ต้องขังเช่นการให้บริการทางการศึกษาแก่ผู้ต้องขัง (Prisoner Education) ในสถานปรับปรุงเอลเมรา (Elmera

Reformatory) ปี 1870 มีการใช้ระบบคะแนนซึ่งถือว่าการเริ่มให้การศึกษาอย่างจริงจังในกระบวนการแก้ไข การอบรมวิชาชีพ (Vocational Training) เป็นการเตรียมผู้ต้องขังออกไปประกอบอาชีพเมื่อพ้นโทษ และเป็นการใช้แรงงานผู้ต้องขังในเรือนจำอย่างมีประสิทธิภาพ

เมย์เดน (Mayden.1959 : 37) ได้เสนอผลการศึกษาของแฟรงค์ (Frank) ในเรือนจำกลางรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาพบว่า ผู้ต้องขังร้อยละ 75 ใช้บริการห้องสมุดโดยเฉลี่ยอ่านคนละ 70 เล่ม ต่อปี การบริการด้านนันทนาการ (Recreation) เพื่อช่วยบรรเทาความตึงเครียดแก่ผู้ต้องขังทำให้รู้สึกว่ เวลาได้ผ่านไปอย่างรวดเร็วและยังเป็นการรักษาสุขภาพของผู้ต้องขังที่จำเ็นด้วย ถือว่าเป็นเครื่องสนับสนุนโครงการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อพัฒนาพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังที่จำเ็นด้วย สมาคมการราชทัณฑ์แห่งสหรัฐอเมริกา (The American Correctional Association.1972 : 485-489) ได้ประกาศระเบียบที่ต้องยึดในทางปฏิบัติว่าศาสนาเป็นวัตถุดิบในการสร้างขวัญและชีวิตใหม่ของ ผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอนุศาสนาจารย์จะใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการอบรมให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้ต้องขังโดยให้ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ของขบวนการแก้ไข อนุศาสนาจารย์จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้ต้องขังกับศาสนาที่ชุมชนนับถือ

อุทิศ แสนโกสิก (2515 : 31-38) อธิบายไว้ว่า การลงโทษเพื่อปรับปรุงแก้ไขผู้ต้องขังนั้นมีความมุ่งหมายเพื่อไม่ให้ผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำอีก ทฤษฎีการปรับปรุงแก้ไขนี้เห็นว่าการทำให้ผู้ต้องขังได้รับความลำบากด้วยการลงโทษไม่น่าจะทำให้เขาประพฤติดีขึ้นมาได้ ทฤษฎีนี้จึงเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงแนวทางความประพฤติ ความเชื่อ ทศนคติ มุ่งเปลี่ยนแปลงผู้ต้องขังให้ดีขึ้นโดยใช้ชีวิตการต่าง ๆ หรือโครงการต่าง ๆ ในกระบวนการแก้ไขมาใช้ควบคู่กับการลงโทษจำคุก

สำหรับกรมราชทัณฑ์มีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ผู้ต้องขังที่อยู่ในเรือนจำและทัณฑสถานทุกแห่งได้มีโอกาสออกกำลังกาย เล่นกีฬาและกิจกรรมด้านนันทนาการ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีการพัฒนาจิตใจอารมณ์และร่างกาย เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้เป็นอย่างดี กรมราชทัณฑ์จึงให้เรือนจำและทัณฑสถานต่าง ๆ ถือปฏิบัติ (กรมราชทัณฑ์. 2547 : 1-2)

จากการศึกษารายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปี ของกรมราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ 2549 (กรมราชทัณฑ์. 2549 : 35-37) ด้านการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังพบว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของกรมราชทัณฑ์ให้แก่ผู้ต้องขังของทัณฑสถานมุ่งเน้นให้ผู้ต้องขังมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้ดีขึ้น อีกทั้งเป็นการพัฒนาอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมภายหลังพ้นโทษ กล่าวได้ว่า นันทนาการ คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่สร้างความสัมพันธ์กับสภาวะหรือสิ่งแวดล้อมนั้น ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล นันทนาการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงออกซึ่งความพอใจตามความต้องการ จึงควรมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งกาย อารมณ์ และสติปัญญา นันทนาการควรเป็นกิจกรรมที่ทำโดยสมัครใจ ทำในเวลาว่างและได้รับความพึงพอใจ

จากการรายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปีของกรมราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ 2549 พบว่าการแก้ไข บำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์มีการดำเนินการดังนี้

ด้านการพัฒนาจิตใจ

การพัฒนาจิตใจจะใช้หลักธรรมทางศาสนาเพื่อแก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขัง มีหลักเกณฑ์วิธีการ ตลอดจนกลยุทธ์ต่าง ๆ ดังนี้

1. การพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง โดยการอบรมให้ความรู้ด้านคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรม ฝึกอบรมจิตตภาวนาให้แก่ผู้ต้องขังชายและหญิง
2. ให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ
3. ส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา
4. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิในท้องถิ่นมาบรรยายธรรม
5. แก้ไขพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขัง โดยการนำกระบวนการทางศาสนา โดยใช้หลักธรรมทางศาสนาและหลักวิชาการสุขภาพจิตมาผสมผสานในการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง โดยดำเนินการในรูปแบบของโครงการศาสนาสืบสาน เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความเข้าใจตนเองและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตที่เกิดขึ้นกับผู้ต้องขังระยะยาวจนไม่สามารถแก้ไขได้ การดำเนินการด้วยวิธีกลุ่มสัมพันธ์

ด้านการฝึกอบรมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

การฝึกอบรมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตได้แก่ ลูกเสือ - เนตรนารีวิสามัญ ยุวกาชาดนอกโรงเรียนและลูกเสือชาวบ้านให้กับผู้ต้องขังในเรือนจำ/ทัณฑสถาน ซึ่งเป็นการนำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตมาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมนิสัย ให้ได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญา มีความยึดมั่นต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ผลการดำเนินงานมี ดังนี้

1. การฝึกอบรมลูกเสือ - เนตรนารีวิสามัญ ชั้นความรู้เบื้องต้นในเรือนจำ/ทัณฑสถาน จำนวน 29 แห่ง ผู้ต้องขังผ่านการอบรมทั้งสิ้นจำนวน 2,230 คน
2. การฝึกอบรมยุวกาชาดนอกโรงเรียนในเรือนจำ/ทัณฑสถาน จำนวน 25 แห่ง ผู้ต้องขังผ่านการอบรมทั้งสิ้นจำนวน 1,562 คน
3. การฝึกอบรมลูกเสือชาวบ้านมีเรือนจำ/ทัณฑสถาน จำนวน 1 แห่ง จัดฝึกอบรมกิจกรรมลูกเสือชาวบ้านผู้ต้องขังผ่านการอบรมทั้งสิ้น จำนวน 74 คน

การแสดงดนตรีและขับร้องประสานเสียงของผู้ต้องขังจากการรายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปีของกรมราชทัณฑ์ ประจำปีงบประมาณ 2549 พบว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา กรมราชทัณฑ์ได้มีการร่วมมือกับองค์กรพันธมิตรจากรัฐบาลในต่างประเทศ เพื่อนำดนตรีเข้ามาเป็นนวัตกรรมในกระบวนการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด โดยการฝึกสอนให้ผู้ต้องขังร้องเพลงประสานเสียงเพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีการแสดงออกซึ่งความสามารถ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติด และเป็นการเผยแพร่ผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทั้งเป็นการป้องกันปัญหายาเสพติดในเยาวชนกลุ่มเสี่ยง ซึ่งได้มีการดำเนินการครั้งแรกที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษจังหวัดปทุมธานี ต่อมาได้มีการนำผู้ต้องขัง

ออกไปแสดงการร้องเพลงต่อสาธารณะชน ปัจจุบันได้มีผู้ต้องขังจากเรือนจำและทัณฑสถาน 6 แห่ง จำนวน 610 คน เข้าร่วมโครงการ โดยในปีงบประมาณ 2548 ได้มีการนำคณะนักร้องประสานเสียง ออกแสดง ณ สถานที่ต่าง ๆ รวม 10 ครั้ง การแสดงเพลงประสานเสียงของผู้ต้องขังนั้น เป็นที่ประทับใจของผู้ที่ได้รับชม และได้รับการกล่าวขานด้วยความชื่นชม นับเป็นความสำเร็จทั้งในด้านการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขัง และยังเป็นการประชาสัมพันธ์ผลการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชนในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดอีกทางหนึ่งด้วย

การพัฒนางานด้านการสังคมสงเคราะห์ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้ต้องขัง มีดังนี้

1. เป็นการร่วมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง รวมถึงให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ต้องขังให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีตามความเหมาะสม และกลับตนเป็นพลเมืองดีเมื่อพ้นโทษได้อย่างแท้จริง การสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในงานราชทัณฑ์ โดยมีหลักกว่าการแก้ไข และพัฒนาผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี ในขณะที่เดียวกันผู้ต้องขังก็จะมีโอกาสในการพัฒนาในทุกด้าน
2. การสนับสนุนให้ผู้ต้องขังกระทำสาธารณประโยชน์ให้กับสังคมก่อนพ้นโทษ ทำให้สังคมมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ต้องขัง และเป็นการสร้างความรู้สึกเพิ่มคุณค่าในตัวเองให้แก่ผู้ต้องขังมากขึ้น
3. ช่วยให้ผู้ต้องขังซึ่งเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม ให้มีโอกาสดูแลได้รับความช่วยเหลือ ให้โอกาสผู้พ้นโทษได้มีวิชาชีพ และสามารถประกอบอาชีพ จึงเป็นแนวทางป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้

จากการศึกษาเอกสารของกรมราชทัณฑ์ พบว่า กรมราชทัณฑ์มีนโยบายให้เรือนจำและทัณฑสถานมีมาตรฐานการดำเนินงานกับผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังมีการใช้ชีวิตในเรือนจำอย่างมีความสุขตามอัตภาพ เช่น มาตรฐานด้านการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตในเรือนจำ 5 ด้าน และมาตรฐานเรือนจำและทัณฑสถาน 10 ด้าน ซึ่งจะครอบคลุมถึงการให้บริการด้านกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขัง ดังนี้

มาตรฐานเรือนจำและทัณฑสถาน 10 ด้าน

1. ด้านบุคลากร
2. ด้านการบริหารจัดการ
3. ด้านการควบคุม
4. ด้านการรักษาวินัยและการลงโทษผู้ต้องขัง
5. ด้านอาคารสถานที่และรูปแบบทางกายภาพ
6. ด้านการศึกษาและการฝึกวิชาชีพ
7. ด้านการจำแนกลักษณะผู้ต้องขัง
8. ด้านการทำงานของผู้ต้องขัง
9. ด้านการให้บริการผู้ต้องขัง
10. ด้านการได้รับประโยชน์ของผู้ต้องขัง

มาตรฐานเรือนจำด้านที่ 9 การให้บริการผู้ต้องขัง

1. จัดให้มีสถานที่สำหรับออกกำลังกายและเล่นกีฬาสำหรับผู้ต้องขัง
2. จัดให้มีอุปกรณ์สำหรับการออกกำลังกายและเล่นกีฬาสำหรับผู้ต้องขัง
3. จัดให้ผู้ต้องขังได้ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที
4. จัดให้ผู้ต้องขังได้เล่นกีฬาอย่างน้อยคนละ 1 ประเภท/สัปดาห์
5. มีระบบการจัดการให้ผู้ต้องขังได้ออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ๆ ละ 30 นาที
6. มีระบบการจัดการให้ผู้ต้องขังได้เล่นกีฬาตามความสมัครใจอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

7. จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการ งานประเพณีรื่นเริง ให้ผู้ต้องขังอย่างน้อย 5 ครั้ง/ปี

8. สถานที่ออกกำลังกาย เล่นกีฬา หมายถึง บริเวณพื้นที่ว่างที่ให้ผู้ต้องขังได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล รวมถึงสนามกีฬา เช่น สนามฟุตบอล/ฟุตซอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ เปตอง เป็นต้น

กิจกรรมนันทนาการ ประเพณีรื่นเริง หมายถึง การละเล่นหรือการแสดงเพื่อความผ่อนคลาย ทั้งที่จัดขึ้นเอง และตามวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละศาสนา เช่น การร้องเพลง การแสดงตลก/ลิเก การแสดงมโนราห์ รวมถึงงานประเพณีรื่นเริงตามวันหยุดราชการประจำปี

กิจกรรมนันทนาการภายในเรือนจำและทัณฑสถาน

จากการศึกษาเอกสารของ ประเสริฐ เมฆมณี (2525 : 236-237) เกี่ยวกับการสร้างบรรยากาศที่ดีในเรือนจำ/ทัณฑสถานมีสาระสำคัญ ดังนี้

เนื่องจากเรือนจำและทัณฑสถานเป็นสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังซึ่งถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพต่าง ๆ นานาไม่เหมือนกับการเป็นอยู่ในภาวะสังคมทั่วไป ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้ต้องขังได้ตระหนักถึงคุณค่าศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ ตามนัยที่กำหนดไว้ในข้อ 60 (1) แห่งข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ สำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ ซึ่งบัญญัติว่า “การปกครองเรือนจำและทัณฑสถาน ควรจัดชีวิตในเรือนจำกับชีวิตอิสระให้มีความแตกต่างกันน้อยที่สุด เพื่อไม่ให้เป็นการบั่นทอนความรู้สึกรับผิดชอบ หรือความเคารพในศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง”

ฉะนั้น เพื่ออนุรักษ์ตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว การออกแบบแปลนก่อสร้างเรือนจำและทัณฑสถาน นอกจากจะต้องจัดให้เหมาะสมกับประเภทของผู้ต้องขัง ความปลอดภัยในการควบคุม และหลักทัศนคติปฏิบัติแล้ว ยังจำเป็นต้องคำนึงถึงความสวยงาม และความมีมนุษยธรรมด้วยการสนองตอบในด้านปัจจัยแวดล้อมทางกายภาพ (The Physical Environment of Institutions) และปัจจัยแวดล้อมทางจิต (The Mental Environments of Institutions) โดยดำเนินการจำแนกเรือนจำและจัดอุปกรณ์จำเป็นต่าง ๆ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้พร้อมเพียง อาทิ ห้องเรียน สถานที่ปฏิบัติ

ศาสนกิจ โรงงานฝึกวิชาชีพ โรงอาหาร ห้องเยี่ยม ห้องนัดพบการ สวนหย่อม และการตกแต่งทาสี อาคารสถานที่ การอนามัยสุขาภิบาล ให้สอดคล้องกับหลักการสร้างสรรค์บรรยากาศสูงใจในการพัฒนาพฤติกรรมโดยทั่วไป จะให้มีอิทธิพลโดยตรงต่อการแก้ไขปรุงแต่งความประพฤติของผู้ต้องขัง โรเบิร์ต เมอร์ตัน (Robert Merton) ได้ศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสถาปัตยกรรมมีผลกระทบต่อการเล่นหลอมพฤติกรรมของมนุษย์โดยตรง นักสถาปัตยกรรมก็ยอมรับเช่นกันว่า การกำหนดรูปแบบของอาคารสถานที่ และสิ่งต่อเนื่องอื่น ๆ ต่างก็มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ได้ เช่นเดียวกันโดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักทฤษฎีวิทยานับตั้งแต่ จอห์น โฮเวิร์ด (John Howard , 1729 - 1790) เจอร์โรมี่ เบนธัม (Jeremy Bentham 1748-1832) คาร์เดียล ตาร์ต (Cadriel Tarde 1843-1904) เจมส์ วี. เบนเนท (James V. Bennett) อดีตอธิบดีกรมราชทัณฑ์แห่งสหรัฐอเมริกา และนักทฤษฎีวิทยาแผนใหม่ ในปัจจุบัน ต่างยอมรับว่า การก่อสร้างเรือนจำและทัณฑสถานโดยคำนึงถึงโครงการปฏิบัติ และปัญหาสุขภาพอนามัยของผู้ต้องขัง ย่อมมีประสิทธิผลอย่างยิ่งในการแก้ไขปรับปรุงแต่งจิตใจผู้ต้องขัง

การจัดบริการเกี่ยวกับการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจ

การจัดให้มีการละเล่นและพักผ่อนหย่อนใจในเรือนจำและทัณฑสถาน ถือเป็นกิจกรรมสำคัญส่วนหนึ่ง เนื่องจากว่าผู้ต้องขังเป็นผู้ที่ถูกจำกัดอิสรภาพ ย่อมต้องดิ้นรน และแสวงหาสิ่งทดแทนเพื่อเป็นการผ่อนคลายอารมณ์ที่ว้าเหว และบรรเทาความทุกข์กังวลในทุกวิถีทางเมื่อมีโอกาส ฉะนั้น การที่เรือนจำ และทัณฑสถาน จัดให้มีกิจกรรมประเภทนี้ขึ้น จึงเท่ากับเป็นการช่วยลดหย่อนความตึงเครียดของผู้ต้องขังโดยตรง ทั้งเป็นประโยชน์แก่การควบคุม และการรักษาระเบียบวินัยของเรือนจำ และทัณฑสถานอีกด้วย นับเป็นการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการแห่งข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังกับข้อเสนอแนะในเรื่องที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ ข้อ 78 ซึ่งบัญญัติว่า “ทุกเรือนจำหรือทัณฑสถาน ควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในทางบันเทิงและวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์แก่สุขภาพและทางกายและจิตใจของผู้ต้องขัง” สำหรับการจัดบริการบันเทิงและการพักผ่อนหย่อนใจแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำและทัณฑสถานทั่วราชอาณาจักร ดังนี้

1. การจัดบริการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์ การจัดให้มีการบริการวิทยุกระจายเสียงและโทรทัศน์แก่ผู้ต้องขัง นับเป็นการช่วยให้ผู้ต้องขังได้รับข่าวสาร การเคลื่อนไหวของบ้านเมืองและเหตุการณ์โดยทั่วไป โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีความเฉลียวฉลาด สามารถปรับปรุงตัวให้ทันกับเหตุการณ์ภายนอกตลอดจนให้ความบันเทิงผ่อนคลายความว้าเหวกังวลใจของผู้ต้องขังอีกด้วย ในทางปฏิบัติ เรือนจำและทัณฑสถาน กำหนดให้ผู้ต้องขังฟังภาคข่าว จากวิทยุกระจายเสียงกรมประชาสัมพันธ์ โดยจัดบริการวิทยุต่อลำโพงติดตั้ง เปิดให้ผู้ต้องขังได้ฟังอย่างทั่วถึงทั้งในภาคเช้า ก่อนทำงาน และภาคกลางคืนก่อนนอน ตามระเบียบที่ได้กำหนดไว้ ส่วนบริการโทรทัศน์ ก็ได้จัดบริการให้เฉพาะในวันเสาร์อาทิตย์ และวันหยุดราชการเป็นส่วนมาก ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการจัดบริการภาพยนตร์เคลื่อนที่ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของกองพัฒนาพหุทัศ โดยได้นำภาพยนตร์ไปฉายให้ผู้ต้องขังชมสลับเปลี่ยนหมุนเวียนตามความจำเป็น

2. การจัดกิจกรรมเพื่อความเพลิดเพลินและการละเล่นต่าง ๆ การจัดกิจกรรมประเภทนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อจูงใจให้ผู้ต้องขังสนใจในการ ฝึกพลศึกษา และการกีฬา อันเป็นกิจกรรมที่มีส่วนช่วยเสริม ในการอบรมกล่อมเกลากฎติกรรมผู้ต้องขัง ประกอบด้วย การเล่นกีฬาประเภทต่าง ๆ ที่นิยมกันทั่วไป เป็นต้นว่า ปิงปอง ตะกร้อ ยกน้ำหนัก บาสเกตบอล วอลเลย์บอล ฟุตบอล รวมทั้งการจัดให้มีการละเล่นต่าง ๆ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจของผู้ต้องขังในยามว่างอีกด้วย เช่น จัดให้มีการเล่นมหรสพ และฟังดนตรี ในวันหยุดประจำสัปดาห์ หรือวันนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารของกรมราชทัณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง พบว่ากรมราชทัณฑ์มีตารางเวลาให้เรือนจำและทัณฑสถาน ถือปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในการใช้ชีวิตประจำวันที่ชัดเจน เว้นแต่มีเหตุไม่ปกติ เช่น สภาพอากาศของแต่ละฤดู ฝนตก หรือ เหตุการณ์อื่น ๆ เพื่อเป็นการฝึกระเบียบ วินัย ให้กับผู้ต้องขัง รวมทั้งมีร่างกายที่แข็งแรง จิตใจแจ่มใส สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมด้านพัฒนาพฤตินิสัยด้านต่าง ๆ ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยปกติกรมราชทัณฑ์กำหนดให้ขังผู้ต้องขังไว้บนเรือนนอน ระหว่างเวลา 18.00 น. ถึงเวลา 06.00 น. วันรุ่งขึ้น หลังจากนั้นจะนำผู้ต้องขังลงมาอยู่ด้านล่างเพื่อให้ทำกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ โดยจะแยกตารางประจำวันในวันราชการให้แตกต่างจากวันหยุดราชการ โดยในวันหยุดราชการมีตารางการปฏิบัติไม่มาก ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องขังได้พักผ่อน ชักเสื้อผ้า และร่วมกิจกรรมนันทนาการ

ตารางกิจกรรมประจำวันของผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

เวลา 05.30 น.	ให้สัญญาณปลุก
เวลา 06.00 น.	ลงจากห้องแล้วปฏิบัติภารกิจส่วนตัว
เวลา 06.30 น.	ฝึกกายบริหารหรือระเบียบแถว
เวลา 07.00 น.	เตรียมตัวและรับประทานอาหารเช้า
เวลา 07.45 น.	เคารพธงชาติแล้วอบรม
เวลา 08.30 น.	เข้าโรงงานฝึกวิชาชีพหรือศึกษาอบรม
เวลา 12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 13.00 น.	ฝึกวิชาชีพหรือศึกษา
เวลา 15.30 น.	เลิกงานแล้วเล่นกีฬาและอาบน้ำ
เวลา 16.00 น.	รับประทานอาหารเย็น
เวลา 17.00 น.	ขึ้นเรือนนอน
เวลา 21.00 น.	ปฏิบัติศาสนกิจก่อนนอน

วันเสาร์ วันอาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ หยุดการทำงานแต่ทำกิจกรรมประจำวันผู้ต้องขังสามารถทำกิจกรรมได้ตามความสมัครใจระหว่างเวลา 08.00 น.-15.30 น.

หมายเหตุ ตาม พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ปี 2479 กำหนดให้เข้าห้องขังไม่เกินเวลา 18.00 น.

นโยบายกรมราชทัณฑ์ด้านส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขัง

1. ให้เรือนจำและทัณฑสถานพิจารณาถึงความเหมาะสมของบริเวณ และสถานที่ที่จะจัดสร้างสนามกีฬาให้ผู้ต้องขังได้ออกกำลังกาย เล่นกีฬา และการละเล่นอื่น ๆ โดยคำนึงถึงประเภทกีฬาและความปลอดภัยในการควบคุม
2. จัดทำแผน และตารางการออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และการดำเนินการจัดให้มีการแข่งขันกีฬาสำหรับผู้ต้องขังขึ้น ตามวันเวลา และโอกาสที่เหมาะสมของเรือนจำและทัณฑสถาน
3. จัดเจ้าหน้าที่ของเรือนจำและทัณฑสถาน ที่มีความรู้ความสามารถเป็นผู้ดำเนินการฝึกการออกกำลังกาย และการเล่นกีฬา ตลอดจนประสานงานกับภาครัฐและภาคเอกชนในท้องถิ่น เช่น การกีฬาแห่งประเทศไทยประจำจังหวัด ศูนย์กีฬา สถาบันทางพลศึกษา ฯลฯ โดยขอความร่วมมือในการจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถมาร่วมดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว
4. จัดหาอุปกรณ์กีฬาเพิ่มเติมนอกจากที่กรมราชทัณฑ์ส่งมาให้ เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมการออกกำลังกาย และการเล่นกีฬามากประเภทไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์กีฬามาก แต่ให้ทุกคนมีส่วนร่วม อาทิเช่น หมากรูก หมากฮอส วิ่งกระสอบ วิ่งสามขา มวยทะเล เก้าอี้ดนตรี เป็นต้น

นโยบายทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางด้านการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขัง

1. การจัดกิจกรรมนันทนาการด้านความบันเทิงในช่วงเทศกาลต่าง ๆ หรือตามโอกาสที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ต้องขังได้ผ่อนคลายความเครียด และให้ได้รับความสนุกสนาน เช่น จัดให้มีกิจกรรมการแสดงดนตรีสากล ดนตรีไทย การละเล่นพื้นบ้านหรือกิจกรรมประกอบดนตรี ฯลฯ เป็นต้น
2. ส่งเสริมสนับสนุนผู้ต้องขังที่มีความรู้ความเหมาะสม และความสนใจด้านดนตรีมาดำเนินการฝึกสอน เพื่อพัฒนาผู้ต้องขังให้สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้
3. จัดหาอุปกรณ์ดนตรีเพิ่มเติม เพื่อสนับสนุนการแสดงดนตรีต่าง ๆ เช่นการจัดตั้งวงดนตรี วงดุริยางค์ หรือวงดนตรีพื้นบ้าน เพื่อความสนุกสนานผ่อนคลายความเครียดของผู้ต้องขัง และสามารถนำไปร่วมกิจกรรมในพิธีต่าง ๆ ของเรือนจำและทัณฑสถาน
4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ต้องขังได้เล่นกีฬาเพื่อออกกำลังกายตามสภาพของสถานที่

สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

จากการศึกษาการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ตามโครงการ “โดมเคียงแดน” ซึ่งเป็นโครงการของคณะนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ศูนย์ลำปางร่วมกับทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โครงการนี้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 เป็นต้นมา มีคณะนักศึกษาคณะสังคมสงเคราะห์เป็นคณะกรรมการประมาณ 30 คน และนักศึกษาปีที่ 2 ที่ฝึกภาคปฏิบัติ 1 ที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวน 3 คน เป็นโครงการที่นักศึกษาเข้าไปให้การสงเคราะห์ผู้ต้องขังและจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยมีหน้าที่หลัก ๆ คือ ให้

คำปรึกษากับผู้ต้องขัง ประสานงานองค์กรภายนอกเข้าให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งจัดกิจกรรมนันทนาการในรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. ประชุมกลุ่มในกิจกรรมชุมชนบำบัด โดยเป็นการระบายความรู้สึกและการเล่นเกมสนุกสนาน
 2. จัดรายการเสียงตามสาย เวลา 12.00 น.-13.00 น. ให้ผู้ต้องขังได้รับฟัง สลับกับการเปิดเพลงและตอบจดหมายของผู้ต้องขัง
 3. เล่นเกมกับผู้ต้องขังในเวลาเช้าหลังผู้ต้องขังเคารพธงชาติ เวลา 08.00 น.
 4. จัดกิจกรรมดนตรีจากภายนอกเข้าไปแสดงให้ผู้ต้องขังได้รับชมในเทศกาลวันสำคัญ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ และวันลอยกระทง เป็นต้น
 5. จัดประกวดการแสดงต่าง ๆ เช่น ีรวิวประกอบเพลง ประกวดเสียงหัวเราะ และประกวดการแสดงดนตรี และการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ
- ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการนี้ทำให้ได้แสดงออกและมีส่วนร่วมในกิจกรรมนันทนาการ ทำให้ผู้ต้องขังได้รับความเพลิดเพลิน คลายความเครียด และสามารถทนต่อการรับโทษในระยะเวลานานได้

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางเป็นเขตหวงห้าม มีพื้นที่ภายใน 9 ไร่ 2 งาน มีกำแพงสูง 6 เมตร ล้อมรอบเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า อาคารสถานที่ภายในประกอบด้วย

1. อาคารเรือนนอน	3 หลัง
2. สถานพยาบาล	1 หลัง
3. โรงสุทกรรม	1 หลัง
4. โรงเลี้ยงอาหาร	1 หลัง
5. โรงงานฝึกวิชาชีพ	4 หลัง
6. โรงเรียน	1 หลัง
7. สนามกีฬากลาง	1 แห่ง
8. สนามเบตมินตัน	1 แห่ง
9. สนามเปตอง	1 แห่ง
10. เวทีมวย	1 เวที

การจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีนโยบายในการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงมีการบูรณาการในการดำเนินงานด้านกิจกรรมนันทนาการ ดังนี้

1. ด้านการจัดและดำเนินการ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่เสมอตามสมควรในโอกาสต่าง ๆ เช่น การจัดงานในเทศกาลวันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันลอยกระทง และประเพณีวัฒนธรรมนิยม

2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ได้จัดให้มีสนามกีฬากลาง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ออกกำลังกาย เล่นกีฬา และพักผ่อนหย่อนใจ รวมทั้งมีสนามเบดมินตันและสนามเปตอง สำหรับอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกยังมีไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้ต้องขัง

3. ด้านบุคลากร ทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง ยังขาดวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อจัดกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง แต่พยายามเชิญบุคลากรจากภายนอก เข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนันทนาการด้านต่าง ๆ

4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ ประกอบด้วยกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น กายบริหาร วิ่งเพื่อสุขภาพ ฝึกกล้ามเนื้อ ฟุตบอล ตะกร้อ บาสเก็ตบอล วอลเลย์บอล และเปตอง กิจกรรมอื่นๆ เช่น กิจกรรมประเพณีสงกรานต์ กิจกรรมประเพณีดนตรีและเพลง กิจกรรมประเพณีการแสดง กิจกรรมประเพณีศิลปหัตถกรรม กิจกรรมประเพณีวาดเขียน และกิจกรรมผ่านสื่อ

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมนันทนาการเป็นสิ่งจำเป็นในการบำบัดฟื้นฟูผู้ต้องขัง เนื่องจากกิจกรรมนันทนาการช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด มีสภาพร่างกายแข็งแรงอารมณ์แจ่มใส มีความตั้งใจที่จะร่วมกิจกรรมแก้ไขฟื้นฟูด้านอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กิจกรรมนันทนาการช่วยให้การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยออกสู่สังคมภายนอกดีขึ้น การอ่านหนังสือช่วยให้การพัฒนาด้านสมองดีขึ้น การเล่นดนตรีช่วยให้มีอารมณ์สุนทรีย์ และการนั่งสมาธิช่วยให้จิตใจสงบ เป็นต้น

กิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้ต้องขังของทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง ยังมีข้อจำกัดด้านการจัดและดำเนินการ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร และด้านกิจกรรมนันทนาการ แต่ทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางมีโครงการจัดกิจกรรมนันทนาการให้ผู้ต้องขังได้รับประโยชน์มากที่สุด เช่นโครงการธรรมะรับอรุณ เป็นการเปิดเทปธรรมะให้ผู้ต้องขังได้รับฟังในห้องขังเวลา 05.00-06.00 น. โครงการเปิดภาพยนตร์ให้ผู้ต้องขังได้รับชมในห้องขังวันละ1เรื่อง เวลา 18.00-20.00 น.

ด้านการกีฬาและดนตรี จากการศึกษาข้อมูลจากศูนย์ยุทธศาสตร์ ทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง ซึ่งเป็นแหล่งเก็บข้อมูลต่างๆ พบว่ามีโครงการจัดตั้งค่ายมวย และจัดตั้งวงดนตรีลูกทุ่ง ซึ่งทั้งสองโครงการนี้นอกจากช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดให้กับผู้ต้องขังแล้ว ยังส่งเสริมให้ผู้ต้องขังมีอาชีพภายหลังพ้นโทษด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

นันทอกมาห์ (สนธยา บุญไทย, 2548 : 31 ; อ้างอิงจาก Nantogmah. 1982 : 1080-A) ได้ทำการวิจัยเรื่องโปรแกรมพลศึกษาที่ใช้กันอยู่ในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐไอโอวา ที่เป็นที่ต้องการของนักเรียนมัธยมศึกษาปีสุดท้าย และได้รับการเสนอแนะโดยคณาจารย์ในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในรัฐไอโอวา ได้ใช้แบบสอบถามกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีสุดท้าย จำนวน 272 คน และคณาจารย์ จำนวน 48 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมที่จัดมากในโรงเรียนคือ วอลเลย์บอล ซอฟท์

บอล และบาสเกตบอล กิจกรรมที่นักเรียนต้องการจะให้นั้นคือ วอลเลย์บอล และเทนนิส กิจกรรมที่ได้รับการสนับสนุนจากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย คือ การวิ่งออกกำลังกาย ยิมนาสติก วายน้ำ เบสบอล และแบดมินตัน นักเรียนชอบกีฬาที่มีมากกว่ากิจกรรมแบบอื่นๆ ส่วนคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยต่างๆ สนับสนุนกีฬาประเภทบุคคลมากกว่ากีฬาที่เล่นเป็นทีม ทั้งนักเรียนและคณาจารย์มีความเห็นว่าโปรแกรมพลศึกษาที่บังคับเรียนควรจัดให้มีในระดับ 9 และ 10 ส่วนอาจารย์ในมหาวิทยาลัยสนับสนุนให้ใช้แผนการเรียนบังคับเลือกในชั้น 11 และ 12

วัตกินส์ (สนธยา บุญไทย, 2548 : 31 ; อ้างอิงจาก Watkins. 1983 : 705-A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง โรงเรียนมัธยมศึกษาและผลกระทบที่มีต่อการเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องในกิจกรรมทางพลศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ประเทศออสเตรเลีย โดยใช้แบบสอบถามกับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย จำนวน 260 คน ซึ่งนักศึกษาเหล่านี้เคยเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐนิวเซาท์เวลส์ ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัศึกษามีลักษณะแตกต่างกัน จะมีผลต่อสถานภาพทางการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาที่ต่างกันด้วย โดยโรงเรียนจะมีอิทธิพลอย่างมากในการต่อเนื่องของการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาชาย ซึ่งผู้เข้าเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาแผนการเรียนที่ยืดหยุ่นได้ ขนาดของชั้นเรียน ประเภทของโรงเรียน รวมทั้งครูพลศึกษาที่มีความเป็นกันเอง มีชีวิตชีวา น่าเลื่อมใส มีความรู้ดี จะเป็นส่วนสำคัญที่เป็นผลกระทบต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางพลศึกษาอย่างต่อเนื่องของนักศึกษา

ทิลแมน (สมบัติ กาญจนกิจ, 2535 : 18 ; อ้างอิงจาก Tilman. 1984) ได้ทำการวิจัยเรื่องความต้องการกิจกรรมนันทนาการในช่วงเวลาว่างของคนและชุมชน สรุปความต้องการได้ 10 ประการ คือ

1. ต้องการสร้างประสบการณ์ใหม่
2. ต้องการเป็นที่ยอมรับหรือยกย่องจากผู้อื่น
3. ต้องการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อหนีความเครียด
4. ต้องการความมั่นคงปลอดภัย
5. ต้องการเข้าเป็นผู้นำกลุ่ม หรือควบคุมสถานการณ์
6. ต้องการตอบสนองและมีปฏิริยาทางสังคม
7. ต้องการกิจกรรมทางจิตใจเพื่อก่อให้เกิดอารมณ์สุขสงบ
8. ต้องการความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาความคิด
9. ต้องการบริการผู้อื่นและอยากจะเป็นที่ต้องการ และ
10. ต้องการกิจกรรมการเคลื่อนไหวและการทดสอบสมรรถภาพ

ฮูด (Hood. 1993 : 33) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพื้นฐานและการรับรู้ทางครอบครัวกับรูปแบบการใช้เวลาว่างของเด็กวัยรุ่น โดยสมมุติฐานว่า เด็กวัยรุ่นจะยังคงใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัว และอิทธิพลของครอบครัวจะส่งผลต่อวิถีชีวิตของเขา โดยศึกษาถึงองค์ประกอบทางจิตวิทยาสำหรับเด็กวัยรุ่นกับความพึงพอใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์

ระหว่างเปอร์เซ็นต์ของการใช้เวลาว่างกับพื้นฐาน และการรับรู้ทางครอบครัวองค์ประกอบทางจิตวิทยา สามารถนำมาประกอบในการวัดการใช้เวลาว่างของเด็กวัยรุ่น

โฮลบลูค (Holbrook. 1993 : 2735-A) ได้ทำการศึกษาความต้องการเร่งด่วนและการกำหนดแผนเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในการส่งเสริมสุขภาพการเรียนรู้ นันทนาการและโปรแกรมการแข่งขันกีฬา โดยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่าง 94 คน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มประกอบด้วย ผู้บริหารสถาบันผู้อำนวยความสะดวกสำนักธุรการ และสถาปนิก ผลปรากฏว่า คณะกรรมการวางแผนของสถาบันจะศึกษาในรายละเอียดเพื่อกำหนดแบบสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างถูกต้อง จัดงบประมาณเพื่อซ่อมแซมสิ่งอำนวยความสะดวก จัดตั้งศูนย์บริการเพื่อประโยชน์สำหรับการบำรุงรักษาที่ได้ประสิทธิภาพ ร่วมกันดำเนินงานตั้งแต่การวางแผนและการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางในอนาคตเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อประสิทธิผลการวางแผนและการดำเนินการ

วิดเมอร์ (Widmer. 1994 : 3878) ได้สร้างแบบทดสอบวัดความสัมพันธ์ระหว่างการใช้เวลาว่างกับพฤติกรรมที่แสดงถึงภาวะทางจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแบ่งแยกกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีปัญหากับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นปกติ โดยพิจารณากิจกรรมการใช้เวลาว่างของกลุ่มวัยรุ่นที่มีปัญหา และจากการหาความเชื่อมั่นทางสถิติโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ผลการวิจัยพบว่าสหสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่เป็นการปฏิบัติของกลุ่มวัยรุ่นกับเกณฑ์การประเมินค่าแบบ เอแอลแอลเอส (Appropriate Leisure Lifestyle Scale : Alls) มีค่าเป็นบวก ส่วนค่าสหสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมที่เป็นความรู้สึกของกลุ่มวัยรุ่นกับเกณฑ์ประเมินค่าเอแอลแอลเอส มีค่าเป็นลบ

วัตสัน (Watson. 1997 : 3251) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบของทัศนคติและแรงจูงใจของการใช้เวลาว่างที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ การออกกำลังกายของนักศึกษาในวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้เวลาว่างวันละ 2-3 ชั่วโมง ในการดูโทรทัศน์หรือทำกิจกรรมที่ไม่มีการเคลื่อนไหว ซึ่งเขาสรุบไว้ว่านักศึกษามีเวลาว่าง แต่ไม่ใช้เวลาว่างในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการการออกกำลังกายขาดทัศนคติที่ดี ขาดแรงจูงใจ ตลอดจนไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนันทนาการออกกำลังกายเพื่อนันทนาการ

งานวิจัยในประเทศ

สุรติ จับใจ (2523 : 30-31) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการให้บริการสงเคราะห์บุคคลผู้ต้องโทษเรือนจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และวิจัยภาคสนาม (Field Study) พบว่า การสงเคราะห์บุคคลผู้ต้องโทษเป็นวิธีหนึ่งในการอบรมเพื่อฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิดให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกลับตนเป็นคนดี ซึ่งจะต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังในระหว่างการควบคุมไว้ในเรือนจำ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาวิธีการและแนวทางให้บริการสงเคราะห์เพื่อสนับสนุนแก้ไข ปรับแต่งพฤติกรรมของผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีด้วย

สุวารี รวบทองศรี (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานราชทัณฑ์ในทศวรรษหน้า ผลการวิจัยพบว่า กรมราชทัณฑ์ควรสร้างภาพพจน์และบทบาทให้เด่นชัดเพิ่มกิจกรรม

ที่จะเน้นให้ผู้ต้องขังเข้าใจและพัฒนาตนเองมากขึ้น กิจกรรมทุกประเภทที่ปฏิบัติให้ผู้ต้องขังจะยังคงมีต่อไป แต่จะพัฒนาไปในรูปของความเป็นธรรม มีมนุษยธรรม มุ่งเน้นการบำบัดแก้ไขด้วยการบริหารด้านเป้าหมายที่จะมีให้ผู้พ้นโทษกลับมาก่อทำผิดซ้ำ

พเยาว์ศักดิ์ ธานีรัตน์ (2533 : 66-67) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการนำหลักจิตตภาวนาในพุทธศาสนาไปใช้ในการอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง ศึกษาเปรียบเทียบกรณีของเรือนจำกลางคลองเปรมและทัณฑสถานหญิงกรุงเทพฯ ผลการวิจัยพบว่า นโยบายกรมราชทัณฑ์แผนใหม่เน้นการฝึกอบรมเพื่อปรุงแต่งแก้ไขพฤติกรรมผู้ต้องขัง ด้วยวิธีการทางศาสนาใช้หลักผสมผสานทั้งการควบคุมและการผ่อนคลายเป็นสอดคล้องไปกับพฤติกรรมของผู้ต้องขังเป็นเป้าประสงค์หลัก เจ้าพนักงานส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการนำโครงการฝึกอบรมจิตตภาวนาสมาธิมาใช้ฝึกอบรมผู้ต้องขัง แต่ในทางปฏิบัติเจ้าพนักงานเพศหญิงประสบปัญหามากกว่าเพศชาย แต่ในการฝึกอบรมผู้ต้องขังเพศชายประสบปัญหาต่าง ๆ มากกว่าเพศหญิง ในการกำหนดนโยบายและการบริหารโครงการฝึกอบรมให้ประสบผลนั้น ผู้มีอำนาจควรเน้นการปฏิบัติหลักจิตตภาวนาในพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับการฝึกวิชาชีพ และอำนวยความสะดวกทุกอย่างเท่าที่ได้เพื่อให้โครงการบรรลุเป้าหมาย

สันติพงษ์ ปลั่งสุวรรณ (2534 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและการจัดดำเนินการให้บริการด้านการออกกำลังกายและนันทนาการในโรงแรมและสถานบริการภายในจังหวัดภาคใต้ ศึกษาสภาพการให้บริการด้านการออกกำลังกายและนันทนาการในโรงแรมจังหวัดภาคใต้ เพื่อจะได้ข้อมูลพื้นฐานอันเป็นแนวทางในการแนะนำด้านการให้บริการด้านการออกกำลังกายและนันทนาการแก่โรงแรมในจังหวัดภาคใต้ เป็นข้อมูลในการเรียนการสอนวิชาการจัดและบริการนันทนาการต่อไป โดยศึกษาสภาพการให้บริการในด้านการออกกำลังกายจากโรงแรม รีสอร์ท สถานบริการที่จัดให้มีบริการด้านการออกกำลังกายในจังหวัดท่องเที่ยวที่สำคัญ 2 จังหวัดภาคใต้ คือ ภูเก็ต และสงขลา เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 11 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า ผู้จัดการของโรงแรมและสถานบริการที่จัดบริการด้านการออกกำลังกายและนันทนาการ ส่วนใหญ่มีวุฒิปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้ว 1-2 ปี ระยะเวลาที่เปิดให้บริการส่วนใหญ่เปิดบริการด้านนี้มาแล้ว 1-4 ปี มีสระว่ายน้ำ ห้องอบไอน้ำ ห้องออกกำลังกาย และสนามเทนนิส บุคลากรผู้บริการ มีแห่งละ 1-5 คน เป็นเพศชาย การศึกษาทางพลศึกษาในระดับปริญญาตรี ค่าตอบแทนเป็นรายเดือนประมาณ 2,500 - 4,500 บาท โดยมีสวัสดิการด้านอาหาร ที่พัก และการรักษาพยาบาลให้ สภาพปัญหาการจัดดำเนินการด้านการออกกำลังกาย และนันทนาการ คือ ขาดบุคลากรผู้มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษ บุคลากรขาดความรับผิดชอบ ผู้ใช้บริการการออกกำลังกายและนันทนาการไม่ปฏิบัติตามระเบียบ

อาทิตย์ โพนทอง (2535 : 89) ได้สรุปการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ต้องขังของเรือนจำและทัณฑสถานแต่ละแห่งได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ต้องขังในแนวทางเดียวกันเท่าที่ระเบียบข้อบังคับจะเอื้ออำนวย ผู้บริหารเรือนจำส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีความคิดเห็นต่อปัญหาการกิจกรรมเพื่อพัฒนาตามแผนการอบรมแก้ไขและฟื้นฟูพฤติกรรมของผู้ต้องขังแตกต่างกัน และผู้บริหารเรือนจำของกรมราชทัณฑ์พบปัญหาด้านการขาดแคลนเจ้าหน้าที่ในกิจกรรมอบรมก่อนปล่อยตัวจากเรือนจำ ด้านความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ ความเอาใจใส่ของเจ้าหน้าที่ การให้

ความร่วมมือของเจ้าหน้าที่อื่น และโอกาสหาความรู้เพื่อเพิ่มเติมในกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ

มานะ หมอยาดี (2540 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้เวลาว่างเพื่อการออกกำลังกายของนักเรียนนายเรืออากาศ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการใช้เวลาว่างเพื่อการออกกำลังกายของนักเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนนายเรืออากาศระดับปริญญาตรี โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มประชากรของนักเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนนายเรืออากาศที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 700 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนนายเรืออากาศส่วนมากมีความต้องการวิชาการเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างเพื่อการออกกำลังกาย โดยมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีภาพยนตร์ หรือเทปโทรทัศน์เกี่ยวกับกีฬาอยู่เสมอ ๆ ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคและทักษะการออกกำลังกาย เชี่ยวชาญการบรรยายสาธิตในหลักการวิธีใหม่ ๆ ให้แก่สมาชิกได้มีความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ หน่วยงานที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ นักเรียนนายเรืออากาศ โรงเรียนนายเรืออากาศ ส่วนมากมีความต้องการด้านกิจกรรมการออกกำลังกายเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างเพื่อการออกกำลังกาย โดยมีความต้องการระดับมากที่สุด คือ แบดมินตัน ฟุตบอล โบว์ลิ่ง ยิงธนู และระดับมากที่สุด คือ เทนนิส เทเบิลเทนนิส บาสเกตบอล วอลเลย์บอล เซปักตะกร้อ วายน้ำ รักบี้ฟุตบอล

2. นักเรียนนายเรืออากาศ มีความต้องการด้านสถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างเพื่อการออกกำลังกายโดยมีความต้องการระดับมากที่สุดคือ สถานที่ออกกำลังกายในร่ม สถานที่ออกกำลังกายกลางแจ้ง ควรมีไฟฟ้า สนาม สถานที่ออกกำลังกายอยู่ในทำเลเหมาะสม อยู่ใกล้และไปมาสะดวก สถานที่สำหรับเปลี่ยนเครื่องแต่งกายและทำความสะอาดร่างกายอย่างเพียงพอ ถูกสุขลักษณะ ตู้เก็บเสื้อผ้า สำหรับผู้ให้บริการมีการบริการจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มใกล้สถานที่ออกกำลังกาย

3. นักเรียนนายเรืออากาศ มีความต้องการด้านบุคลากร ผู้ให้บริการเกี่ยวกับการใช้เวลาว่างเพื่อการออกกำลังกาย โดยมีความต้องการอยู่ระดับมากที่สุด คือ มีหน่วยงานและบุคลากรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการออกกำลังกายของนักเรียนนายเรืออากาศ โดยเฉพาะบุคคลผู้ให้บริการให้คำแนะนำในการออกกำลังกายที่มีความรู้ความชำนาญในกิจกรรมแต่ละด้านอย่างถ่องแท้ บุคลากรผู้ให้บริการมีวุฒิทางพลศึกษา บุคลากรผู้ให้บริการที่มีความรู้ความเข้าใจ วิธีการจัดและดำเนินการด้านพลศึกษา และสามารถเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม บุคลากรผู้ให้บริการรู้หลักและวิธีการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม เจ้าหน้าที่พยาบาลประจำในช่วงบริการ

สมเกียรติ สุขนันทพงษ์ (2541 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องศึกษาความต้องการและความสนใจด้านนันทนาการของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ศึกษาความต้องการและความสนใจในด้านการนันทนาการของเยาวชนและปัญหาการจัดดำเนินการด้านนันทนาการของศูนย์เยาวชนและหน่วยงานพัฒนาเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด คือ สตูล สงขลา ปัตตานี ยะลา และ

นราธิวาส เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดการและดำเนินการกิจกรรมนันทนาการให้ตรงกับความต้องการของเยาวชนและการวางแผนพัฒนาบุคลากร และหน่วยงานให้ถูกต้องและเหมาะสม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความต้องการและความสนใจด้านนันทนาการของเยาวชนได้แก่ กิจกรรมกีฬา เกม และการออกกำลังกาย วัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อความสนุกเพลิดเพลิน ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ วันที่เหมาะสมในการประกอบกิจกรรมส่วนใหญ่ คือ วันเสาร์ และวันอาทิตย์ เฉลี่ยสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง
2. การจัดและดำเนินการด้านนันทนาการพบว่า เยาวชนมีความสนใจในระดับมาก
3. ปัญหาในการจัดและดำเนินการด้านนันทนาการพบว่าไม่สามารถจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เยาวชนเลือกได้ตรงกับความต้องการ สถานที่ไม่เป็นสัดส่วน และไม่เหมาะสม
4. ผลการดำเนินงานด้านการให้บริการของศูนย์พบว่าเยาวชนมีความพึงพอใจในระดับมาก

5. ผลการเปรียบเทียบด้านความต้องการและความสนใจในด้านกิจกรรมนันทนาการพบว่า เยาวชนต้องการให้ศูนย์เยาวชนและหน่วยงานพัฒนาเยาวชนส่วนใหญ่จัดได้ตรงความต้องการ และความสนใจของเยาวชนวัตถุประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของเยาวชนส่วนใหญ่ตรงตามวัตถุประสงค์ในการจัด

วันเพ็ญ ว่องไวกิตติสิน (2542 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของเจ้าพนักงานเรือนจำฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์ ศึกษาเฉพาะกรณี เรือนจำและทัณฑสถานในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาถึงระดับความเครียดของเจ้าพนักงานเรือนจำในฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์ที่ปฏิบัติงานอยู่ในเรือนจำต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 แห่ง รวมทั้งศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดของเจ้าพนักงานเรือนจำในฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้ตัวอย่างจากเจ้าพนักงานเรือนจำ ฝ่ายควบคุมและรักษาการณ์ ร้อยละ 40 จากทั้งหมด 684 ราย ได้รับแบบสอบถามคืนมาทั้งสิ้น 274 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มได้ ผลการศึกษาสรุปดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เพศชาย ร้อยละ 88.3 เพศหญิง ร้อยละ 11.7 มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25.9 รองลงมา มีรายได้ 12,000 บาทขึ้นไป และ 8,001-10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.6 และ 20.4 ตามลำดับ มีรายรับพอ ๆ กับรายจ่ายมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.8 รองลงมา มีรายได้น้อยกว่ารายจ่ายและมีหนี้สินคิดเป็นร้อยละ 63.1 ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานมาระหว่าง 1-10 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 59.9 รองลงมาปฏิบัติงานระหว่าง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.5 ร้อยละ 50.4 มีภาระต้องรับผิดชอบเลี้ยงดูในครอบครัว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่า

1. ปัจจัยด้านองค์กรรวมอยู่ในเกณฑ์ปานกลางร้อยละ 54.0 อยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 31.4
2. ในด้านความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลางร้อยละ 53.3 ควรปรับปรุงคิดเป็น ร้อยละ 39.8

3. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 59.5 ปานกลาง ร้อยละ 28.1

4. ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ร้อยละ 46.4 ควรปรับปรุงคิดเป็น ร้อยละ 40.9

5. ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังส่วนใหญ่เห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง ร้อยละ 78.1 อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ร้อยละ 21.9

6. สภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานเห็นว่าอยู่ในเกณฑ์ควรปรับปรุง ร้อยละ 40.5 ในเกณฑ์ ร้อยละ 38.7 ระดับความเครียด ส่วนใหญ่มีระดับความเครียดอยู่ในระดับปกติ คิดเป็น ร้อยละ 85.0 รองลงมามีความเครียดในระดับสูงกว่าปกติ ร้อยละ 11.3 และระดับเครียดน้อยกว่าปกติ ร้อยละ 3.6 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปกับความเครียด ส่วนปัจจัยด้านองค์กรโดยรวมมีความสัมพันธ์กับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = .1427p.05$) ความสัมพันธ์กับผู้ต้องขังมีความสัมพันธ์เชิงลบกับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ประเทือง ชนิยผล (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการใช้วิธีการบำบัดรักษาและอบรมฟื้นฟูจิตใจ (แบบบังคับ) แทนการใช้เรือนจำต่อผู้กระทำความผิดฐานยาเสพติด ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่ในกระบวนการยุติธรรมมีความเห็นว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยไม่ใช่อาชญากร ไม่ควรใช้วิธีการลงโทษการจำคุก ควรใช้วิธีการบำบัดรักษาผู้กระทำความผิดฐานยาเสพติดครั้งแรก โดยมีเงื่อนไขบังคับให้รับการบำบัดรักษาจนครบขั้นตอน โดยสถานบำบัดที่จัดขึ้นเป็นการเฉพาะในเรื่องนี้สำหรับผู้กระทำความผิดฐานยาเสพติดซ้ำหลายครั้ง จึงควรมีโทษจำคุกในการป้องกันการเสพยาเสพติดและสารเสพติดต่าง ๆ ควรใช้วิธีการพัฒนาเยาวชนให้ทราบถึงโทษยาเสพติด

สถิตย์พร ชัยวินิตย์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในทัณฑสถานวัยหนุ่ม จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใ้กลุ่มผู้ต้องขังเป็นผู้ต้องขังวัยหนุ่มที่มีความผิดครั้งแรกจำคุกไม่เกิน 5 ปี จำนวน 380 คน ผลการศึกษาพบว่า ทัณฑสถานวัยหนุ่มมีการดำเนินงานดังนี้

1. มีนโยบายประสานงานเรื่องสุขภาพกับหน่วยงานภายนอก และดำเนินงานด้านสุขภาพสอดคล้องกับแผนสาธารณสุข มีกำหนดนโยบาย กฎ/ระเบียบ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ กีฬา ดนตรี

2. ด้านจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพทั้งโรงฝึกงาน เรือนนอน การจัดสวนหย่อม ดูแลความสะอาดรอบ ๆ บริเวณทัณฑสถาน จัดให้มีที่พักผ่อนเพื่อคลายเครียด มีห้องน้ำ ห้องส้วม การกำจัดขยะและน้ำเสียที่ดีพอ มีสถานที่วิ่งออกกำลังกาย ผู้ต้องขังสามารถรับรู้ข่าวสารจากวิทยุ หนังสือพิมพ์ รวมทั้งมีผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา

3. ด้านการเสริมสร้างทักษะที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ มีการอบรมลูกเสือสามัญ จัดให้มีการศึกษาต่อระหว่างต้องโทษ ฝึกการปฐมพยาบาลเบื้องต้นเสริมทักษะด้านออกกำลังกายและ

กีฬา การฝึกวิชาชีพก่อนเข้าสู่สังคมเมื่อพ้นโทษ เสริมทักษะด้านกีฬา มีการจัดบอร์ดข้อมูล ข่าวสาร เรื่องสุขภาพ

4. การบริการด้านสุขภาพ มีห้องรักษาพยาบาล และส่งต่อผู้ป่วยเพื่อรักษาพยาบาล ข้างนอก รักษาพยาบาลเบื้องต้น ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรค การตรวจสุขภาพ ประจำปีของผู้ต้องขังและอาสาสมัครดูแลด้านการส่งเสริมสุขภาพ การสนับสนุนของผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์เห็นว่า ผู้บริหารให้การสนับสนุนกิจกรรมทุกกิจกรรมที่มีต่อการส่งเสริมสุขภาพ ให้ความสำคัญด้านนโยบายกฎระเบียบของอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจน รู้สึกเห็นคุณค่าตนเองของผู้ต้องขังโดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลางถึงสูง และมีการเห็นคุณค่าตนเองในแต่ละด้าน ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง และความเชื่อมั่นในตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการมีความรักต่อตนเอง และความพึงพอใจในความสามารถของตนเองอยู่ในระดับสูง

กาญจนา เบญจพิพัฒนกุล (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมสุขศึกษาไทย ประยุกต์ตามทฤษฎีความสามารถของตนเองและแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการออกกำลังกายตามสุขบัญญัติแห่งชาติของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยแบบกึ่งทดลอง ใช้กลุ่มตัวอย่าง คือผู้ต้องขังวัยหนุ่มจำนวน 130 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง กลุ่มละ 65 คน ใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง เข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมที่กำหนดให้ 8 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่าภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีความรู้ความ คัดหวังในความสามารถของตนเอง ความคาดหวังในผลลัพธ์ และการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนด้านการออกกำลังกายในเชิงบวกในระดับต่ำและปานกลาง ตามลำดับ และการจัดโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเอง และแรงสนับสนุนทางสังคมมีผลทำให้การปฏิบัติตนด้านการออกกำลังกายของผู้ต้องขังวัยหนุ่มดีขึ้น

โสภิตา วิทยาศิริกุล (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องศึกษาเปรียบเทียบความต้องการ ด้านนันทนาการของผู้ต้องขังระหว่าง กับผู้ต้องขังเด็ดขาด เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ได้ศึกษา เปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการด้านนันทนาการของผู้ต้องขังระหว่าง กับผู้ต้องขังเด็ดขาด เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ผู้ต้องขังเด็ดขาดจำนวน 173 คน และ ผู้ต้องขังระหว่างจำนวน 205 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 378 คน พบว่าผู้ต้องขังเด็ดขาดและผู้ต้องขัง ระหว่าง เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 26-35 ปี ระยะเวลากำหนดโทษคือ โทษระหว่าง 1-5 ปี และอยู่ในเรือนจำมาแล้วเป็นระยะเวลาระหว่าง 1-5 ปี พบว่าก่อนเข้ามาอยู่ใน เรือนจำหากมีเวลาว่างส่วนใหญ่ผู้ต้องขังมักจะผ่อนคลายความตึงเครียดด้วยภาพยนตร์หรือดูทีวี แต่ ในขณะที่ต้องเข้ามาอยู่ภายในเรือนจำหากมีเวลาว่างผู้ต้องขังเด็ดขาดมักจะต้องการผ่อนคลายความ กังวล ความตึงเครียดด้วยวิธีอ่านหนังสือ แตกต่างจากผู้ต้องขังระหว่างที่ขณะต้องเข้ามาอยู่ภายใน เรือนจำหากมีเวลาว่างมักจะต้องการผ่อนคลายความกังวล ความเครียดด้วยการดูภาพยนตร์หรือดู ทีวี โดยผู้ต้องขังมีความต้องการอยากจะทำให้มีการปรับปรุงการออกกำลังกายด้วยการมีสวนสุขภาพ

มากขึ้น และต้องการให้มีกีฬาประเภทอื่น ๆ เช่น ฟุตบอล หมากรุก บาสเกตบอล วอลเลย์บอล เป็นต้น

ส่วนความต้องการให้ปรับปรุงเกี่ยวกับกีฬาภายในเรือนจำ ต้องการให้ปรับปรุงเรื่องอุปกรณ์กีฬาและมีความต้องการอยากให้เวลาในการได้พักผ่อนหย่อนใจ ผ่อนคลายความตึงเครียดประมาณ 1-3 ชั่วโมงต่อวัน ในด้านนั้นหนทางการบังคับต้องการให้มันั้นหนทางการบังคับด้านการชมวีดิทัศน์ ฟังดนตรี และต้องการให้มีระยะเวลาในการจัดนั้นหนทางการบังคับ 1 ครั้งต่อเดือนหรือให้บ่อยที่สุด และผู้ต้องขังมีความชอบและมีความสนใจในการชมภาพยนตร์ ดูทีวีมากที่สุด และขณะอยู่ในเรือนจำผู้ต้องขังอาจจะออกกำลังกายโดยการใช้อุปกรณ์ในการช่วยออกกำลังกาย

ความต้องการของผู้ต้องขังระหว่างที่มีต่อสวัสดิการด้านนั้นหนทางการมีความเห็นว่าควรมีการจัดบริการด้านนั้นหนทางการทั้งทางด้านกีฬาการออกกำลังกายและด้านบันเทิงมากกว่าผู้ต้องขังเด็ดขาดมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. กรมราชทัณฑ์ควรให้การสนับสนุนด้านกำลังคน ควรเพิ่มการบรรจุอัตรากำลังเจ้าหน้าที่งานในเรือนจำเพื่อช่วยให้จำนวนเจ้าหน้าที่งานในเรือนจำมีเพียงพอกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย

2. สนับสนุนด้านงบประมาณและวิชาการ โดยจัดตั้งกองทุนด้านนั้นหนทางการ ทำการติดต่อประสานงานกับภาครัฐและเอกชน ฝึกอบรมหรือเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานสวัสดิการด้านนั้นหนทางการ

3. สนับสนุนด้านบริหารจัดการ โดยกรมราชทัณฑ์ควรมีบทบาทในการสนับสนุนงานด้านนั้นหนทางการรวมทั้งด้านกีฬาอย่างจริงจัง ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมดำเนินงาน

4. การกีฬาแห่งประเทศไทย กรมพลศึกษา ศูนย์เยาวชน รวมทั้งมหาวิทยาลัยที่มีคณะที่สอนเกี่ยวกับการกีฬา ควรร่วมมือกันให้การสนับสนุนการพัฒนากิจการนั้นหนทางการและเป็นศูนย์กลาง เพื่อสร้างเครือข่ายการสนับสนุนด้านวิชาการ ความรู้เกี่ยวกับงานนั้นหนทางการและกีฬาหรือปัญหาที่เกิดขึ้นกับงาน และให้การสนับสนุนด้านข้อมูลเอกสาร

สุวิทย์ สอนเพ็ง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการพัฒนาในเรือนจำกลางขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น ใช้กลุ่มตัวอย่าง 330 คน ศึกษาทัศนคติของผู้ต้องขังต่อการพัฒนาใน 3 ด้านคือ ด้านการให้การศึกษารวม ด้านการฝึกวิชาชีพ และด้านการจัดสวัสดิการและการให้การสงเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

1. ทัศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการให้การศึกษารวม เป็นดังนี้

- 1.1 ทัศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการให้การศึกษารวม โดยภาพรวม พบว่าผู้ต้องขังมีทัศนคติอยู่ในระดับมาก

- 1.2 ทัศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการให้การศึกษารวม เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประเภทของผู้ต้องขัง พบว่า ตามเพศ ตามอายุ ไม่แตกต่างกัน คือมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามวุฒิการศึกษา คือ ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า ไม่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนระดับปริญญาตรีขึ้นไปมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และตาม

ประเภทของผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาของศาล กับผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาด ไม่แตกต่างกันซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ทศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการฝึกวิชาชีพ เป็นดังนี้

2.1 ทศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการฝึกวิชาชีพ โดยภาพรวม พบว่า ผู้ต้องขังมีทศนคติอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ทศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการฝึกวิชาชีพ เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประเภทผู้ต้องขัง พบว่า ตามเพศ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ ปานกลาง ตามอายุระหว่าง 18-30 ปี , 31-45 ปี ไม่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ระหว่างอายุ 46-60 ปี , 61 ปีขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามวุฒิการศึกษา ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น ไม่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ปวส./อนุปริญญา และปริญญาตรีขึ้นไป ไม่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และตามประเภทผู้ต้องขัง ผู้ต้องขังที่อยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือพิจารณาตัดสินของศาลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ผู้ต้องขังที่เป็นนักโทษเด็ดขาด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ทศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการจัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์ เป็นดังนี้

3.1 ทศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการจัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์ โดยภาพรวม พบว่า ผู้ต้องขังมีทศนคติ อยู่ในระดับปานกลาง

3.2 ทศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการจัดสวัสดิการให้การสงเคราะห์ เมื่อจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประเภทผู้ต้องขัง พบว่า ผู้ต้องขังมีทศนคติไม่แตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

สนธยา บุญไทย (2548 : 83) ได้ศึกษาสภาพและความต้องการกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีระดับชั้นต่างกัน มีความเห็นกับความต้องการกิจกรรมนันทนาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ภควัฒน์ ขวลิตบำรุง (2550 : 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแสนตอ อำเภอกำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแสนตอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ปราโมทย์ ปรีไทย (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร 3 ผลการวิจัยพบว่าความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความต้องการอยู่ในระดับมาก คือด้านนโยบายและวัตถุประสงค์ ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

และด้านบุคลากรผู้ให้บริการ แต่มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง คือด้านประเภทกิจกรรมนันทนาการ

กล่าวโดยสรุป กิจกรรมนันทนาการเป็นกิจกรรมที่มนุษย์ต้องการทำขึ้นในยามว่าง เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน ลักษณะของกิจกรรมขึ้นอยู่กับขนบธรรมเนียมประเพณีและความนิยมของแต่ละชนชาติ กิจกรรมนันทนาการนับวันจะมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทำให้มีความเครียด กิจกรรมนันทนาการของสังคมไทยส่วนใหญ่จะร่วมกันทำเป็นกลุ่มเล็ก ๆ เช่น การออกกำลังกายในสวนสาธารณะ การชมภาพยนตร์ การทำบุญตักบาตร หรือแม้กระทั่งการไปพักผ่อนกับครอบครัว นานครั้งจะมีกิจกรรมร่วมเป็นคณะใหญ่ ซึ่งปัจจุบันจะหาได้ในชนบท เช่น งานบวชพระ งานบุญบั้งไฟ ซึ่งต้องมีส่วนร่วมของคนทั้งหมู่บ้านหรือตำบล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และ ผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสำรวจ เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการจัด กิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการทำการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำนวน 750 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2530 : 203 ; อ้างอิงจาก Krejcie and Morgan. 1970 : 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 254 คน แต่ในการวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 270 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับ การศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยมีลักษณะของแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 สอบถามสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ 2 ลักษณะคือ เหมาะสม หรือไม่เหมาะสม ส่วนที่ 2 เป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยศึกษาความต้องการ 4 ด้านได้แก่

1. ด้านการจัดและดำเนินการ
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก
3. ด้านบุคลากร
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ

ตอนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความต้องการนันทนาการของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

เกณฑ์การให้คะแนน

ระดับความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการจากแบบทดสอบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งแต่ละข้อกำหนดการให้คะแนนมี 5 ระดับ มีความหมายดังนี้

ให้คะแนน	5	หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด
ให้คะแนน	4	หมายถึง มีความต้องการมาก
ให้คะแนน	3	หมายถึง มีความต้องการปานกลาง
ให้คะแนน	2	หมายถึง มีความต้องการน้อย
ให้คะแนน	1	หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด

นำผลของระดับความต้องการกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ของการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์ประเมินผลโดยอิงเกณฑ์ (Criterion Reference) ค่าเฉลี่ยเพื่อการวิเคราะห์แปลผล (วิเชียร เกตุสิงห์ 2538 : 9) คือ

คะแนนเฉลี่ย	3.67 - 5.00	หมายถึง มีความต้องการในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.34 - 3.66	หมายถึง มีความต้องการในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.00 - 2.33	หมายถึง มีความต้องการในระดับน้อย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการและข้อมูลกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง กรมราชทัณฑ์
2. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับร่างโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน คือ ในด้านการจัดและดำเนินการ ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร และด้านกิจกรรมนันทนาการให้ได้ 40 ข้อคำถาม
3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเป็นรายข้อว่าสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาจากเกณฑ์กำหนดน้ำหนักคะแนนของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 14-15)

ถ้าแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ให้	+1	คะแนน
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ให้	0	คะแนน
ถ้าแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ให้	-1	คะแนน

บันทึกผลคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ และเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .05 หรือมากกว่า ไปใช้ในการสอบถาม มีข้อคำถามที่ใช้ได้ 40 ข้อ จากที่สร้างไว้ 50 ข้อ

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 170-171) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บข้อมูลเพื่อทำการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยยื่นหนังสือต่อบัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อขอให้ออกหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลต่อผู้อำนวยการทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง เพื่อขอเก็บข้อมูลจากผู้ต้องขัง
2. ผู้วิจัยประสานงานกับฝ่ายปกครองและรักษาการณของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง เพื่อบันทึกหมายวันเวลาและสถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจำนวน 270 ชุด คิดได้ร้อยละ 36.0
4. นำแบบสอบถามไปวิเคราะห์ตามวิธีการจัดกระทำ และการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูปตามขั้นตอนดังนี้

1. คัดเลือกแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วตรวจสอบให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แล้วนำมาบันทึกข้อมูลเพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

2.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาวิเคราะห์แจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 2 มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสภาพโดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลด้านความต้องการโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยรวมและรายด้านแล้วนำเสนอข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

2.3 เปรียบเทียบความต้องการ การจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยใช้สถิติการทดสอบค่าเอฟ (F-test) สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการกับตัวแปรอิสระด้านอายุ ระดับการศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 มาสรุปและนำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของงานวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ผู้วิจัยแบ่งวิเคราะห์ออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ 3 ขั้นตอน และเพื่อให้เกิดความหมายที่ตรงกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ และ อักษรในการวิเคราะห์ ดังนี้

N	แทน	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง
f	แทน	ค่าความถี่
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ในการแจกแจงแบบเอฟ (F – distribution)
SS	แทน	ผลบวกคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean of Squares)
df	แทน	ชั้นแห่งความอิสระ (Degrees of Freedom)
P	แทน	ความน่าจะเป็นหรือโอกาส (Probability)
*	แทน	นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาสภาพความเป็นจริงและความต้องการในการจัดกิจกรรมของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จากข้อมูลที่รวบรวมได้โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 270 คน ผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติและนำเสนอผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัว ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ โดยการแจกแจงความถี่เป็นค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละเป็นรายชื่อและรายด้าน และวิเคราะห์ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ เป็นรายชื่อและรายด้าน โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ โดยทดสอบค่า เอฟ (F-test) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe's Method)

ตอนที่ 3 สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ในด้านต่าง ๆ แล้วนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ โดยการแจกแจงความถี่เป็นค่าร้อยละ นำเสนอในรูปของตารางประกอบความเรียง ดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ

ตัวแปร		จำนวน(คน)	ร้อยละ
อายุ	18 – 30 ปี	170	62.96
	31 – 50 ปี	71	26.30
	51 ปี ขึ้นไป	29	10.74
	รวม	270	100
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	61	22.59
	มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	187	69.26
	ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	22	8.15
	รวม	270	100
จำนวนปีที่ถูกจองจำ	น้อยกว่า 3 ปี	124	45.93
	4 - 6 ปี	106	39.26
	7 – 10 ปี	40	14.81
	รวม	270	100

จากตาราง 1 แสดงว่าผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน จำแนกตามสถานภาพได้ดังนี้

1. อายุ พบว่า ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุ 18-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 62.96 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 31- 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.30 และ กลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 10.74 ตามลำดับ

2. ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 69.26 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 22.59 และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า คิดเป็นร้อยละ 8.15 ตามลำดับ

3. จำนวนปีที่ถูกจองจำ พบว่า ผู้ต้องขังที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำน้อยกว่า 3 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.93 รองลงมาคือ 4-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.26 และ 7-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.81 ตามลำดับ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการตามความคิดเห็นของผู้ตั้งข้างทัศนสถาน บำบัดพิเศษลำปาง เป็นรายชื่อและรายด้าน โดยการหาค่าร้อยละ ดังตาราง 2 - 6 และวิเคราะห์ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ตั้งข้างทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง เป็นรายชื่อและรายด้าน โดยการหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีของ เชฟเฟ (Scheffe's Method) ดังตาราง 7 -17

ตาราง 2 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านการจัดและดำเนินการ (n = 270)

ด้านการจัดและดำเนินการ	สภาพที่เป็นจริง	f	ร้อยละ
1. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการเผยแพร่แก่ผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง	เหมาะสม	160	59.26
	ไม่เหมาะสม	110	40.74
2. การประชาสัมพันธ์การเข้ารับบริการทางนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง	เหมาะสม	161	59.63
	ไม่เหมาะสม	109	40.37
3. การจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการและการออกกำลังกาย เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น	เหมาะสม	129	47.78
	ไม่เหมาะสม	141	52.22
4. การสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้ต้องขัง	เหมาะสม	99	36.67
	ไม่เหมาะสม	171	63.33
5. การสำรวจความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอ	เหมาะสม	149	55.19
	ไม่เหมาะสม	121	44.81
6. การชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้ผู้ต้องขังได้รับทราบ	เหมาะสม	126	46.67
	ไม่เหมาะสม	144	53.33
7. การจัดกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลายตามความต้องการของผู้ต้องขัง	เหมาะสม	105	38.89
	ไม่เหมาะสม	165	61.11
8. การติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนันทนาการอย่างต่อเนื่อง	เหมาะสม	103	38.15
	ไม่เหมาะสม	167	61.85
9. นำผลการประเมินผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมนันทนาการให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง	เหมาะสม	122	45.19
	ไม่เหมาะสม	148	54.81
10. การจัดการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นเพื่อจัดกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง	เหมาะสม	118	43.70
	ไม่เหมาะสม	152	56.30
รวม	เหมาะสม	1272	47.11
	ไม่เหมาะสม	1428	52.89

จากตาราง 2 แสดงว่า สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านการจัดและดำเนินการ มีความเห็นว่าเป็นไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 52.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางมีความเห็นว่าเป็นเหมาะสมมากที่สุด คือ ข้อ 2 การประชาสัมพันธ์การเข้ารับบริการทางนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 59.63 รองลงมาคือ ข้อ 1 ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการเผยแพร่แก่ผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 59.26 และ ข้อ 5 การสำรวจความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 55.19 ตามลำดับ

ตาราง 3 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก (n = 270)

ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	สภาพที่เป็นจริง	f	ร้อยละ
1. สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการทั้งในร่มและกลางแจ้ง	เหมาะสม	220	81.48
	ไม่เหมาะสม	50	18.52
2. สถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการได้มาตรฐาน	เหมาะสม	194	71.85
	ไม่เหมาะสม	76	28.15
3. อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการได้มาตรฐานจัดไว้ให้เพียงพอ	เหมาะสม	187	69.26
	ไม่เหมาะสม	83	30.74
4. สถานที่สำหรับนั่งชมกิจกรรมนันทนาการเป็นสัดส่วน	เหมาะสม	103	38.15
	ไม่เหมาะสม	167	61.85
5. สถานที่สำหรับนั่งพักผ่อนเพียงพอในบริเวณที่จัดกิจกรรมนันทนาการ	เหมาะสม	122	45.19
	ไม่เหมาะสม	148	54.81
6. สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในทำเลที่เหมาะสม	เหมาะสม	133	49.26
	ไม่เหมาะสม	137	50.74
7. ห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาดและเพียงพอ	เหมาะสม	94	34.81
	ไม่เหมาะสม	176	65.19
8. สถานที่สำหรับจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการเหมาะสม	เหมาะสม	62	22.96
	ไม่เหมาะสม	208	77.04
9. บริการน้ำดื่มแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพียงพอ	เหมาะสม	117	43.33
	ไม่เหมาะสม	153	56.67
10. สถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่เป็นสัดส่วนแน่นอนติดต่อกันได้สะดวก	เหมาะสม	153	56.67
	ไม่เหมาะสม	117	43.33
รวม	เหมาะสม	1385	51.30
	ไม่เหมาะสม	1315	48.70

จากตาราง 3 แสดงว่า สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก มีความเห็นว่ามีเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 51.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุดคือข้อ 1 สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการทั้งในร่มและกลางแจ้ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 81.48 รองลงมาคือข้อ 2 สถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการได้มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 71.85 และข้อ 3 อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการที่ได้มาตรฐานจัดไว้ให้เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 69.26 ตามลำดับ

ตาราง 4 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านบุคลากร (n = 270)

ด้านบุคลากร	สภาพที่เป็นจริง	f	ร้อยละ
1. บุคลากรมีความรู้ความชำนาญในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมนันทนาการ	เหมาะสม	182	67.41
	ไม่เหมาะสม	88	32.59
2. บุคลากรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	เหมาะสม	72	26.67
	ไม่เหมาะสม	198	73.33
3. เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยในสถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการทั่วถึง	เหมาะสม	108	40.00
	ไม่เหมาะสม	162	60.00
4. เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดสถานที่	เหมาะสม	143	52.96
	ไม่เหมาะสม	127	47.04
5. เจ้าหน้าที่พยาบาลประจำสถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการ	เหมาะสม	98	36.30
	ไม่เหมาะสม	172	63.70
6. เจ้าหน้าที่จัดกิจกรรมนันทนาการตามแบบแผนกำหนดการที่วางไว้	เหมาะสม	145	53.70
	ไม่เหมาะสม	125	46.30
7. เจ้าหน้าที่ให้บริการคำแนะนำในการออกกำลังกาย	เหมาะสม	148	54.81
	ไม่เหมาะสม	122	45.19
8. ผู้นำกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน	เหมาะสม	122	45.19
	ไม่เหมาะสม	148	54.81
9. ผู้นำกิจกรรมมีความสนใจและเอาใจใส่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	เหมาะสม	171	63.33
	ไม่เหมาะสม	99	36.67
10. การฝึกอบรมความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ	เหมาะสม	163	60.37
	ไม่เหมาะสม	107	39.63
รวม	เหมาะสม	1352	50.07
	ไม่เหมาะสม	1348	49.93

จากตาราง 4 แสดงว่า สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านบุคลากร มีความเห็นว่ามีเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 50.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุดคือข้อ 1 บุคลากรมีความรู้ความชำนาญในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 67.41 รองลงมาคือข้อ 9 ผู้นำกิจกรรมมีความสนใจและเอาใจใส่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 63.33 และข้อ 10 การฝึกอบรมความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 60.37 ตามลำดับ

ตาราง 5 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านกิจกรรมนันทนาการ (n = 270)

ด้านกิจกรรมนันทนาการ	สภาพที่เป็นจริง	f	ร้อยละ
1. ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนันทนาการ	เหมาะสม	124	45.93
	ไม่เหมาะสม	146	54.07
2. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทกิจกรรมออกกำลังกาย (เช่น กายบริหาร รืดเพื่อสุขภาพ ฝึกกล้ามเนื้อ เป็นต้น)	เหมาะสม	108	40.00
	ไม่เหมาะสม	162	60.00
3. กิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬา (เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ บาสเกตบอล วอลเลย์บอล เปตอง เป็นต้น)	เหมาะสม	83	30.74
	ไม่เหมาะสม	187	69.26
4. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทเกม (เช่น หมากรุก หมากระดาน เป็นต้น)	เหมาะสม	212	78.52
	ไม่เหมาะสม	58	21.48
5. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทกิจกรรมสังคม (เช่น งานปีใหม่ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง เป็นต้น)	เหมาะสม	117	43.33
	ไม่เหมาะสม	153	56.67
6. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทดนตรีและเพลง (เช่น การประกวดร้องเพลง การประกวดวงดนตรี เป็นต้น)	เหมาะสม	94	34.81
	ไม่เหมาะสม	176	65.19
7. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทการแสดง (เช่น การแสดงรีวิว ประกอบเพลง การแสดงละคร เป็นต้น)	เหมาะสม	62	22.96
	ไม่เหมาะสม	208	77.04
8. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม (เช่น ประดิษฐ์งานฝีมือ ตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น)	เหมาะสม	117	43.33
	ไม่เหมาะสม	153	56.67
9. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทวาดเขียน (เช่น การประกวดวาดภาพ เป็นต้น)	เหมาะสม	153	56.67
	ไม่เหมาะสม	117	43.33
10. การจัดกิจกรรมผ่านสื่อ (เช่น การจัดรายการเสียงตามสาย การจัดให้ชมวีดิทัศน์ เป็นต้น)	เหมาะสม	182	67.41
	ไม่เหมาะสม	88	32.59
รวม	เหมาะสม	1369	50.71
	ไม่เหมาะสม	1331	49.29

จากตาราง 5 แสดงว่า สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านกิจกรรมนันทนาการ มีความเห็นว่ามีเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 50.71 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความเห็นว่ามีเหมาะสมมากที่สุดคือข้อ 4 การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทเกม (เช่น หมากรุก หมากระดาน เป็นต้น) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 78.52 รองลงมาคือข้อ 10 การจัดกิจกรรมผ่านสื่อ (เช่น การจัดรายการเสียงตามสาย การจัดให้ชมวีดิทัศน์ เป็นต้น) คิดเป็นร้อยละ 67.41 และข้อ 9 การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทวาดเขียน (เช่น การประกวดวาดภาพ เป็นต้น) คิดเป็นร้อยละ 56.67 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงค่าความถี่และค่าร้อยละสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยรวม 4 ด้าน

สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ	สภาพที่เป็นจริง	f	ร้อยละ
1. ด้านการจัดและดำเนินการ	เหมาะสม	1272	47.11
	ไม่เหมาะสม	1428	52.89
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	เหมาะสม	1385	51.30
	ไม่เหมาะสม	1315	48.70
3. ด้านบุคลากร	เหมาะสม	1352	50.07
	ไม่เหมาะสม	1348	49.93
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	เหมาะสม	1369	50.71
	ไม่เหมาะสม	1331	49.29
รวม	เหมาะสม	5378	48.71
	ไม่เหมาะสม	5442	51.29

จากตาราง 6 แสดงว่า สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มีความเห็นที่ไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 51.29 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความเห็นเหมาะสมมากที่สุดคือข้อ 2 ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 51.30 รองลงมาคือข้อ 4 ด้านกิจกรรมนันทนาการ คิดเป็นร้อยละ 50.71 และข้อ 3 ด้านบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 50.07 ตามลำดับ

ตาราง 7 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านการจัดและดำเนินการ (n=270)

ด้านการจัดและดำเนินการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการเผยแพร่แก่ผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง	3.81	1.18	มาก
2. การประชาสัมพันธ์การเข้ารับบริการทางนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง	3.70	1.19	มาก
3. การจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการและการออกกำลังกายเพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น	3.83	1.14	มาก
4. การสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้ต้องขัง	3.84	1.20	มาก
5. การสำรวจความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอ	3.75	1.15	มาก
6. การชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้ผู้ต้องขังได้รับทราบ	3.75	1.18	มาก
7. การจัดกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลายตามความต้องการของผู้ต้องขัง	3.60	1.16	ปานกลาง
8. การติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนันทนาการอย่างต่อเนื่อง	3.59	1.17	ปานกลาง
9. นำผลการประเมินผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมนันทนาการให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง	3.70	1.12	มาก
10. การจัดการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นเพื่อจัดกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง	3.83	1.13	มาก
รวม	3.74	1.16	มาก

จากตาราง 7 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านการจัดและดำเนินการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$ S.D. ระดับที่มี $\bar{x}$ มากที่สุด = 1.16) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ข้อ 4 การสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้ต้องขัง ($\bar{x} = 3.84$ S.D. = 1.20) รองลงมาคือข้อ 3 การจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการและการออกกำลังกายเพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ($\bar{x} = 3.83$ S.D. = 1.14) และข้อ 10 การจัดการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นเพื่อจัดกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง ($\bar{x} = 3.83$ S.D. = 1.13) ตามลำดับ

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก (n=270)

ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการทั้งในร่มและกลางแจ้ง	3.81	1.01	มาก
2. สถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการได้มาตรฐาน	3.74	1.07	มาก
3. อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการได้มาตรฐานจัดไว้ให้เพียงพอ	3.73	1.06	มาก
4. สถานที่สำหรับนั่งชมกิจกรรมนันทนาการเป็นสัดส่วน	3.66	1.15	ปานกลาง
5. สถานที่สำหรับนั่งพักผ่อนเพียงพอในบริเวณที่จัดกิจกรรมนันทนาการ	3.83	1.12	มาก
6. สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในทำเลที่เหมาะสม	3.91	1.17	มาก
7. ห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาดและเพียงพอ	3.82	1.10	มาก
8. สถานที่สำหรับจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการเหมาะสม	3.53	1.23	ปานกลาง
9. บริการน้ำดื่มแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพียงพอ	3.57	1.14	ปานกลาง
10. สถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่เป็นสัดส่วนแน่นอนติดต่อกันได้สะดวก	3.81	1.16	มาก
รวม	3.74	1.12	มาก

จากตาราง 8 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.74$ S.D. ระดับที่มี $\bar{x}$ มากที่สุด = 1.12) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ข้อ 6 สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ($\bar{x} = 3.91$ S.D. = 1.17) รองลงมาคือข้อ 5 สถานที่สำหรับนั่งพักผ่อนเพียงพอในบริเวณที่จัดกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x} = 3.83$ S.D. = 1.12) และข้อ 7 ห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาดและเพียงพอ ($\bar{x} = 3.82$ S.D. = 1.10) ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านบุคลการ (n=270)

ด้านบุคลการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ ต้องการ
1. บุคลากรมีความรู้ความชำนาญในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมนันทนาการ	3.86	1.13	มาก
2. บุคลากรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ มนุษย์สัมพันธ์ที่ดี	3.96	1.19	มาก
3. เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยในสถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการทั่วถึง	3.79	1.16	มาก
4. เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดสถานที่	3.90	1.10	มาก
5. เจ้าหน้าที่พยาบาลประจำสถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการ	3.81	1.26	มาก
6. เจ้าหน้าที่จัดกิจกรรมนันทนาการตามแบบแผนกำหนดการที่วางไว้	3.68	1.16	มาก
7. เจ้าหน้าที่ให้บริการคำแนะนำในการออกกำลังกาย	3.79	1.18	มาก
8. ผู้นำกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน	3.70	1.21	มาก
9. ผู้นำกิจกรรมมีความสนใจและเอาใจใส่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	3.74	1.12	มาก
10. การฝึกอบรมความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ	3.59	1.20	ปานกลาง
รวม	3.78	1.17	มาก

จากตาราง 9 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านบุคลการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.78$ S.D.ระดับที่มี $\bar{x}$ มากที่สุด = 1.17) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ข้อ 2 บุคลากรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{x} = 3.96$ S.D. = 1.19) รองลงมาคือข้อ 4 เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ ($\bar{x} = 3.90$ S.D. = 1.10) และข้อ 1 บุคลากรมีความรู้ความชำนาญในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x} = 3.86$ S.D. = 1.13) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านกิจกรรมนันทนาการ (n=270)

ด้านกิจกรรมนันทนาการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนันทนาการ	3.80	1.15	มาก
2. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทกิจกรรมออกกำลังกาย (เช่น กายบริหาร รืดเพื่อสุขภาพ ฝึกกล้ามเนื้อ เป็นต้น)	3.72	1.18	มาก
3. กิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬา (เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ บาสเก็ตบอล วอลเลย์บอล เปตอง เป็นต้น)	3.67	1.17	มาก
4. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทเกม (เช่น หมากรุก หมากระดาน เป็นต้น)	3.79	1.14	มาก
5. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทกิจกรรมสังคม (เช่น งานปีใหม่ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง เป็นต้น)	3.61	1.15	ปานกลาง
6. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทดนตรีและเพลง (เช่น การประกวดร้องเพลง การประกวดวงดนตรี เป็นต้น)	3.81	1.18	มาก
7. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทการแสดง (เช่น การแสดงรีวิว ประกอบเพลง การแสดงละคร เป็นต้น)	3.70	1.19	มาก
8. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม (เช่น ประดิษฐ์งานฝีมือ ตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น)	3.83	1.14	มาก
9. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทวาดเขียน (เช่น การประกวดวาดภาพ เป็นต้น)	3.84	1.20	มาก
10. การจัดกิจกรรมผ่านสื่อ (เช่น การจัดรายการเสียงตามสาย การจัดให้ชมวีดิทัศน์ เป็นต้น)	3.75	1.15	มาก
รวม	3.75	1.17	มาก

จากตาราง 10 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านกิจกรรมนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$ S.D.ระดับที่มี $\bar{x}$ มากที่สุด = 1.17) และเมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ข้อ 9 การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทวาดเขียน (เช่น การประกวดวาดภาพ เป็นต้น) ($\bar{x} = 3.84$ S.D. = 1.20) รองลงมาคือข้อ 8 การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม (เช่น ประดิษฐ์งานฝีมือ ตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น) ($\bar{x} = 3.83$ S.D. = 1.14) และข้อ 6 การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทดนตรีและเพลง (เช่น การประกวดร้องเพลง การประกวดวงดนตรี เป็นต้น) ($\bar{x} = 3.81$ S.D. = 1.18) ตามลำดับ

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ยและ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยรวม 4 ด้าน

สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความต้องการ
1. ด้านการจัดและดำเนินการ	3.74	1.16	มาก
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.74	1.12	มาก
3. ด้านบุคลากร	3.78	1.17	มาก
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	3.75	1.17	มาก
รวม	3.75	1.15	มาก

จากตาราง 11 แสดงว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$ S.D. =1.15) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามอายุ

ความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการ	อายุ	n	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ ต้องการ
1. ด้านการจัดและดำเนินการ	18 – 30 ปี	170	3.74	1.17	มาก
	31 – 50 ปี	71	3.76	1.15	มาก
	51 ปี ขึ้นไป	29	3.73	1.17	มาก
	รวม	270	3.74	1.16	มาก
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	18 – 30 ปี	170	3.79	1.10	มาก
	31 – 50 ปี	71	3.65	1.18	ปานกลาง
	51 ปี ขึ้นไป	29	3.65	1.12	ปานกลาง
	รวม	270	3.74	1.12	มาก
3. ด้านบุคลากร	18 – 30 ปี	170	3.78	1.19	มาก
	31 – 50 ปี	71	3.82	1.14	มาก
	51 ปี ขึ้นไป	29	3.72	1.15	มาก
	รวม	270	3.78	1.17	มาก
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	18 – 30 ปี	170	3.77	1.16	มาก
	31 – 50 ปี	71	3.75	1.17	มาก
	51 ปี ขึ้นไป	29	3.66	1.20	ปานกลาง
	รวม	270	3.75	1.15	มาก
รวม	18 – 30 ปี	170	3.77	1.15	มาก
	31 – 50 ปี	71	3.75	1.15	มาก
	51 ปี ขึ้นไป	29	3.69	1.16	มาก
	รวม	270	3.75	1.15	มาก

จากตาราง 12 แสดงว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวม จำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.75$ S.D. = 1.15) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ทุกระดับอายุ มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่

ตาราง 13 วิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ
ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามอายุ

กิจกรรม	แหล่งของความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
1. ด้านการจัดและดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	2	0.597	0.298	0.219	0.812
	ภายในกลุ่ม	267	362.998	1.359		
	รวม	269	363.595			
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	2	2.325	1.162	0.923	0.159
	ภายในกลุ่ม	267	336.239	1.259		
	รวม	269	338.564			
3. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2	0.954	0.477	0.354	0.720
	ภายในกลุ่ม	267	369.643	1.384		
	รวม	269	370.597			
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.717	0.858	0.629	0.754
	ภายในกลุ่ม	267	364.026	1.363		
	รวม	269	365.743			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.398	0.699	0.521	0.684
	ภายในกลุ่ม	267	358.226	1.341		
	รวม	269	359.625			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 13 แสดงว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้

ตาราง 14 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามระดับการศึกษา

ความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการ	ระดับการศึกษา	N	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ ต้องการ
1. ด้านการจัดและดำเนินการ	ประถมศึกษา	61	3.81	1.15	มาก
	มัธยมศึกษา	187	3.76	1.17	มาก
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	22	3.38	1.10	ปานกลาง
	รวม	270	3.65	1.14	ปานกลาง
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	ประถมศึกษา	61	3.77	1.16	มาก
	มัธยมศึกษา	187	3.76	1.11	มาก
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	22	3.45	1.08	ปานกลาง
	รวม	270	3.66	1.12	มาก
3. ด้านบุคลากร	ประถมศึกษา	61	3.97	1.11	มาก
	มัธยมศึกษา	187	3.78	1.17	มาก
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	22	3.28	1.25	ปานกลาง
	รวม	270	3.67	1.18	มาก
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	ประถมศึกษา	61	3.87	1.15	มาก
	มัธยมศึกษา	187	3.76	1.17	มาก
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	22	3.39	1.11	ปานกลาง
	รวม	270	3.67	1.14	มาก
รวม	ประถมศึกษา	61	3.86	1.14	มาก
	มัธยมศึกษา	187	3.77	1.16	มาก
	ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	22	3.37	1.14	ปานกลาง
	รวม	270	3.67	1.15	มาก

จากตาราง 14 แสดงว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$ S.D. = 1.15) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ทุกระดับการศึกษา มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่

ตาราง 15 วิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ
ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามระดับการศึกษา

ความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการ	แหล่งของความ แปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
1. ด้านการจัดและดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	2	3.839	1.919	1.424	0.311
	ภายในกลุ่ม	267	359.756	1.347		
	รวม	269	363.595			
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่ง อำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	2	3.456	1.728	1.376	0.360
	ภายในกลุ่ม	267	335.108	1.255		
	รวม	269	338.564			
3. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2	8.986	4.493	3.318	0.070
	ภายในกลุ่ม	267	361.610	1.354		
	รวม	269	370.596			
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	4.138	2.069	1.528	0.268
	ภายในกลุ่ม	267	361.606	1.354		
	รวม	269	365.744			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	5.104	1.552	1.923	0.252
	ภายในกลุ่ม	267	354.520	1.327		
	รวม	269	359.624			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 แสดงว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้

ตาราง 16 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการของ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามจำนวนปีที่ถูกจองจำ

ความต้องการการจัดกิจกรรม นันทนาการ	จำนวนปี	N	จำนวนปี	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความ ต้องการ
1. ด้านการจัดและดำเนินการ	น้อยกว่า 3 ปี	124	น้อยกว่า 3 ปี	3.77	1.16	มาก
	4 – 6 ปี	106	4 – 6 ปี	3.67	1.18	มาก
	7 – 10 ปี	40	7 – 10 ปี	3.84	1.13	มาก
	รวม	270		3.76	1.16	มาก
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	น้อยกว่า 3 ปี	124	น้อยกว่า 3 ปี	3.80	1.09	มาก
	4 – 6 ปี	106	4 – 6 ปี	3.65	1.16	มาก
	7 – 10 ปี	40	7 – 10 ปี	3.81	1.09	มาก
	รวม	270		3.76	1.11	มาก
3. ด้านบุคลากร	น้อยกว่า 3 ปี	124	น้อยกว่า 3 ปี	3.78	1.18	มาก
	4 – 6 ปี	106	4 – 6 ปี	3.76	1.21	มาก
	7 – 10 ปี	40	7 – 10 ปี	3.86	1.08	มาก
	รวม	270		3.80	1.56	มาก
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	น้อยกว่า 3 ปี	124	น้อยกว่า 3 ปี	3.80	1.14	มาก
	4 – 6 ปี	106	4 – 6 ปี	3.67	1.20	มาก
	7 – 10 ปี	40	7 – 10 ปี	3.83	1.16	มาก
	รวม	270		3.77	1.17	มาก
รวม	น้อยกว่า 3 ปี	124	น้อยกว่า 3 ปี	3.79	1.14	มาก
	4 – 6 ปี	106	4 – 6 ปี	3.68	1.18	มาก
	7 – 10 ปี	40	7 – 10 ปี	3.83	1.11	มาก
	รวม	270	รวม	3.77	1.14	มาก

จากตาราง 16 แสดงว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวม จำแนกตามจำนวนปีที่ถูกจองจำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.77$ S.D. = 1.14) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ทุกระดับจำนวนปีที่ถูกจองจำ มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ตาราง 17 วิเคราะห์ความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ
ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามจำนวนปีที่ถูกจองจำ

กิจกรรม	แหล่งของความแปรปรวน	Df	SS	MS	F	P
1. ด้านการจัดและดำเนินการ	ระหว่างกลุ่ม	2	1.848	0.924	0.682	0.580
	ภายในกลุ่ม	267	361.748	1.354		
	รวม	269	363.359			
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	2	2.574	1.287	1.023	0.455
	ภายในกลุ่ม	267	335.990	1.258		
	รวม	269	338.564			
3. ด้านบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	2	1.220	0.610	0.441	0.703
	ภายในกลุ่ม	267	369.377	1.383		
	รวม	269	370.597			
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ	ระหว่างกลุ่ม	2	2.597	1.298	0.597	0.497
	ภายในกลุ่ม	267	363.165	2.174		
	รวม	269	365.762			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	2.059	1.029	0.768	0.558
	ภายในกลุ่ม	267	357.570	1.339		
	รวม	269	359.629			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 แสดงว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำต่างกัน มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย แต่พอจะสรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. ด้านการจัดและดำเนินการ

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีกิจกรรมนันทนาการเป็นภารกิจเสริม จะเน้นภารกิจด้านการควบคุมผู้ต้องขังและการกิจการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยมากกว่ากิจกรรมนันทนาการ

2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ควรมีสถานที่ที่ได้มาตรฐานมากขึ้น เช่น สนามตะกร้อควรตีเส้นขอบให้มองเห็นได้ชัดเจนอยู่เสมอ อุปกรณ์การกีฬาควรขอรับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนตำบลปงยางคก และการเล่นกีฬาที่มีการปะทะ เช่น ฟุตบอล ควรอนุญาตให้เล่นเป็นครั้งคราว เนื่องจากไปรบกวนการเล่นกีฬาประเภทอื่น

3. ด้านบุคลากร

ควรมีบุคลากรที่เข้าใจความต้องการของผู้ต้องขัง เช่น การบันเทิง ต้องมีความเข้าใจว่าผู้ต้องขังที่มีอายุ 18-30 ปี มีความต้องการประเภทใด ไม่ควรเอามาตรฐานของบุคลากรเป็นเกณฑ์ในการจัดการ

4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางจัดให้ เป็นแนวคิดของเจ้าหน้าที่ ผู้ต้องขังไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการกำหนดชนิดของกิจกรรม จะมีเพียงได้เสนอแนะในขั้นตอนหรือรายละเอียดของกิจกรรมเท่านั้น หรือกิจกรรมบางประเภทซึ่งต้องให้มีทุกวัน เช่น การฝึกซ้อมเล่นดนตรี การเล่นฟุตบอล และตะกร้อ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางกำหนดให้เล่นได้เฉพาะวันหยุดเท่านั้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังใน
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีสังเขปขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังใน
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังในทัณฑสถาน
บำบัดพิเศษลำปาง จำแนกตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยจะทำให้ทราบถึงสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของ
ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง และสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลในการบริหารจัดการและ
พัฒนาการดำเนินงานของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ในการที่จะจัดกิจกรรมนันทนาการให้
สอดคล้องกับความต้องการของผู้ต้องขัง เป็นส่วนหนึ่งในการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขของผู้ต้องขังใน
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางได้อย่างทั่วถึงและเต็มประสิทธิภาพ

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีอายุต่างกันมีความต้องการการจัด
กิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน
2. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการ
การจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน
3. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำต่างกัน มีความ
ต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถามสภาพและความต้องการการจัด
กิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3
ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับ
การศึกษา และจำนวนปีที่ถูกจองจำ มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยศึกษาสภาพและความต้องการ 4 ด้านได้แก่

1. ด้านการจัดและดำเนินการ
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก
3. ด้านบุคลากร
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ

ตอนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความต้องการนันทนาการของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนันทนาการและข้อมูลกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง กรมราชทัณฑ์
2. รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ มาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับร่างโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้านคือในด้านการจัดและดำเนินการ ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร และด้านกิจกรรมนันทนาการให้ได้ 40 ข้อคำถาม
3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหาและขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง โดยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านตรวจสอบความถูกต้องเป็นรายข้อว่าสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาจากเกณฑ์กำหนดน้ำหนักคะแนนของ พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530 : 14 -15)

ถ้าแน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ให้	+1	คะแนน
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อความนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ให้	0	คะแนน
ถ้าแน่ใจว่าข้อความนั้นไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ให้	-1	คะแนน

บันทึกผลคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละข้อ แล้วนำไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ และเลือกข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .05 หรือมากกว่า ไปใช้ในการสอบถาม มีข้อคำถามที่ใช้ได้ 40 ข้อ จากที่สร้างไว้ 50 ข้อ

2. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำผลข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2538 : 170-171) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง สรุปผลได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 270 คน สรุปรายละเอียดตามตัวแปร อายุ ระดับการศึกษาและจำนวนปีที่ถูกจองจำ ได้ดังนี้

1. อายุ พบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีอายุ 18-30 ปี จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 62.96 รองลงมาอายุ 31-50 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 26.30 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 10.74

2. ระดับการศึกษา พบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 69.26 รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 22.59 และระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 8.15

3. จำนวนปีที่ถูกจองจำ พบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำ น้อยกว่า 3 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 45.93 รองลงมาคือ จำนวนปีที่ถูกจองจำ 4-6 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 39.26 และจำนวนปีที่ถูกจองจำ 7-10 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 14.81

ตอนที่ 2 วิเคราะห์สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการ สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านการจัดและดำเนินการ โดยรวม ผู้ต้องขังมีความเห็นว่าไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 52.89 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุดคือ การประชาสัมพันธ์การเข้ารับบริการนันทนาการแก่ผู้ต้องขังซึ่งคิดเป็นร้อยละ 59.63 รองลงมาคือ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการเผยแพร่แก่ผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 59.26 และการสำรวจความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 55.19 ตามลำดับ

2. สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกโดยรวม ผู้ต้องขังเห็นว่ามีความเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 51.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุด คือ สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการทั้งในร่มและกลางแจ้ง ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 81.48 รองลงมาคือ สถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการได้มาตรฐาน คิดเป็นร้อยละ 71.85

และอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการที่ได้มาตรฐานจัดไว้ให้เพียงพอเพียง คิดเป็นร้อยละ 69.26 ตามลำดับ

3. สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านบุคลากร โดยรวม ผู้ต้องขังมีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 50.07 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุดคือ บุคลากรมีความรู้ความชำนาญในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 67.41 รองลงมาคือ ผู้นำกิจกรรมมีความสนใจและเอาใจใส่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 63.33 และการฝึกอบรมความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ คิดเป็นร้อยละ 60.37 ตามลำดับ

4. สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ด้านกิจกรรมนันทนาการ โดยรวม ผู้ต้องขังมีความเห็นว่าเหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 50.71 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความเห็นว่าเหมาะสมมากที่สุดคือ การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทเกม (เช่น หมากรุก หมากรอส เป็นต้น) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 78.52 รองลงมาคือ การจัดกิจกรรมผ่านสื่อ (เช่น การจัดรายการเสียงตามสาย การจัดให้ชมวีดิทัศน์ เป็นต้น) คิดเป็นร้อยละ 67.41 และการจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทวาดเขียน (เช่น การวาดภาพ เป็นต้น) คิดเป็นร้อยละ 56.67 ตามลำดับ

5. สรุป สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง โดยรวมทั้ง 4 ด้าน ผู้ต้องขังมีความเห็นว่ามีความไม่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 51.29 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง เห็นว่าด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก มีความเหมาะสมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.30 รองลงมาคือ ด้านกิจกรรมนันทนาการ คิดเป็นร้อยละ 50.71 และด้านบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 50.07 ตามลำดับ

ด้านความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านการจัดและดำเนินการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.74, S.D.=1.16$) และเมื่อพิจารณาความต้องการมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้ต้องขัง ($\bar{x}=3.84, S.D.=1.20$) การจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการและการออกกำลังกายเพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ($\bar{x}=3.83, S.D.=1.14$) และการจัดการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นเพื่อจัดกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง ($\bar{x}=3.83, S.D.=1.13$) ตามลำดับ

2. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.74, S.D.=1.12$) และเมื่อพิจารณาความต้องการมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในทำเลที่เหมาะสม ($\bar{x}=3.91, S.D.=1.17$) สถานที่สำหรับนั่งพักผ่อนเพียงพอในบริเวณที่จัดกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x}=3.83, S.D.=1.12$) และห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาดและเพียงพอ ($\bar{x}=3.82, S.D.=1.10$) ตามลำดับ

3. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านบุคลการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.78, S.D.=1.17$) และเมื่อพิจารณาความต้องการมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ บุคลการเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพดีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจและมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\bar{x}=3.96, S.D.=1.19$) เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดสถานที่ ($\bar{x}=3.90, S.D.=1.11$) และบุคลการมีความรู้ความชำนาญในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมนันทนาการ ($\bar{x}=3.86, S.D.=1.13$) ตามลำดับ

4. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ ด้านกิจกรรมนันทนาการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.75, S.D.=1.17$) และเมื่อพิจารณาความต้องการมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทวาดเขียน (เช่น การประกวดวาดภาพ เป็นต้น) ($\bar{x}=3.84, S.D.=1.20$) การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม (เช่น ประดิษฐ์งานฝีมือ ตกแต่งสถานที่ต่าง ๆ เป็นต้น) ($\bar{x}=3.83, S.D.=1.14$) และการจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทดนตรีและเพลง (เช่น การประกวดร้องเพลง การประกวดวงดนตรี เป็นต้น) ($\bar{x}=3.81, S.D.=1.18$) ตามลำดับ

5. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.75, S.D.=1.15$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

6. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมจำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.75, S.D.=1.15$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

7. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กิจกรรมนันทนาการ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

8. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.67, S.D.=1.15$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางมีความต้องการอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นด้านการจัดและดำเนินการ มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}=3.65, S.D.=1.14$)

9. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า กิจกรรมนันทนาการ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

10. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมจำแนกตามจำนวนปีที่ถูกจองจำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.77, S.D.=1.14$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

11. ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำต่างกัน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า กิจกรรมนันทนาการ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามแบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ได้แสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย แต่พอจะสรุปเป็นประเด็นสำคัญดังนี้

1. ด้านการจัดและดำเนินการ

ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีกิจกรรมนันทนาการเป็นภารกิจเสริม จะเน้นภารกิจด้านการควบคุมผู้ต้องขังและภารกิจการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัยมากกว่ากิจกรรมนันทนาการ

2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก

ควรมีสถานที่ที่ได้มาตรฐานมากขึ้น เช่น สนามตะกร้อควรตีเส้นขอบให้มองเห็นได้ชัดเจนอยู่เสมอ อุปกรณ์การกีฬาควรขอรับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนตำบลปงยางคก และการเล่นกีฬาที่มีการปะทะ เช่น ฟุตบอล ควรอนุญาตให้เล่นเป็นครั้งคราว เนื่องจากไปรบกวนการเล่นกีฬาประเภทอื่น

3. ด้านบุคลากร

ควรมีบุคลากรที่เข้าใจความต้องการของผู้ต้องขัง เช่น การบันเทิง ต้องมีความเข้าใจว่าผู้ต้องขังที่มีอายุ 18-30 ปี มีความต้องการประเภทใด ไม่ควรเอามาตรฐานของบุคลากรเป็นเกณฑ์ในการจัดการ

4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ

กิจกรรมนันทนาการที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางจัดให้ เป็นแนวคิดของเจ้าหน้าที่ผู้ต้องขังไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการกำหนดชนิดของกิจกรรม จะมีเพียงได้เสนอแนะในขั้นตอนหรือรายละเอียดของกิจกรรมเท่านั้น หรือกิจกรรมบางประเภทซึ่งต้องให้มีทุกวัน เช่น การฝึกซ้อมเล่นดนตรี การเล่นฟุตบอล และตะกร้อ ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางกำหนดให้เล่นได้เฉพาะวันหยุดเท่านั้น

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยเรื่องสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ผู้วิจัยจึงได้ทำการอภิปรายผล สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางโดยรวม ผู้ต้องขังเห็นว่าไม่มีความเหมาะสม (คิดเป็นร้อยละ 51.29) ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีภารกิจหลักในการควบคุมผู้ต้องขังไม่ให้หลบหนี เน้นการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามระเบียบ เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถอยู่รวมกันได้อย่างเรียบร้อย จึงทำให้ผู้ต้องขังถูกจำกัดด้านการปฏิบัติชีวิตประจำวันตลอดเวลา ซึ่งผู้ต้องขังจะถูกจำแนกเป็นส่วน ๆ เพื่อง่ายต่อการปฏิบัติ

และมีตารางให้ผู้ต้องขังปฏิบัติในการใช้ชีวิตประจำวันที่ชัดเจน ดังนั้น ผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางซึ่งต้องดำเนินการภารกิจหลักให้สมบูรณ์ก่อน หลังจากนั้นจึงจะดำเนินการในภารกิจเสริมอื่น ๆ ต่อไป อีกประการหนึ่งที่ทำให้สภาพกิจกรรมนันทนาการไม่เหมาะสม คือ การดำเนินการตามภารกิจต่าง ๆ ของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ตำแหน่งผู้อำนวยการซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการและเป็นผู้บริหารระดับสูงสุดของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง เป็นผู้กำหนดนโยบายภารกิจเสริมต่าง ๆ ซึ่งวิธีการทำงานของผู้บริหารแต่ละท่านแตกต่างกัน ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังจะได้รับการสนับสนุนหรือส่งเสริมหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารเช่นกัน

งานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ โพนทอง (2535 : 89) ซึ่งได้ศึกษากิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ต้องขังตามแบบแผนการอบรมฟื้นฟูผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ต้องขังตามแผนงานอบรมฟื้นฟูผู้ต้องขัง เรือนจำและทัณฑสถานแต่ละแห่งได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ต้องขังไปในทางเดียวกัน เท่าที่ระเบียบข้อบังคับจะเอื้ออำนวย แต่มีจำนวนครั้ง จำนวนกลุ่ม และจำนวนผู้ต้องขังที่เข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างกัน นอกจากนี้ความคิดเห็นของผู้บริหารเรือนจำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้ต้องขัง ผู้บริหารเรือนจำมีความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่างกัน

สำหรับผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง อีกส่วนหนึ่งมีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการมีความเหมาะสม (คิดเป็นร้อยละ 48.71) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ต้องขังของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง เป็นผู้ต้องขังชายที่ย้ายมาจากเรือนจำในเขตภาคเหนือ 17 จังหวัด ซึ่งแต่ละเรือนจำมีผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษสูง เรือนจำจำเป็นต้องมีการกิจด้านการควบคุมให้มาก จึงมีกิจกรรมนันทนาการให้กับผู้ต้องขังค่อนข้างน้อย บางเรือนจำมีสถานที่คับแคบ ไม่เหมาะสำหรับการจัดกิจกรรมนันทนาการ แต่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง เป็นสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังเฉพาะผู้ต้องขังในคดี พ.ร.บ. ยาเสพติด และเป็นผู้มีประวัติในการเสพยาเสพติด มีกำหนดโทษไม่เกิน 10 ปี ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับเรือนจำอื่นๆ ถือว่าทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางเป็นเรือนจำที่มีผู้ต้องขังคดีไม่ร้ายแรง และกำหนดโทษเหลือไม่มาก ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางจึงให้ความสำคัญกับกิจกรรมนันทนาการมากกว่าเรือนจำอื่น เนื่องจากการกิจในการควบคุมไม่ร้ายแรงเหมือนเรือนจำอื่น ผู้ต้องขังที่เห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ต้องขังได้เปรียบเทียบกับกิจกรรมนันทนาการของเรือนจำต้นสังกัดเดิมที่ตนเองย้ายมา

2. ความต้องการด้านการจัดและดำเนินการ ผู้ต้องขังมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมนันทนาการของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีข้อจำกัดด้านสถานที่ เวลาและสภาพผู้ต้องขังซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องคอยระมัดระวังไม่ให้หลบหนีการควบคุมเป็นสาเหตุให้การจัดดำเนินการได้ไม่เต็มที่ กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องอยู่ในสายตาของเจ้าหน้าที่ตลอดเวลา ดังนั้น กิจกรรมนันทนาการของทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางจึงได้จัดได้ตามอัตภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิริณา กาญจนนินทุ (2549 : บทคัดย่อ) ที่ทำการวิจัยเรื่องความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหารศูนย์กำลังสำรอง ถนนวิภาวดีรังสิต

กรุงเทพมหานคร พบว่ามีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการด้านการจัดและดำเนินการอยู่ในระดับมาก

3. ความต้องการด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ต้องขังมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ต้องขังต้องการให้มีสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกเหมือนกิจกรรมนันทนาการของภายนอก ซึ่งจัดไว้เป็นส่วน แต่สถานที่ภายในเรือนจำไม่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมนันทนาการมากนัก โดยเฉพาะเรือนจำที่สร้างมาเป็นเวลานานมีพื้นที่คับแคบสำหรับเรือนจำที่สร้างใหม่ ได้ถูกออกแบบเน้นการจัดกิจกรรมนันทนาการมากขึ้น แต่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง พยายามใช้สถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดกิจกรรมนันทนาการให้กับผู้ต้องขัง ซึ่งอาจจะใช้พื้นที่ที่ไม่เหมาะสม เช่น สนามกลางภายในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ใช้สำหรับกิจกรรมหลายประเภทเช่น เล่นกีฬา เล่นเกม จึงต้องกำหนดเวลาในการเล่นกิจกรรมแต่ละประเภท ในการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของปราโมทย์ ปรีไทย (2550 : 102) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน เขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร 3 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษาด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก

4. ความต้องการด้านบุคลากร ผู้ต้องขังมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ต้องขังต้องการบุคลากรที่ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมนันทนาการ ซึ่งสภาพความเป็นจริง เรือนจำและทัณฑสถานส่วนใหญ่จะมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบควบคุมผู้ต้องขังแดนกลางรับผิดชอบด้านการกีฬา และเจ้าหน้าที่ประจำฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ หรือนักสังคมสงเคราะห์รับผิดชอบกิจกรรมนันทนาการด้านอื่น ๆ การให้ความสำคัญกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังจะขึ้นอยู่กับผู้ที่ได้รับมอบหมาย บางเรือนจำอาจจะมีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในด้านนี้ อาจจะทำให้ความสำคัญกิจกรรมนันทนาการมากกว่า ซึ่งจะส่งผลในระดับการจัดกิจกรรมนันทนาการด้วย แต่ที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางไม่มีเจ้าหน้าที่ที่เป็นบุคลากรรับผิดชอบด้านการจัดกิจกรรมนันทนาการที่มีความรู้เฉพาะด้าน จึงทำให้สภาพการจัดกิจกรรมไม่ดีเท่าที่ควร จึงทำให้ผู้ต้องขังต้องการให้มีสภาพที่ดีกว่าที่เป็นอยู่ งานวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เสริมพงศ์ พงศ์ทองเมือง (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมีความพึงพอใจในกิจกรรมนันทนาการที่เป็นอยู่

5. ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางเป็นสถานที่ควบคุมผู้ต้องขังเฉพาะผู้ต้องขังคดี พ.ร.บ. ยาเสพติด ซึ่งมีพฤติกรรมคล้ายกัน มีความชอบคล้าย ๆ กัน จึงเป็นเหตุผลให้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ คล้ายกัน เมื่อได้มารวมกันเป็นจำนวนมาก จึงมีแนวคิดในความต้องการคล้ายกันซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนธยา บุญไทย (2548 : 82) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและความต้องการกิจกรรม

นั้นหนาของการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการกิจกรรมนันทนาการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

6. จากสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 1 ผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางที่มีอายุต่างกัน มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมจำแนกตามอายุ อยู่ในระดับมาก และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างพบว่าผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีอายุต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ต้องขังทุกวัยอยู่ร่วมกันเป็นเวลานานเปรียบเสมือนเป็นญาติพี่น้องกัน มีความรักใคร่สมัคปรมาสามัคคีกัน จึงมีความคิดที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ คล้ายกัน จึงทำให้ผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางมีความต้องการโดยรวมอยู่ในระดับมาก และไม่มี ความแตกต่างกันทางอายุ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภควัฒน์ ชวลิตบำรุง (2550 : 64) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแสนตอ อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลแสนตอที่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

7. จากสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 2 ผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน แต่ผลการวิจัยพบว่าผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความต้องการในการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมจำแนกตามระดับการศึกษา อยู่ในระดับมาก และผู้ต้องขังที่มีระดับการศึกษาทุกกลุ่ม มีความต้องการไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ต้องขังตามกลุ่มส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา และบุคคลที่มีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการในระดับมาก ซึ่งนโยบายของกรมราชทัณฑ์จะส่งเสริมให้เรือนจำและทัศนสถานจัดการศึกษาให้กับผู้ต้องขังทุกคนได้เรียนในระดับที่สูงขึ้น และมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน จึงทำให้ผู้ต้องขังต้องได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยเฉพาะผู้ต้องขังที่มีระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามหลักสูตรจะมีกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตที่นักศึกษาต้องจัดให้มีขึ้นทุกคน ซึ่งกิจกรรมมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเอง เป็นคนดี มีความสุข ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมการอบรมด้านต่าง ๆ กิจกรรมการกีฬา และกิจกรรมบันเทิง จึงส่งผลให้ผู้ต้องขังมีความคิดเห็นร่วมในกิจกรรมนันทนาการไม่แตกต่างกัน ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิสมัย พลายงาม (2539 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาความต้องการกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สูงอายุที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการกิจกรรมนันทนาการด้านส่งเสริมการอ่าน พูด เขียนและด้านกิจกรรมอาสาสมัคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. จากสมมติฐานในการวิจัยข้อที่ 3 ผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำต่างกันมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการแตกต่างกัน แต่ผลการวิจัยพบว่าผู้ต้องขังทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางมีความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมจำแนก

ตามจำนวนปีที่ถูกจองจำอยู่ในระดับมากและเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างพบว่า ผู้ต้องขังที่ทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำต่างกันมีความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ต้องขังที่ทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางเป็นผู้ต้องขังที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับเรือนจำทั่วไป เนื่องจากต้องถูกจองจำในเรือนจำต่าง ๆ ระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งอาจจะเป็นระยะสั้นหรือระยะยาวขึ้นอยู่กับจำนวนปีที่ถูกจองจำที่ถูกศาลพิพากษาไว้ เมื่อเข้ามาอยู่ที่ทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางถือว่าเป็นผู้ต้องขังเตรียมการปลดปล่อยคืนสู่สังคม เช่น บางคนมีจำนวนปีที่ถูกจองจำ 50 ปี แต่เมื่อถูกจองจำจากเรือนจำอื่นมาแล้วระยะหนึ่ง เมื่อคงเหลือปีที่ถูกจองจำไม่เกิน 10 ปี จะเข้าช่วยย้ายมาอยู่ที่ทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางได้ และเมื่อผู้ต้องขังคนนั้นได้รับประโยชน์จากกฎหมายราชทัณฑ์ด้านการลดโทษอาจจะรับการปล่อยตัวไปพร้อม ๆ กับผู้ต้องขังที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำน้อย ในทางตรงกันข้ามผู้ต้องขังที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำน้อยอาจจะเป็นเพราะว่าเป็นผู้เสพยาเสพติด ซึ่งศาลจะลงโทษไม่มาก ดังนั้นทั้งผู้ต้องขังที่มีจำนวนปีที่ถูกจองจำมากหรือน้อยย่อมมีความหวังที่จะได้รับอิสรภาพใกล้เคียงกัน จึงส่งผลให้เข้าร่วมกิจกรรมด้านต่าง ๆ ไม่แตกต่างกัน รวมทั้งกิจกรรมนันทนาการด้วย ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิววลี บุญญดิษฐ์ (2548 : 67) ซึ่งได้ศึกษาสภาพและความต้องการกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังที่ทัศนสถานวัยหนุ่มกลาง จังหวัดปทุมธานี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ต้องขังที่ทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง มีความเห็นว่าสภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการส่วนใหญ่ไม่เหมาะสม เพราะฉะนั้นทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางควรพัฒนาการดำเนินการด้านกิจกรรมนันทนาการให้มีสภาพที่ดีกว่าสภาพที่เป็นอยู่ เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปาง ที่มีไว้ว่าเป็นองค์กรชั้นนำด้านการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่มีมาตรฐาน ทั้งในมิติด้านการบริหารจัดการองค์กรและกระบวนการทำงานบุคลากร

สำหรับความต้องการของผู้ต้องขังในการจัดกิจกรรมนันทนาการ ผลการวิจัยพบว่าผู้ต้องขังมีความต้องการโดยรวม 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดและดำเนินการ ด้านสถานที่ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านบุคลากร และด้านกิจกรรมนันทนาการ อยู่ในระดับมาก แสดงว่าผู้ต้องขังต้องการระบายความเครียดและมีความสุขกับกิจกรรมนันทนาการ เพราะฉะนั้นทัศนสถานบำบัดพิเศษลำปางควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมนันทนาการให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ต้องขังมีความเป็นอยู่ไม่แตกต่างจากการเป็นอยู่ภายนอกมากนัก เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายกรมราชทัณฑ์ด้านส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังเรือนจำใกล้เคียง เพื่อเปรียบเทียบสภาพและความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

2.2 ควรมีการศึกษาความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังคดี พ.ร.บ. ยาเสพติด และผู้ต้องขังคดีอื่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กฤษฎา ศักดิ์ศรี. (2534). *มนุษย์สัมพันธ์ = Human Relations*. กรุงเทพฯ : รวมสาสน์.
- กาญจนา เบญจพิพัฒน์กุล. (2544). ผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถของตนเองและแรงสนับสนุนทางสังคมในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการออกกำลังกายตามสุขบัญญัติแห่งชาติของผู้ต้องขังวัยหนุ่ม เรือนจำพิเศษ กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- กิรณา กาญจนินทุ. (2549). ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์ฝึกนักศึกษาวิชาทหาร ศูนย์การกำลังสำรอง ถนนวิภาวดีรังสิต กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- คณิต เขียววิชัย. (2529). กิจกรรมยามว่างที่ทุกคนเข้าร่วมโดยสมัครใจและกิจกรรมนั้นจะก่อให้เกิดความพึงพอใจ แก่ผู้เข้าร่วมในทันทีทันใด. นครปฐม : โรงพิมพ์ศิลปกร.
- จันทร์ ผ่องศรี. (2525). นันทนาการ. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรินทร์ ธารินทร์. (2528). นันทนาการชุมชน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- จรวพร ธรินทร์. (2533). การแนะแนวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต. (เอกสารคำสอน) นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เจน ณะสิริ. (2529). *สมาธิกับคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สายน้ำ.
- ชูชีพ ยาวพัฒน์. (2543). นันทนาการ. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮาส์.
- ทิวาลี บุญญดิษฐ์. (2548). สภาพและความต้องการกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังทัณฑสถานวัยหนุ่มกลางจังหวัดปทุมธานี ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บรรจง คณะวรรณ. (2531). กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย ใน การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมนันทนาการในโรงเรียนประถมศึกษา. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ประเสริฐ เมฆมณี. (2525). *คู่มือปฏิบัติงานราชทัณฑ์*. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- ประเทือง ชนิยผล. (2543). การใช้วิธีการบำบัดรักษาและอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจ (แบบบังคับ) แทนการใช้เรือนจำต่อผู้กระทำผิดฐานยาเสพติด. ปรินญาณิพนธ์ (สังคมศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- ปราโมทย์ ปรีไทย. (2550). ความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนในโรงเรียนอาชีวศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมเอกชน เขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร 3. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พเยาว์ศักดิ์ ธาณินทร์. (2533). "สภาพปัญหาการนำหลักจิตตภาวนาในพุทธศาสนาไปใช้ในการอบรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขัง : ศึกษาเปรียบเทียบกรณีของเรือนจำกลางคลองเปรมและทัณฑสถานหญิง" กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ (สังคมศาสตร์) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิสมัย พลายงาม. (2539). *การศึกษาความต้องการกิจกรรมนันทนาการของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ภควัฒน์ ชวลิตบำรุง. (2550). *สภาพและความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการของประชาชนในพื้นที่ตำบลแสนตอ อำเภอกำมะงา จังหวัดกาญจนบุรี. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- มานะ หมอยาดี. (2540). *การใช้เวลาว่างเพื่อการออกกำลังกายของนักเรียนนายเรืออากาศ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (พลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- รังสฤษฎ์ เสริฐชัย. (2534). *เอกสารหมายเลข 2/2534. งานนันทนาการกองส่งเสริมพลศึกษา และสุขภาพกรมพลศึกษา. กรุงเทพฯ. อัดสำเนา.*
- ราชทัณฑ์ กรม. (2547). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ 5 ปี (2547-2551). นนทบุรี : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.*
- (2549). *รายงานการดำเนินงานของรัฐบาลต่อสาธารณะรายปีประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549. นนทบุรี : โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.*
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.*
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538). *ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่บางครั้งก็พลาดได้. ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. หน้า 10. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.*
- วัฒนา เพ็ชรวงศ์. (2542). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการใช้บริการ "13". วิทยานิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. ถ่ายเอกสาร.*
- วันเพ็ญ ว่องไวกิตติสิน. (2542). *ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของเจ้าพนักงานเรือนจำฝ่ายควบคุมและรักษาการณ : ศึกษาเฉพาะกรณีเรือนจำและทัณฑสถานในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*
- สมบัติ กาญจนกิจ และดำรงส ดาราศักดิ์. (2520). *สันตนาการชั้นนำ. กรุงเทพฯ : คณะครู ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- สุรติ จัปใจ. (2523). แนวทางการให้บริการสงเคราะห์ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523. อัดสำเนา.
- สุชา จันท์เอม. (2529). จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรววิทยา.
- สมบัติ กาญจนกิจ. (2535). นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- , (2542). นันทนาการชุมชนและโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- , (2544). นันทนาการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวารี รวบทองศรี. (2533). การปฏิบัติงานราชทัณฑ์ในทศวรรษหน้า. วิทยานิพนธ์ สส.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533. อัดสำเนา.
- สันติพงษ์ ปลั่งสุวรรณ. (2534). ศึกษาปัญหาและการจัดดำเนินการให้บริการด้านการออกกำลังกายและนันทนาการในโรงแรมและสถานบริการภายในจังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศึกษาศาสตร์). ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2538). จิตวิทยาสาระการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- สมเกียรติ สุขนันตพงษ์. (2541). ศึกษาความต้องการและความสนใจด้านนันทนาการของเยาวชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (ศึกษาศาสตร์). ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สถิตย์พร ชัยวินิตย์. (2544). การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในทัศนสถานวัยหนุ่มจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โสภิตา วิชาศิริกุล. (2545). การศึกษาเปรียบเทียบความต้องการสวัสดิการด้านนันทนาการของผู้ต้องขังระหว่างกับผู้ต้องขังเด็ดขาด เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ สศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุขวุฒิ สอนเพ็ง. (2546). ทศนคติของผู้ต้องขังต่อกิจกรรมการพัฒนาในเรือนจำกลางขอนแก่น. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สนธยา บุญไทย. (2548). สภาพและความต้องการกิจกรรมนันทนาการของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต . วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เสริมพงศ์ พงศ์ทองเมือง. (2548). สภาพและความต้องการกิจกรรมนันทนาการของพนักงานธนาคารกรุงศรีอยุธยา สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (การจัดการนันทนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หลุย จำปาเทศ. (2533). จิตวิทยาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ : สามีคี่สาร.

- อุทิศ แสนโกสิก. (2515). "วัตถุประสงค์ของการลงโทษ" ราชทัณฑ์. 20(3) : 31-38 ; พฤษภาคม - มิถุนายน 2515.
- อรุณ รักธรรม. (2527). *หลักมนุษยสัมพันธ์กับการบริหาร*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ; ไทยวัฒนาพานิช.
- อาทิตย์ โพนทอง. (2535). *การศึกษากิจกรรมเพื่อการพัฒนาผู้ต้องขังตามแผนงานอบรมฟื้นฟูผู้ต้องขังกรมราชทัณฑ์*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เอนก หงษ์ทองคำ. (2542). *นันทนาการกับสังคม*. กรุงเทพฯ : (เอกสารประกอบคำสอน) คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Butler, George D. (1959). *Introduction to Community Recreation*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Elmer, Hubert Johnson. (1964). *American Correction to Prison Traditions ; Crime , Correction and Society*. Illinois : Theodorsey Press Homwood.
- Godbey, Geoffrey, and Parker, Stanley. (1972). "Leisure Studies and Services : An Overview". *Pililadepphia* : W.B. Saunders CO.
- Holbrook, James Edward. (1993 , February). *Current Problem and Trends in Facility Planning for Health, Physical Education*. Reaction and Athletics at Colleges and Universities. *Dissertation Abstracts International*. 37(10) : 2735-A.
- Hood, Collen Deyell. (1993). *Family Functioning and Adolescent Leisure Patterns* *Dissertation Abstracts International*.
- Krejcie, Robert V. and Daryle W. Morgan. (1970). Determining Sample Size For Research Activities. *Education and Psychological Measurement*. 30 (3) : 610.
- Mayden, J.A. (1959, June). "Group Work in Recreation," *Progress Reports*. 7 : 36-38.
- Maslow, A.H. (1970). *Motivation and Personality*. New York : Macmillam Company.
- Nonntogmah, Samne & Yakuber. (1982). *Physical Education Program Offered in Iowa University*. *Dissertation Abstracts International*.
- Watson, James Franklin. (1997). "The Impact of Leisure Attitude and Motivation on the Physical Recreation Leisure Participation Time of College Students," *Dissertation Abstracts International*. *Universities Dissertation Abstracts International*. 37(10) : 2735-A.
- Widmer, Mark Alan. (1994). "Measuring Ethical Behavior Leisure from an Aristelian Foundation" *Dissertation Abstracts International*. 48(10) : 1080-A.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขัง ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. ด้านการจัดและดำเนินการ มีจำนวน 10 ข้อ
2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และ สิ่งอำนวยความสะดวก มีจำนวน 10 ข้อ
3. ด้านบุคลากร มีจำนวน 10 ข้อ
4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ มีจำนวน 10 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ในการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีการระบุชื่อใด ๆ ต่อท่าน แต่จะเกิดประโยชน์กับผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปางและส่วนรวมในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง ในอันที่จะเป็นข้อมูลสำหรับการบริหารจัดการและบริการผู้ต้องขังได้อย่างสอดคล้องตามความต้องการและทั่วถึงยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยใคร่ขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

นายราชันย์ วงศ์ทาเครือ

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผู้วิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง สภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขัง
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

.....

ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย **P** ลงใน ให้ตรงกับตัวท่านในแต่ละคำถาม

1. อายุ

18 - 30 ปี

31 - 50 ปี

51 ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษา

ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

อุดมศึกษาหรือเทียบเท่า

3. จำนวนปีที่ถูกจองจำ

น้อยกว่า 3 ปี

4-6 ปี

7-10 ปี

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพและความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการ

โปรดทำเครื่องหมาย **P** ในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง และตรงตามความต้องการของท่านมากที่สุด (ระดับความต้องการ มากที่สุด = 5, มาก = 4, ปานกลาง = 3, น้อย = 2, และ น้อยที่สุด = 1)

สภาพ หมายถึง สภาพการจัดกิจกรรมนันทนาการที่เป็นอยู่หรือที่เกิดขึ้นในปัจจุบันในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

ความต้องการ หมายถึง ความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อให้บริการผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษลำปาง

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถามในตอนที่ 2

รายการ	สภาพที่เป็นจริง		ความต้องการ				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	5	4	3	2	1
0. มีการบริการน้ำดื่มแก่ผู้ต้องขังที่เข้าร่วมกิจกรรม		P		P			

จากตัวอย่าง ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำเครื่องหมาย **P** ด้านสภาพในช่อง “ไม่เหมาะสม” แสดงว่าปัจจุบันการบริการน้ำดื่มแก่ผู้ต้องขังยังควรมีการปรับปรุงการบริการ และทำเครื่องหมาย **P** ด้านความต้องการในช่อง “มาก” แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความต้องการให้มีการจัดบริการน้ำดื่มอยู่ในระดับมาก

รายการ	สภาพที่เป็นจริง		ความต้องการ				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	5	4	3	2	1
<u>ด้านการจัดและดำเนินการ</u>							
1. ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการเผยแพร่แก่ผู้ต้องขังอย่างทั่วถึง							
2. การประชาสัมพันธ์การเข้ารับบริการทางนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง							
3. การจัดประชุมวิชาการเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการและการออกกำลังกายเพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น							
4. การสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้ต้องขัง							
5. การสำรวจความต้องการการจัดกิจกรรมนันทนาการของผู้ต้องขังอย่างสม่ำเสมอ							
6. การชี้แจงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้ผู้ต้องขังได้รับทราบ							
7. การจัดกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลายตามความต้องการของผู้ต้องขัง							
8. การติดตามและประเมินผลการจัดกิจกรรมนันทนาการอย่างต่อเนื่อง							
9. นำผลการประเมินผลที่ได้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดกิจกรรมนันทนาการให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง							
10. การจัดการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นเพื่อจัดกิจกรรมนันทนาการแก่ผู้ต้องขัง							
<u>ด้านสถานที่อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก</u>							
11. สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการทั้งในร่มและกลางแจ้ง							
12. สถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการได้มาตรฐาน							
13. อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมนันทนาการได้มาตรฐานจัดไว้ให้เพียงพอ							
14. สถานที่สำหรับนั่งชมกิจกรรมนันทนาการเป็นสัดส่วน							
15. สถานที่สำหรับนั่งพักผ่อนเพียงพอในบริเวณที่จัดกิจกรรมนันทนาการ							
16. สถานที่ในการจัดกิจกรรมนันทนาการอยู่ในทำเลที่เหมาะสม							
17. ห้องน้ำ ห้องส้วมสะอาดและเพียงพอ							

รายการ	สภาพที่เป็นจริง		ความต้องการ				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	5	4	3	2	1
18. สถานที่สำหรับจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม							
19. บริการน้ำดื่มแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพียงพอ							
20. สถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่เป็นสัดส่วนแน่นอนติดต่อกันได้สะดวก							
<u>ด้านบุคลากร</u>							
21. บุคลากรมีความรู้ความชำนาญในการให้คำแนะนำในการจัดกิจกรรมนันทนาการ							
22. บุคลากรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดี สุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี							
23. เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัยในสถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการทั่วถึง							
24. เจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดสถานที่							
25. เจ้าหน้าที่พยาบาลประจำสถานที่จัดกิจกรรมนันทนาการ							
26. เจ้าหน้าที่จัดกิจกรรมนันทนาการตามแบบแผนกำหนดการที่วางไว้							
27. เจ้าหน้าที่ให้บริการคำแนะนำในการออกกำลังกาย							
28. ผู้นำกิจกรรมมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน							
29. ผู้นำกิจกรรมมีความสนใจและเอาใจใส่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม							
30. การฝึกอบรมความรู้ และวิทยาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ							
<u>ด้านกิจกรรมนันทนาการ</u>							
31. ผู้ต้องขังมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมนันทนาการ							
32. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทกิจกรรมออกกำลังกาย (เช่น กายบริหาร วิ่งเพื่อสุขภาพ ฝึกกล้ามเนื้อ เป็นต้น)							
33. กิจกรรมนันทนาการประเภทกีฬา (เช่น ฟุตบอล ตะกร้อ บาสเกตบอล วอลเลย์บอล เปตอง เป็นต้น)							
34. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทเกม (เช่น หมากรุก หมากระดาน เป็นต้น)							
35. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทกิจกรรมสังคม (เช่น งานปีใหม่ งานสงกรานต์ งานลอยกระทง เป็นต้น)							
36. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทดนตรีและเพลง (เช่น การประกวดร้องเพลง การประกวดวงดนตรี เป็นต้น)							

รายการ	สภาพที่เป็นจริง		ความต้องการ				
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม	5	4	3	2	1
37. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทการแสดง (เช่น การแสดง รีวประกอบเพลง การแสดงละคร เป็นต้น)							
38. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทศิลปหัตถกรรม (เช่น ประดิษฐ์งานฝีมือ ตกแต่งสถานที่ต่างๆ เป็นต้น)							
39. การจัดกิจกรรมนันทนาการประเภทวาดเขียน (เช่น การประกวดวาดภาพ เป็นต้น)							
40. การจัดกิจกรรมผ่านสื่อ (เช่น การจัดรายการเสียงตามสาย การจัดให้ชมวีดิทัศน์ เป็นต้น)							

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ (ถ้ามี)

1. ด้านการจัดและการดำเนินการ

.....

.....

.....

2. ด้านสถานที่ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก

.....

.....

.....

3. ด้านบุคลากร

.....

.....

.....

4. ด้านกิจกรรมนันทนาการ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่ตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. ชื่อ-สกุล นายสมควร โพธิ์ทอง
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. ชื่อ-สกุล ดร.วินิดา เจียรนัย
ตำแหน่ง อาจารย์
สถานที่ทำงาน ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

3. ชื่อ-สกุล นายชัยโรจน์ สายพันธุ์
ตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์
สถานที่ทำงาน ภาควิชาสันตนาการ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

4. ชื่อ-สกุล นายมนัส วงศ์ทาเครือ
ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 7
สถานที่ทำงาน ทักษสถานบำบัดพิเศษลำปาง

5. ชื่อ-สกุล นายศักดิ์ชาย สมใส
ตำแหน่ง นักวิชาการอบรมและฝึกวิชาชีพ 6
สถานที่ทำงาน ทักษสถานบำบัดพิเศษลำปาง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-ชื่อสกุล	นายราชนัย วงศ์ทาเครือ
วันเดือนปีเกิด	30 ตุลาคม 2526
สถานที่เกิด	โรงพยาบาลลำปาง
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	270 หมู่ที่ 6 ซอยสถานีวิทยุแห่งประเทศไทยเพื่อการศึกษาจังหวัด ลำปาง ถนนลำปาง - เชียงใหม่ ตำบลปงแสนทอง อำเภอเมือง จังหวัด ลำปาง
อาชีพปัจจุบัน	ธุรกิจส่วนตัว
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2542	มัธยมศึกษาตอนต้นจากโรงเรียนเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง
พ.ศ. 2545	มัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนเขลางค์นคร จังหวัดลำปาง
พ.ศ. 2549	วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ.) นันทนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2551	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วท.ม.) การจัดการนันทนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ